

ՀՀ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ՇՄՆ «ՀԻՊՐՈՏԵՐԵԿՈՒԹԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԵՎ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊՈԱԿ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՀՀ հիդրոօդերևութաբանության
և շրջակա միջավայրի
մոնիթորինգի արդյունքների մասին
2024 թ. 4-րդ եռամսյակ

ԿԼԻՄԱ
ՕԴԵՐԵՎՈՒԹԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕԴ
ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹԱՅԻՆ ԶՐԵՐ
ՍՏՈՐԵԿՐՅԱ ԶՐԵՐ
ՀՈՂԱՅԻՆ ԾԱԾԿՈՒՅԹ
ԱՆՏԱՌՆԵՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ.....	7
1. ԿԼԻՄԱ.....	10
Կլիմայական ինդեքսներ.....	11
Ջերմային ալիքներ.....	13
Ցուրտ ալիքներ.....	13
Երաշտ.....	14
Արեգակնային ճառագայթում.....	16
Քամու բաշխումը.....	16
Օդի հարաբերական խոնավություն.....	16
Մթնոլորտային ճնշումը.....	17
Երևան.....	17
2. ՕԴԵՐԵՎՈՒԹԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.....	20
Հոկտեմբեր.....	20
Նոյեմբեր.....	22
Դեկտեմբեր.....	24
3. ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕՐԻ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	27
Երևան.....	30
Գյումրի.....	34
Վանաձոր.....	35
Ալավերդի.....	38
Հրազդան.....	41
Արարատ.....	42
Կապան.....	43
Քաջարան.....	44
Չարենցավան.....	45
Ծաղկաձոր.....	46
Եվրոպայում մեծ տարածությունների վրա օդի աղտոտիչների տարածման մոնիթորինգի և գնահատման համատեղ ծրագիր.....	50
4. ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ՍՏՈՐԵՐԿՐՅԱ ՔԱՂՅՐԱՀԱՄ ՋՐԵՐ.....	51
Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման տարածք.....	52
Ախուրյանի ջրավազանային կառավարման տարածք.....	55
Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածք.....	60
Սևանա լիճ.....	70
Արարատյան ջրավազանային կառավարման տարածք.....	76
Հարավային ջրավազանային կառավարման տարածք.....	81
Ջրամբարներ.....	83
Արաքս գետ.....	84
5. ՀՈՂԱՅԻՆ ԾԱԾԿՈՒՅԹ.....	85
6. ԱՆՏԱՌՆԵՐ.....	88
Հատատեղեր.....	88
Փայտանյութի մթերում.....	88
Անտառպահպանություն.....	88
Անտառվերականգնում.....	90
Առաջարկություններ.....	91
Հավելված 1. Դիտակետերի տեղադրության ցանկ.....	93
Հավելված 2. Ցուցանիշների ցանկ.....	109
Հավելված 3. Նորմերի և սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների ցանկ.....	112

Աղյուսակների ցանկ

Աղյուսակ 1. Երաշտային պայմանները աշնանը.....	15
Աղյուսակ 2. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. Հոկտեմբեր.....	22
Աղյուսակ 3. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. Նոյեմբեր.....	23
Աղյուսակ 4. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. Դեկտեմբեր.....	26
Աղյուսակ 5. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	52
Աղյուսակ 6. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	55
Աղյուսակ 7. Հրազդանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	60
Աղյուսակ 8. Սևանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	66
Աղյուսակ 9. Սևանա լճի ջրային հաշվեկշիռը 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում.....	70
Աղյուսակ 11. Արարատյան ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	76
Աղյուսակ 12. Հարավային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	81
Աղյուսակ 13. Ջրամբարների ջրալցվածությունը 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում.....	83

Գծապատկերների ցանկ

Գծապատկեր 1. Օդի ջերմաստիճանի շեղումները նորմայից աշնան սեզոնին՝ 1935-2024 թթ.	10
Գծապատկեր 2. Մթնոլորտային տեղումների շեղումները նորմայից աշնան սեզոնին՝ 1935-2024 թթ.	11
Գծապատկեր 3. SU25 ինդեքսի արժեքները 2024 թվականի աշնանը.....	11
Գծապատկեր 4. Օրական առավելագույն ջերմաստիճանի 2024 թվականի աշնանը.....	12
Գծապատկեր 5. Օրական նվազագույն ջերմաստիճանի առավելագույն արժեքները.....	12
Գծապատկեր 6. Ամենաերկար ջերմային ալիքի տևողությունը 2024 թվականի աշնանը.....	13
Գծապատկեր 7. Ջերմային ալիքով օրերի թիվը 2024 թվականի աշնանը.....	13
Գծապատկեր 8. Ամենաերկար ցուրտ ալիքի տևողությունը 2024 թվականի աշնանը.....	14
Գծապատկեր 9. Ցուրտ ալիքով օրերի թիվը 2024 թվականի աշնանը.....	14
Գծապատկեր 10. Քամու արագությունը աշնանը.....	16
Գծապատկեր 11. Օդի հարաբերական խոնավությունը ըստ բարձրությունների 2024 թվականի աշնանը.....	17
Գծապատկեր 12. Մթնոլորտային ճնշումը 2024 թվականի աշնանը.....	17
Գծապատկեր 13. Օրական առավելագույն, նվազագույն և միջին ջերմաստիճանները Երևանում 2024 թ աշնանը.....	18
Գծապատկեր 14. Ամսական տեղումների քանակը և դրանց շեղումները նորմայից (մմ) աշնան ամիսներին Երևանում 1966-2024 թթ.	19
Գծապատկեր 15. Տեղումներ, հոկտեմբեր 2024թ.	21
Գծապատկեր 16. Տեղումներ, նոյեմբեր 2024թ.	23
Գծապատկեր 17. Տեղումներ, դեկտեմբեր 2024թ.	25
Գծապատկեր 18. Մթնոլորտային օդում փոշու կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների.....	28
Գծապատկեր 19. Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների.....	28
Գծապատկեր 20. Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների.....	29
Գծապատկեր 21. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	30
Գծապատկեր 22. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	30

Գծապատկեր 48. Ամբերդի կայանում ամռնիակի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	50
Գծապատկեր 49. Փամբակ գետում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները ..	53
Գծապատկեր 50. Դեբեդ գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	53
Գծապատկեր 51. Ախթալա գետում պղնձի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	54
Գծապատկեր 52. Ախթալա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	54
Գծապատկեր 53. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	54
Գծապատկեր 54. Մեծամոր գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	55
Գծապատկեր 55. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	56
Գծապատկեր 56. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	57
Գծապատկեր 57. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	57
Գծապատկեր 58. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	58
Գծապատկեր 59. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	58
Գծապատկեր 60. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը.....	58
Գծապատկեր 61. Քասախ գետում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	61
Գծապատկեր 62. Հրազդան գետում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները ..	61
Գծապատկեր 63. Հրազդան գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	61
Գծապատկեր 64. Հրազդանի ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները	62
Գծապատկեր 65. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	63
Գծապատկեր 66. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	63
Գծապատկեր 67. Հրազդանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	64
Գծապատկեր 68. Հրազդանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	64
Գծապատկեր 69. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը	64
Գծապատկեր 70. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում նիտրատ իոնի պարունակությունը	65
Գծապատկեր 71. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում սուլֆատ իոնի պարունակությունը	65
Գծապատկեր 72. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	67
Գծապատկեր 73. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում նիտրատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	67
Գծապատկեր 74. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	67
Գծապատկեր 75. Սևանի ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	68
Գծապատկեր 76. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	69
Գծապատկեր 77. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	69
Գծապատկեր 78. Սևանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը.....	69
Գծապատկեր 79. Մեծ Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	74
Գծապատկեր 80. Փոքր Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	74
Գծապատկեր 81. Մեծ Սևանում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	75

Գծապատկեր 82. Փոքր Սևանում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	75
Գծապատկեր 83. Արփա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	77
Գծապատկեր 84. Արարարտյան ՋԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	78
Գծապատկեր 85. Արարարտյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	78
Գծապատկեր 86. Արարարտյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	78
Գծապատկեր 87. Արարարտյան ՋԿՏ-ի ջատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	79
Գծապատկեր 88. Արարատյան ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը	79
Գծապատկեր 89. Արարատյան ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի նիտրատ իոնի պարունակությունը	80
Գծապատկեր 90. Արարատյան ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի սուլֆատ իոնի պարունակությունը	80
Գծապատկեր 94. Հարավային ՋԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները	82
Գծապատկեր 95. Հարավային ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը	82
Գծապատկեր 96. Երևանյան լճում նիտրիտ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	83
Գծապատկեր 97. Երևանյան լճում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	84

Հապավումներ

ՍԹԿ	սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա
ՋԿՏ	ջրավազանային կառավարման տարածք
ԸԱԱ	ընդհանուր անօրգանական ազոտ
ԸԼԱ	ընդհանուր լուծված աղեր
ԿՉՆ	կախության չոր նյութեր
ԹԿՊ ₅	թթվածնի հնգօրյա կենսաբանական պահանջարկ
ԹՔՊ	թթվածնի քիմիական պահանջարկ
մ	մետր
մմ	միլիմետր
մ/վ	մետր վայրկյանում
մկգ/մ ³	միկրոգրամ մեկ խորանարդ մետրում
մգ/լ	միլիգրամ մեկ լիտրում
մկՍմ/սմ	միկրոսիմենս մեկ սանիմետրում
հՊա	հեկտապասկալ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի («Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ) 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակի տեղեկագրում ներկայացված են սեզոնային կլիմայական նկարագրության, եղանակային երևույթների, մթնոլորտային օդի որակի, մթնոլորտային տեղումների որակի և քանակի, մակերևութային և ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի որակի և քանակի, հողային ծածկույթի, անտառների մոնիթորինգի վերաբերյալ տեղեկատվություն:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի աշխատանքային ծրագրերը կազմվում են կանոնադրության համաձայն և ղեկավարվելով հետևյալ հիմնական իրավական ակտերով.

❖ ՀՀ կառավարության 2021 թվականի նոյեմբերի 18-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» N1902-Լ որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 2024 թվականի մայիսի 30-ի ««Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից 2024-2026 թվականների ընթացքում կատարման ենթակա պետական նշանակության հիդրոոդերևութաբանական աշխատանքների ծրագիրը հաստատելու մասին» N826-Լ որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 2023 թվականի սեպտեմբերի 28-ի «Սևանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման, բնականոն զարգացման և օգտագործման միջոցառումների 2024 թվականի տարեկան ծրագիրը հաստատելու մասին» N 1656-Ն որոշում:

❖ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 2021 թվականի հունիսի 15-ի «Հայաստանի Հանրապետության մակերևութային և ստորերկրյա ջրերի մոնիթորինգի դիտակետերի ցանկը հաստատելու և Շրջակա միջավայրի նախարարի 2020 թվականի ապրիլի 21-ի N 121-Լ հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N1584-Ն հրաման:

Օդերևութաբանական դիտարկումներ կատարվում են հանրապետության տարածքի 42 (այդ թվում՝ 4 դժվարամատչելի և 2 մասնագիտացված) օդերևութաբանական կայանում, 49 կայանում իրականացվում են ավտոմատ դիտարկումներ: Դիտարկումներն իրականացվում են Համաշխարհային օդերևութաբանական կազմակերպության կողմից սահմանված կարգով և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Կատարվում են դիտարկումներ օդերևութաբանական բոլոր տարրերի նկատմամբ, ինչպիսիք են՝ օդի և հողի ջերմաստիճանը, մթնոլորտային ճնշումը, քամու ուղղությունը և արագությունը, օդի խոնավությունը, տեղումների քանակը, ամպամածության ձևը և քանակը, հորիզոնական տեսանելիությունը, մթնոլորտային երևույթները և այլ: Նորմաները հաշվարկված են բազմամյա դիտարկումների հիման վրա:

Մթնոլորտային օդի աղտոտվածության դիտարկումներն իրականացվում են 15 հիմնական անշարժ՝ ակտիվ նմուշառման դիտակայանում, որտեղ դիտարկումներն իրականացվում են ամենօրյա կտրվածքով և 214 շարժական՝ պասիվ նմուշառման դիտակետում, որտեղ իրականացվում են շաբաթական դիտարկումներ: Անշարժ դիտակայաններում կատարվում է հիմնական աղտոտող նյութերի՝ ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի, փոշու, փոշու մեջ պարունակող մետաղների և գետնամերձ օզոնի (որպես երկրորդային աղտոտիչ) մոնիթորինգ, իսկ շարժական դիտակետերում՝ ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի մոնիթորինգ: Օդի որակի գնահատումը կատարվում է

սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների կիրառմամբ համաձայն ՀՀ կառավարության 2006 թ. փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշման:

Մակերևութային ջրերի քանակի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված է 91 դիտակետ (այդ թվում 80 գետային, 2 ջրանցքի, 5 ջրամբարային և 4 Սևանա լճի) Հանրապետության 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի (Հյուսիսային, Ախուրյան, Հրազդան, Սևան, Արարատյան, Հարավային) գետերի, ջրանցքների, ջրամբարների և Սևանա լճի վրա: 91 դիտակետում իրականացվում են ջրի և օդի ջերմաստիճանի, ջրի մակարդակի, սառցային երևույթների ամենօրյա դիտարկումներ: 80 գետային և 2 ջրանցքի դիտակետերում իրականացվում են ջրի էլքի չափումներ (տարեկան 25-35 անգամ): Հիդրոլոգիական դիտակետերից 9-ում տեղադրված են ջրի մակարդակի ավտոմատ մակարդակաչափեր (ռադարային կամ ինքնագրային):

Մակերևութային ջրերի որակի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված է ՀՀ 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի գետերի, ջրամբարների, Արփա-Սևան, Որոտան-Կեչուտ ջրատարի և Սևանա լճի 151 դիտակետ: Ջրի որակը բնութագրվում է ֆիզիկաքիմիական ավելի քան 45 ցուցանիշով (հիմնական անիոններ և կատիոններ, սնուցող նյութեր, ծանր մետաղներ, առաջնային օրգանական աղտոտիչներ), տարեկան 5-12 անգամ հաճախականությամբ: Ջրի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2011թ. հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման:

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված են ՀՀ 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի 119 ստորերկրյա ջրաղբյուր: Ջրաղբյուրներում կատարվում են ջրի ծախսի, մակարդակի/ճնշման և ջերմաստիճանի դիտարկումներ՝ ամսական 6 անգամ հաճախականությամբ: Տարեկան 2 անգամ կատարվում է նաև ստորերկրյա ջրերի որակի մոնիթորինգ 55 ջրաղբյուրում, որոնցից յուրաքանչյուրում որոշվում է շուրջ 40 ցուցանիշ (հիմնական անիոններ և կատիոններ, մետաղներ, աղային ռեժիմի տարրեր): Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարի 2002թ. դեկտեմբերի 25-ի N876-Ն հրամանի:

Կոմունալ աղբավայրերի հարակից տարածքներում կայուն օրգանական աղտոտիչների պարունակությունները որոշելու համար կատարվում են հողի նմուշառումներ: Յուրաքանչյուր նմուշում որոշվում են մինչև 19 քլորօրգանական պետսիցիդներ և 24 պոլիքլորացված բիֆենիլներ: Կատարված դիտարկումների արդյունքները հրապարակվում են տարեկան տեղեկագրում:

ՄԱԿ-ի ԵՏՀ «Մեծ տարածությունների վրա օդի անդրսահմանային աղտոտման մասին» կոնվենցիայի «Եվրոպայում մեծ տարածությունների վրա օդի աղտոտիչների տարածման մոնիթորինգի և գնահատման» (EMEP) ծրագրի շրջանակներում ՀՀ-ում գործում է մթնոլորտային օդի անդրսահմանային աղտոտվածության մոնիթորինգի առաջին մակարդակի տարածաշրջանային դիտակայան (Ամբերդի դիտակայան): Դիտակայանի մթնոլորտային օդի և մթնոլորտային տեղումների որակի մոնիթորինգի արդյունքները ներկայացվում են կոնվենցիայի քիմիական կոորդինացիոն կենտրոն, որը գործում է Նորվեգիայի օդի հետազոտության ինստիտուտի ներքո: Մոնիթորինգի և արտանետումների տվյալների հիման վրա Նորվեգիայի օդերևութաբանական ինստիտուտի կողմից կատարվում է օդի անդրսահմանային աղտոտման մոդելավորում և պատրաստվում է Հայաստանի Հանրապետության համար տարեկան զեկույց:

Մակերևութային և ստորերկրյա ջրերի որակի և քանակի մոնիթորինգի դիտակետերի ցանկը հաստատվել է համաձայն ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 2021 թվականի հունիսի 15-ի N212-Լ հրամանի:

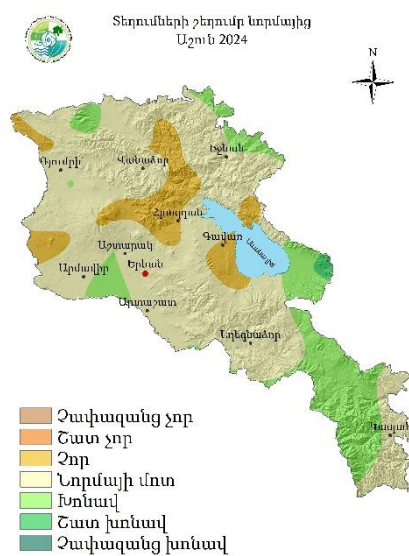
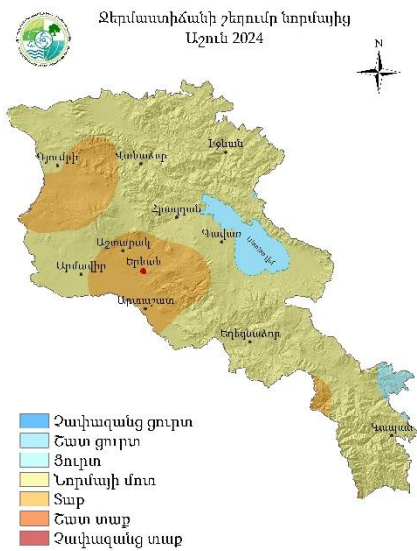
1. ԿԼԻՄԱ

2024 թվականի աշնանը դիտված կլիմայական պայմանները ընդհանուր առմամբ մոտ էին կլիմայական նորմային (1961-1990թթ): Աշնան միջին սեզոնային ջերմաստիճանը 7.5 °C՝ նորմայից բարձր էր 0.3 °C-ով, իսկ սեզոնային տեղումների քանակը կազմել է 144.3 մմ կամ նորմայի 121.2 %-ը:

Մեպտեմբեր: 2024 թվականի սեպտեմբեր ամսվա օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը կազմել է 13.9 °C, որը մոտ էր նորմային (13.2 °C): Տեղումների ամսական քանակը դիտվել է 47.7 մմ՝ կազմելով նորմայի (28 մմ) 170.4 %-ը:

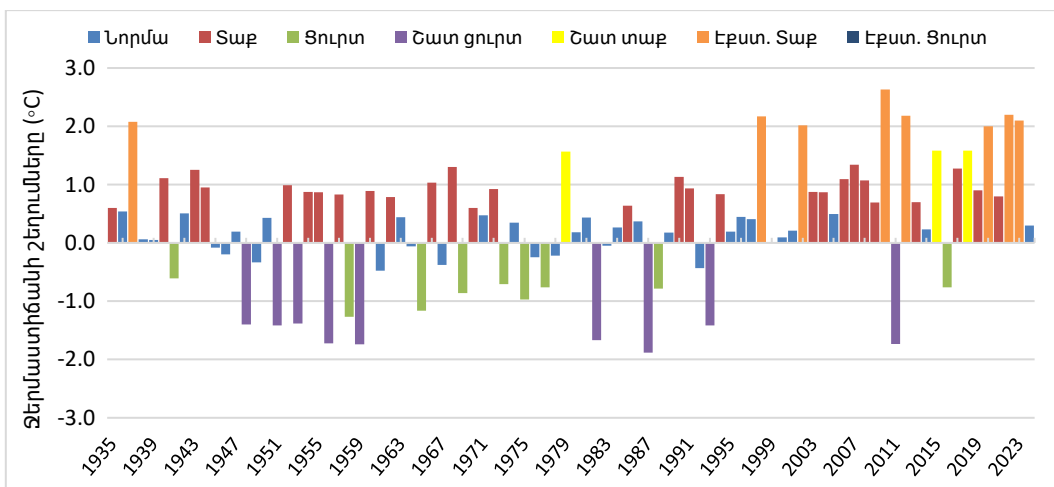
Չոկտեմբեր: 2024 թվականի հոկտեմբեր ամսվա օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը Հայաստանում կազմել է 7.1 °C, որը մոտ էր նորմային: Տեղումների ամսական քանակը դիտվել է 66.2 մմ,՝ կազմելով նորմայի 132.3 %-ը:

Նոյեմբեր: 2024 թվականի նոյեմբեր ամսվա օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը Հայաստանում կազմել է 1.7 °C, որը մոտ էր նորմային: Նոյեմբեր ամսվա տեղումների քանակը եղել է 30.4 մմ, ինչը ցածր էր նորմայից՝ կազմելով նորմայի 74 %-ը:

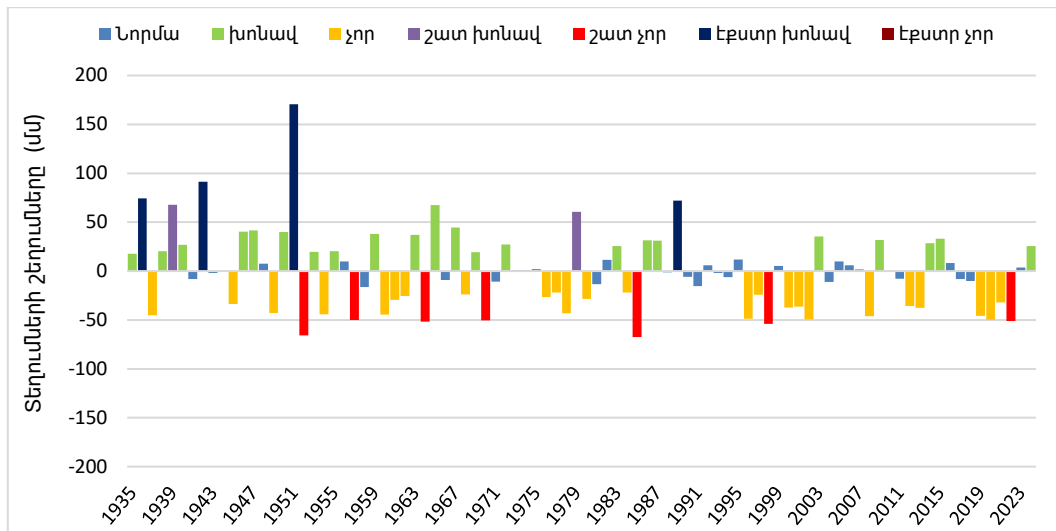

Օդի ջերմաստիճանի շեղումը նորմայից

Մթնոլորտային տեղումների շեղումը նորմայից

Գծապատկեր 1. Օդի ջերմաստիճանի շեղումները նորմայից աշնան սեզոնին՝ 1935-2024 թթ.

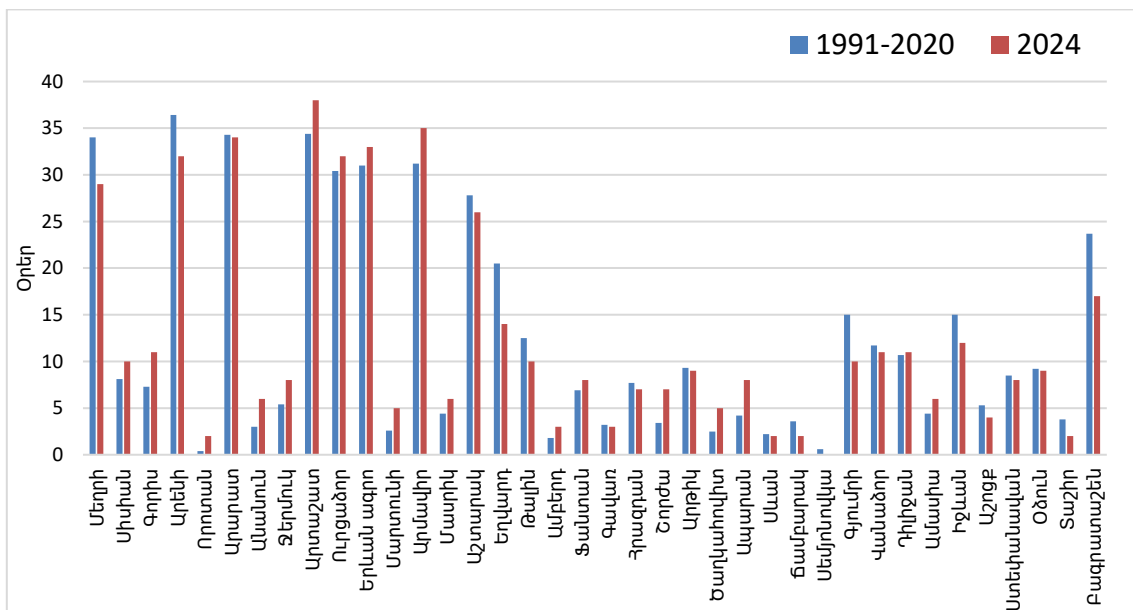

Պատկեր 2. Մթնոլորտային տեղումների շեղումները նորայից աշնան սեզոնին՝ 1935-2024 թթ.

Աշնան միջին ջերմաստիճանի աճը 1935-2024 թթ. կազմել է 1.1 °C, իսկ տեղումները նվազել են 29 %-ով:

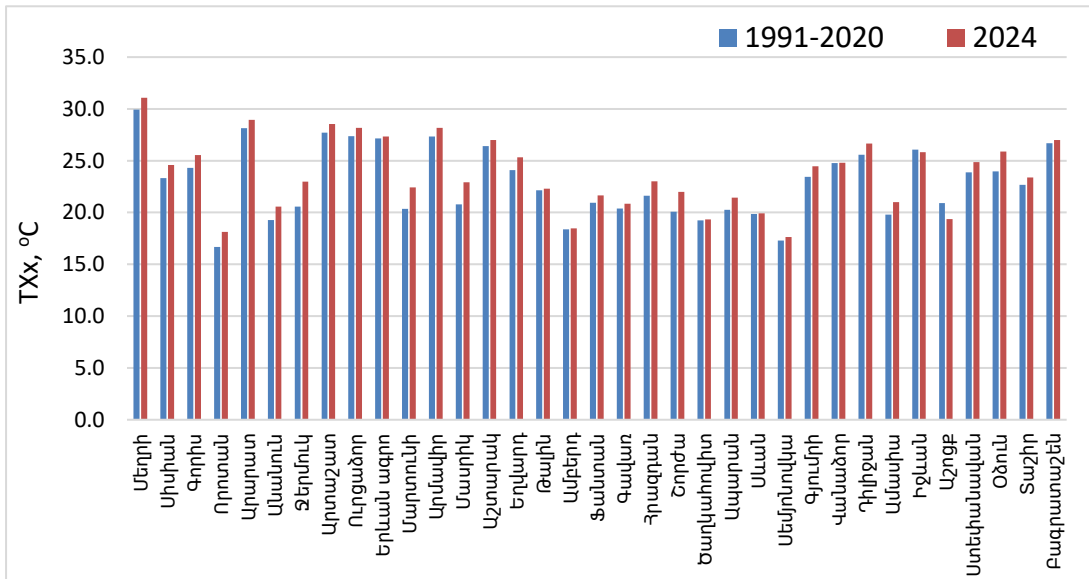
Կլիմայական ինդեքսներ

Գնահատվել է ամառային օրերի թիվը (SU25 ինդեքս), երբ առավելագույն ջերմաստիճանը 25 °C-ից բարձր է: 2024թ. աշնան սեզոնին SU25 ինդեքսը մոտ է եղել նորային: Առավելագույն դրական շեղումները դիտվել են Ապարանում, Գորիսում և Արմավիրում՝ 4 օր: Բացասական շեղումները մեծ են եղել Եղվարդում և Բագրատաշենում՝ -7 օր:

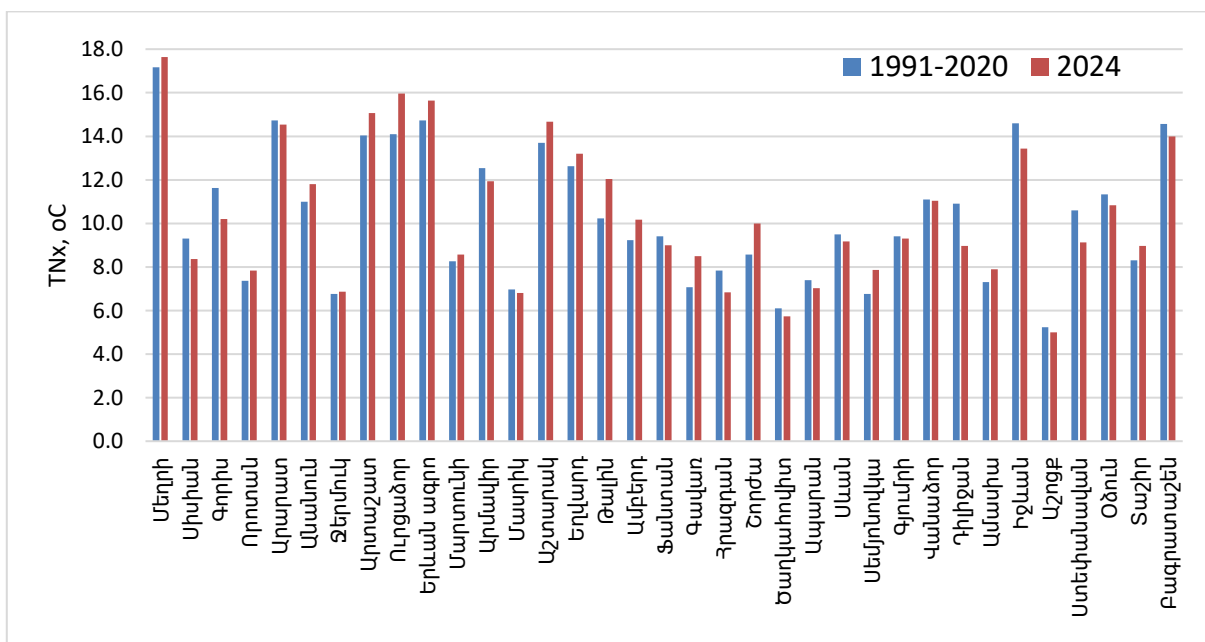
Պատկեր 3. SU25 ինդեքսի արժեքները 2024 թվականի աշնանը (կարմիր) և նորման (կապույտ)

Օդի առավելագույն ջերմաստիճանները (TXx) 2024թ աշնան սեզոնին մոտ են եղել նորմային: Առավելագույն դրական շեղումներ դիտվել են Ջերմուկում՝ 2.4 °C, Մասրիկում՝ 2.1°C, Շորժայում և Օձունում՝ 1.9 °C: Առավելագույն բացասական շեղումը գրանցվել է Աշոցքում՝ -1.5 °C:

Գծապատկեր 4. Օրական առավելագույն ջերմաստիճանի (°C) (TXx) արժեքները 2024 թվականի աշնանը (կարմիր) և նորման (կապույտ)

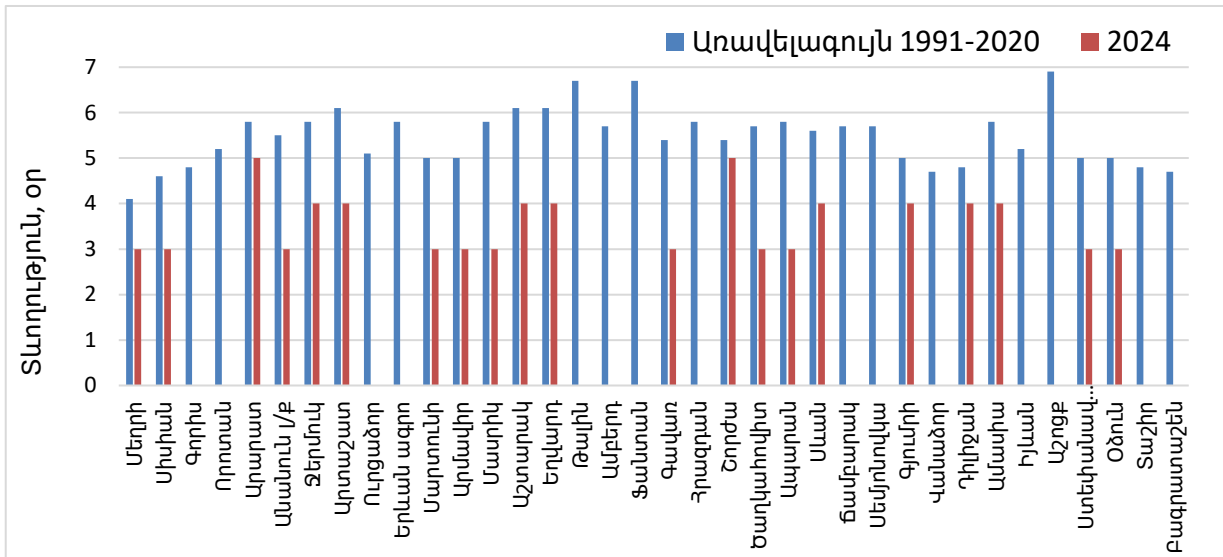
Օդի նվազագույն ջերմաստիճանների առավելագույն արժեքները (TNx) 2024թ. աշնան սեզոնին եղել են նորմային մոտ՝ որոշակի դրական և բացասական շեղումներով: Առավելագույն դրական շեղումները դիտվել են Ուրցածորում՝ 1.9 °C և Թալինում՝ 1.8°C: Առավելագույն բացասական շեղումները դիտվել են Ամասիայում՝ -2.9°C, և Դիլիջանում՝ -1.9 °C:

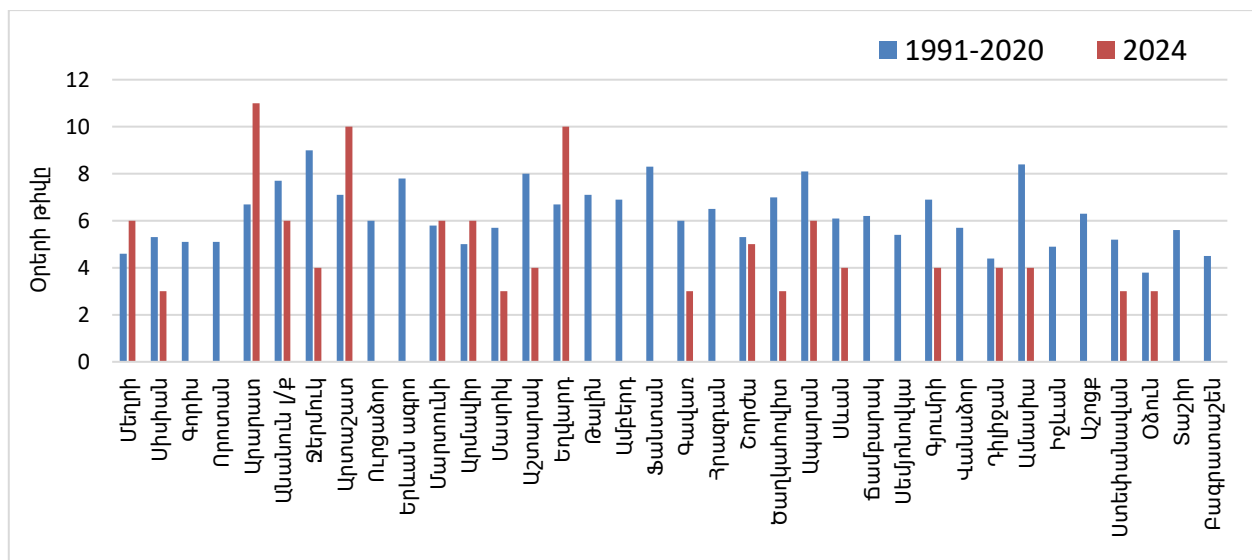
Գծապատկեր 5. Օրական նվազագույն ջերմաստիճանի առավելագույն արժեքները (TNx) 2024 թվականի աշնանը (կարմիր) և նորման (կապույտ)

Ջերմային ալիքներ

Ըստ օրական առավելագույն ջերմաստիճանի դիտարկումների տվյալների՝ 2024 թվականի աշնանը ջերմային ալիք դիտվել է հոկտեմբերի 8-12-ը և նոյեմբերի 23-26-ը: Հոկտեմբերի առաջին տասնօրյակում օրական առավելագույն ջերմաստիճանները Կապանում և Մեղրիում հասել են մինչև 33 °C, իսկ Արարատյան դաշտում՝ 28-29 °C: 2024 թվականի աշնանը դիտված ջերմային ալիքները իրենց տևողությամբ և գումարային օրերի քանակով կայանների մեծ մասում ցածր էին նորմայից: Ամենաերկար ջերմային ալիքի տևողությունը կազմել է 5 օր՝ Շորժայում և Արարատում:

Գծապատկեր 6. Ամենաերկար ջերմային ալիքի տևողությունը 2024 թվականի աշնանը (կարմիր) և 1991-2020 թթ. ժամանակահատվածում (կապույտ)

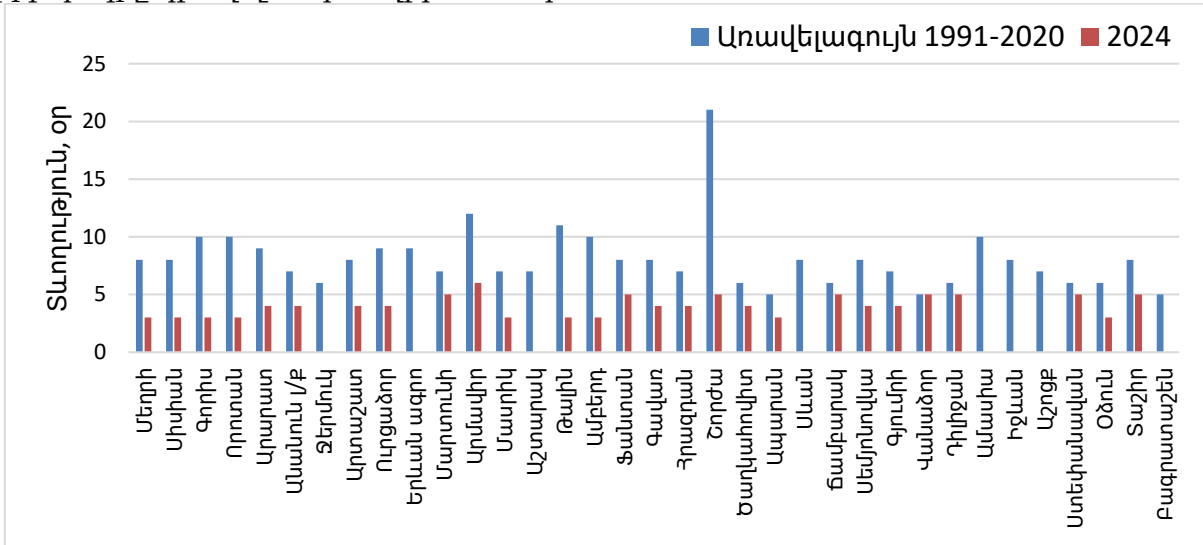

Գծապատկեր 7. Ջերմային ալիքով օրերի թիվը 2024 թվականի աշնանը (կարմիր) և 1991-2020 թթ. նորման (կապույտ)

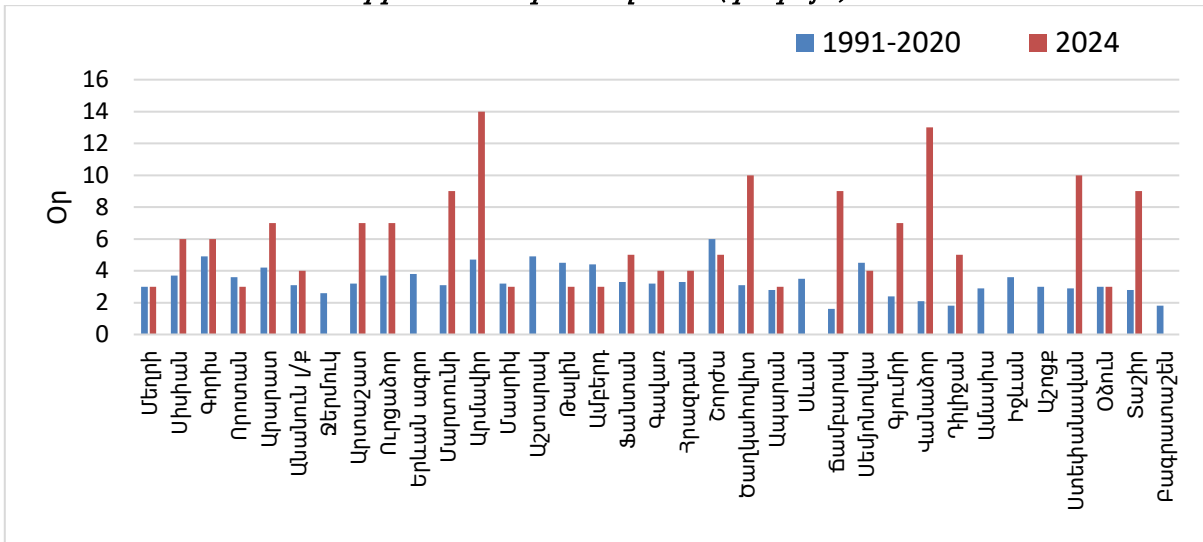
Ցուրտ ալիքներ

Ըստ օրական նվազագույն ջերմաստիճանի դիտարկումների տվյալների՝ 2024 թվականի աշնանը ցուրտ ալիք դիտվել է հոկտեմբերի 21-ից 25-ը, հոկտեմբերի 28-ից նոյեմբերի 2-ը և նոյեմբերի 7-11-ը: Այս ժամանակահատվածում Արարատյան դաշտում

գրանցվեցին $-2\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ից մինչև $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$ նվազագույն ջերմաստիճաններ, իսկ Շիրակում և Լոռիում՝ $-9\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ից մինչև $-12\text{ }^{\circ}\text{C}$: Ցուրտ ալիքով օրերի թիվը որոշ կայաններում գերազանցել է նորման (Արմավիր, Վանաձոր, Ստեփանավան, Տաշիր), իսկ ամենաերկարատև ցուրտ ալիքի դեպքը դիտվել է Արմավիրում՝ 6 օր:

Գծապատկեր 8. Ամենաերկար ցուրտ ալիքի տևողությունը 2024 թվականի աշնանը (կարմիր) և 1991-2020 թթ. ժամանակահատվածում (կապույտ)

Գծապատկեր 9. Ցուրտ ալիքով օրերի թիվը 2024 թվականի աշնանը (կարմիր) և 1991-2020 թթ. նորման (կապույտ)

Երաշտ

2024 թվականի սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին օդերևութաբանական երաշտի ինտենսիվության մոնիթորինգ իրականացվել է 38 կայանների տվյալների հիման վրա, որոնք բնութագրական են ամբողջ տարածքի համար: Երաշտային պայմանների գնահատումը իրականացվել է 5 կարգերով՝ 1-շատ ուժեղ, 2-ուժեղ, 3-միջին, 4-թույլ և 5-երաշտի բացակայություն, համաձայն ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հունիսի 8-ի 925-Ն որոշման մեթոդաբանության:

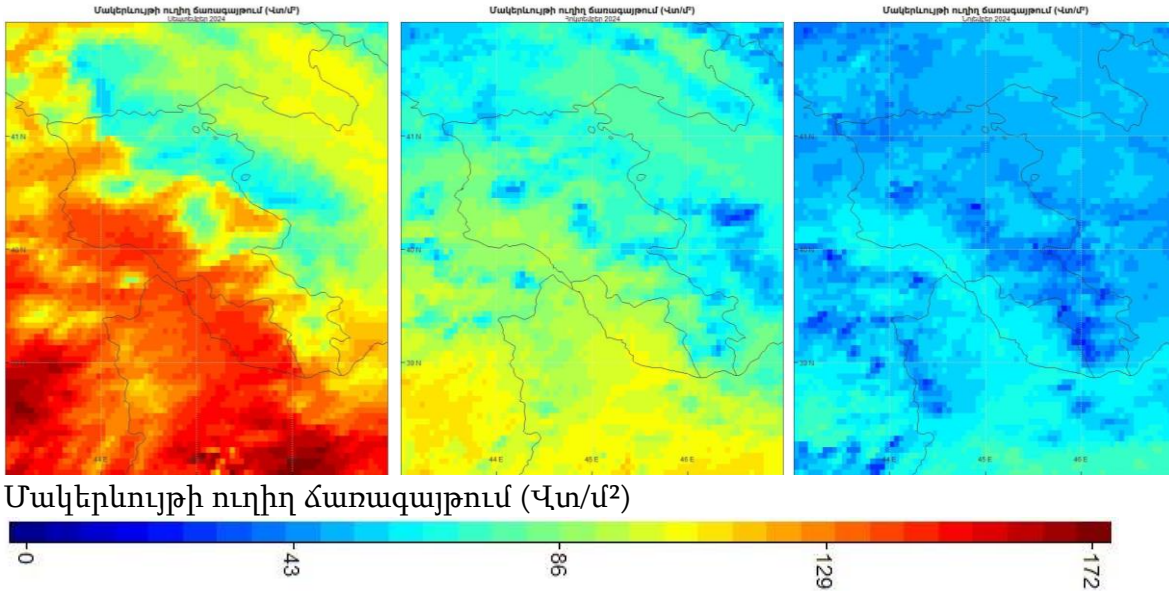
Ինչպես երևում է Աղյուսակ 1-ից, երաշտային պայմաններ դիտվել են սեպտեմբեր ամսին: Օդերևութաբանական երաշտ հիմնականում դիտվել է Արարատյան դաշտում, Սյունիքի և Վայոց Ձորի հովտային շրջաններում, ինչը պայմանավորված է այս շրջանների չոր և տաք կլիմայական պայմաններով:

Աղյուսակ 1. Երաշտային պայմանները աշնանը

N	Մարզ	Կայան	01.09-10.09	11.09-20.09	21.09-30.09	01.10-10.10	11.10-20.10	21.10-31.10
1	Շիրակ	Գյումրի	2	5	5	5	5	5
		Անասիա	3	4	5	5	5	5
		Արթիկ	2	3	5	5	5	5
		Աշոցք	5	5	5	5	5	5
2	Լոռի	Օձուն	2	4	3	5	5	5
		Տաշիր	4	5	5	5	5	5
		Վանաձոր	3	4	5	5	5	5
		Ստեփանավան	5	5	5	5	5	5
3	Տավուշ	Բագրատաշեն	2	3	2	4	5	5
		Իջևան	3	3	3	5	5	5
		Դիլիջան	3	5	5	5	5	5
4	Գեղարքունիք	Սևան	3	5	5	5	5	5
		Սեմյոնովկա	3	5	5	5	5	5
		Գավառ	3	5	5	5	5	5
		Շորժա	3	5	5	5	5	5
		Մարտունի	3	5	5	5	5	5
		Ճամբարակ	4	5	5	5	5	5
		Մասրիկ	1	5	5	5	5	5
5	Կոտայք	Հրազդան	3	5	5	5	5	5
		Եղվարդ	1	3	4	4	5	5
		Ֆանտան	3	5	5	5	5	5
6	Արագածոտն	Թալին	1	2	3	3	5	5
		Ապարան	5	5	5	5	5	5
		Աշտարակ	1	1	2	2	5	5
		Ամբերդ	2	5	5	5	5	5
		Ծաղկահովիտ	5	5	5	5	5	5
7	Վայոց Ձոր	Արենի	1	2	2	3	5	5
		Ջերմուկ	2	5	5	5	5	5
8	Սյունիք	Սիսիան	2	3	3	4	5	5
		Գորիս	4	2	5	5	5	5
		Կապան	1	1	3	3	4	5
		Մեղրի	1	1	2	2	2	1
9	Արարատ	Արարատ	1	2	2	2	3	5
		Ուրցաձոր	1	2	2	2	5	5
		Անանուն լ/ցք	2	3	2	3	5	5
		Արտաշատ	1	1	1	1	4	5
10	Արմավիր	Արմավիր	1	2	2	2	5	5
		Մերձավան	2	2	2	2	5	5

Արեգակնային ճառագայթում

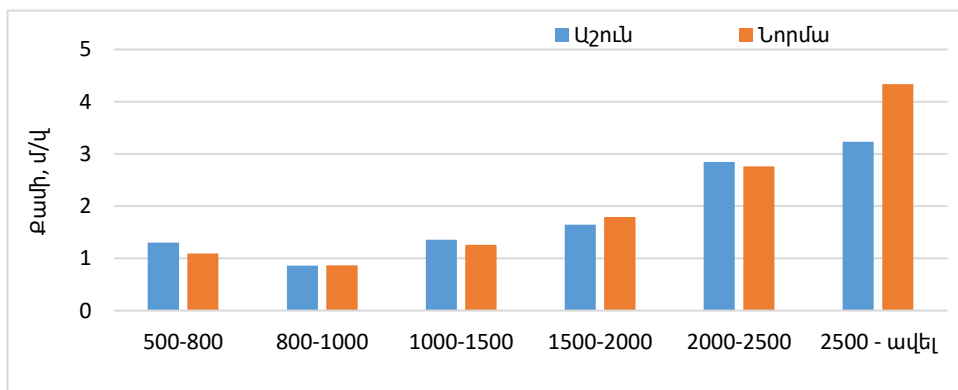
2024 թվականի աշնան ամիսների արեգակնային ուղիղ ճառագայթման բաշխման քարտեզներից երևում է, որ սեպտեմբերին գրանցված արժեքներն ամենաբարձրն են աշնան սեզոնի ընթացքում (մինչև 170Վտ/մ²): Աշնան երեք ամիսներին էլ առավելագույն արժեքներով աչքի է ընկել Արարատյան դաշտը, իսկ դեպի հյուսիս-արևելք արեգակնային ճառագայթման արժեքները աստիճանաբար նվազում են :

Գարձալիք ճառագայթման արժեքները (Վտ/մ²) ըստ արբանյակային դիտարկումների սեպտեմբեր, հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսներին (ձախից աջ հերթականությամբ)

Քամու բաշխումը

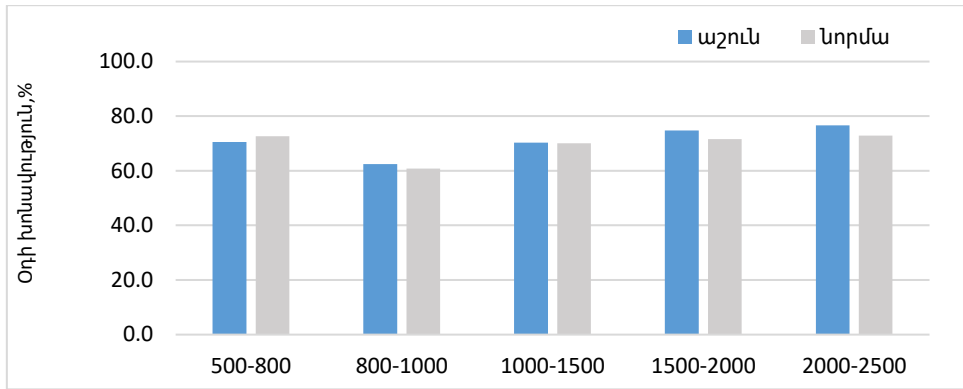
Աշնան սեզոնին քամու միջին արագությունը հովտային շրջաններում՝ 500-800 մ բարձրություններում գրանցվել է 1.3 մ/վ, 800-1000 մ բարձրություններում՝ 0.9 մ/վ: Ամենամեծ արագությամբ քամի արձանագրվել է 2500 մ և ավել բարձրություններում՝ 3.2 մ/վ, որը սակայն ցածր էր նորմայից 1.1 մ/վ-ով:

Գծայատկեր 10. Քամու արագությունը (մ/վ) 2024 թվականի աշնանը (կապույտ) և 1991-2020 թթ. նորման (նարնջագույն)

Օդի հարաբերական խոնավություն

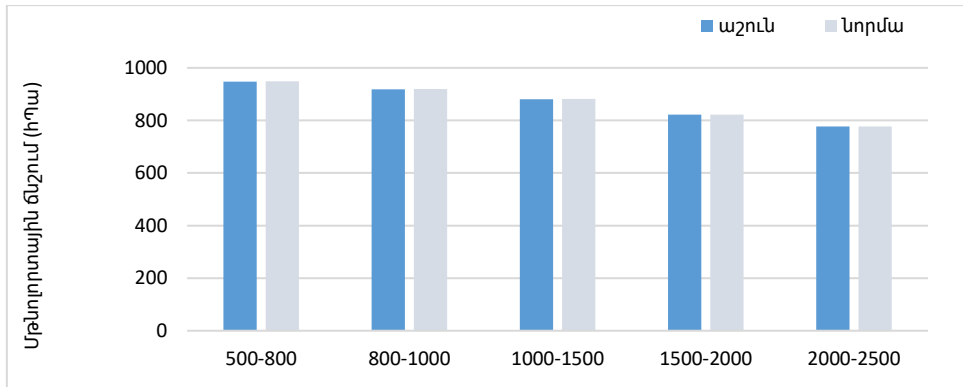
2024 թվականի աշնան սեզոնի հարաբերական խոնավությունը բոլոր բարձրություններում դիտվել է նորմայից բարձր, բացառությամբ ցածրադիր գոտու, որտեղ հարաբերական խոնավությունը եղել է նորմայից ցածր:

Գծապատկեր 11. Օդի հարաբերական խոնավությունը (%) ըստ բարձրությունների 2024 թվականի աշնանը (կապույտ) և 1991-2020 թթ. նորման (մոխրագույն)

Մթնոլորտային ճնշումը

2024 թվականի աշնան սեզոնի մթնոլորտային ճնշումը բոլոր բարձրություններում դիտվել է նորմայից ցածր կամ նորմային մոտ:

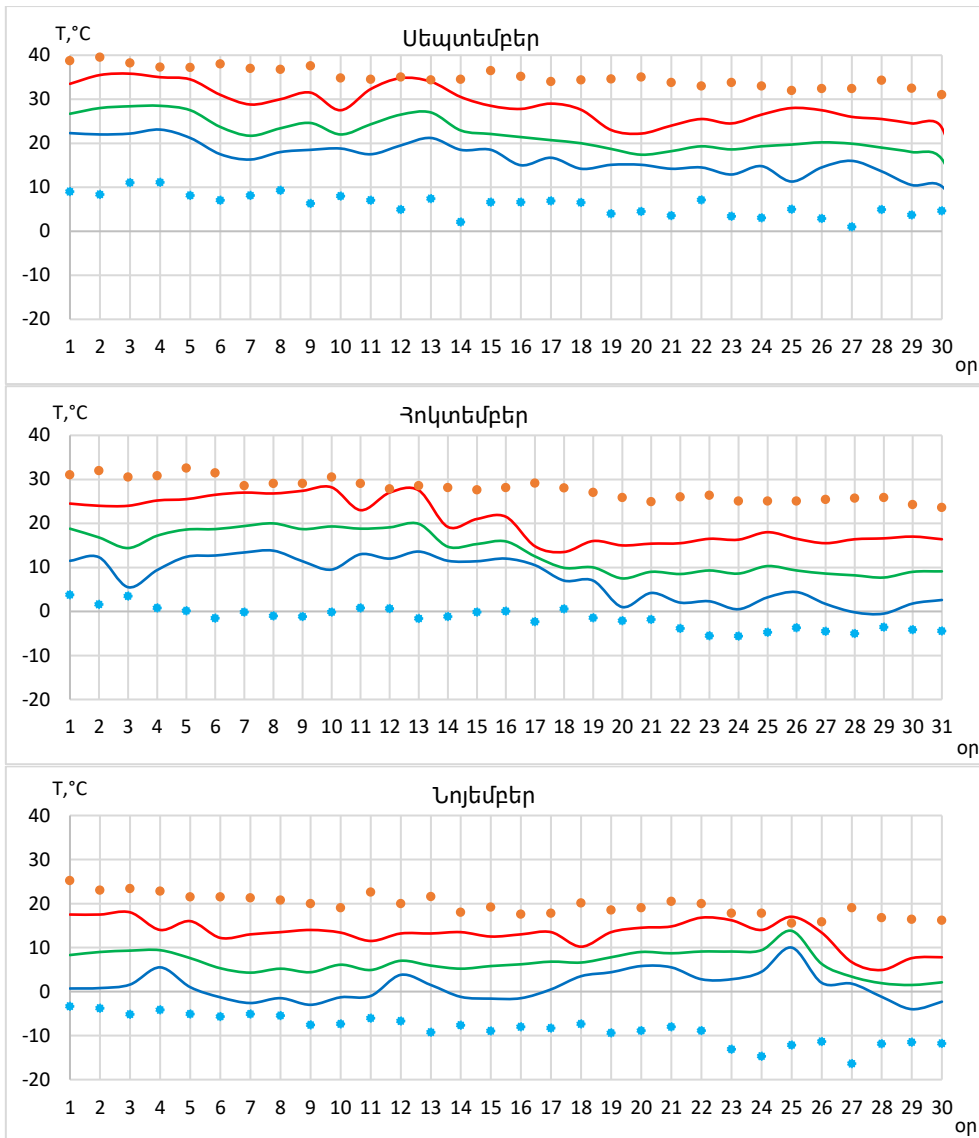
Գծապատկեր 12. Մթնոլորտային ճնշումն (հՊա) ըստ բարձրությունների 2024 թվականի աշնանը (կապույտ) և 1991-2020 թթ. նորման (մոխրագույն)

Երևան

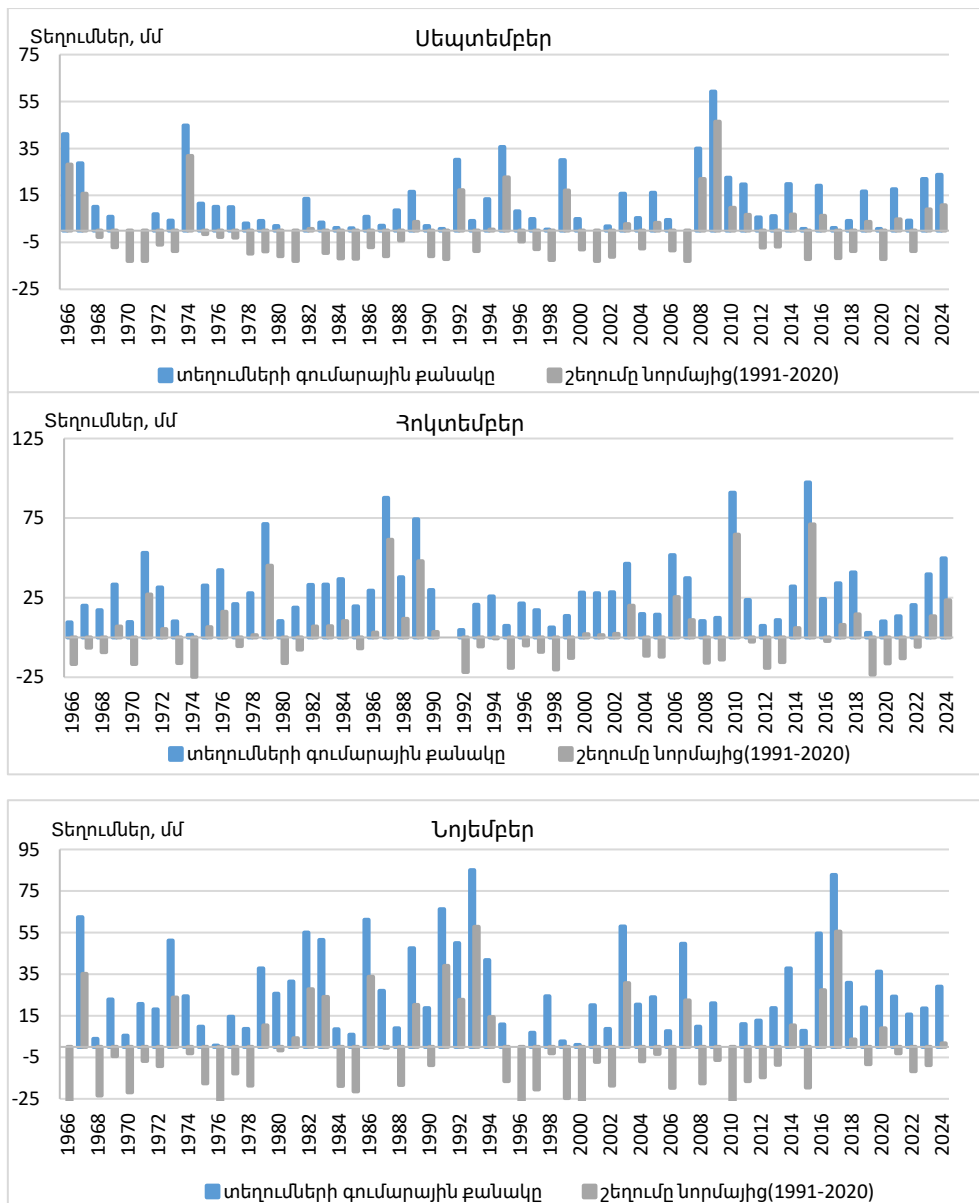
Սեպտեմբեր ամսվա միջին ջերմաստիճանը կազմել է 22.1 °C, որը նորմայից բարձր է 0.5 °C-ով: Տեղումների քանակը եղել է 23.8 մմ, որը կազմում է սեպտեմբեր ամսվա նորմայի 170 %-ը:

Հոկտեմբեր ամսվա միջին ջերմաստիճանը կազմել է 13.6 °C, որը նորմայից բարձր է 0.5 °C-ով: Տեղումների քանակը եղել է 49.7 մմ, որը կազմում է հոկտեմբեր ամսվա նորմայի 189 %-ը:

Նոյեմբեր ամսվա միջին ջերմաստիճանը կազմել է 6.6 °C, որը նորմայից բարձր է 0.9°C-ով: Տեղումների քանակը եղել է 29 մմ, որը կազմում է նոյեմբեր ամսվա նորմայի 106%-ը:

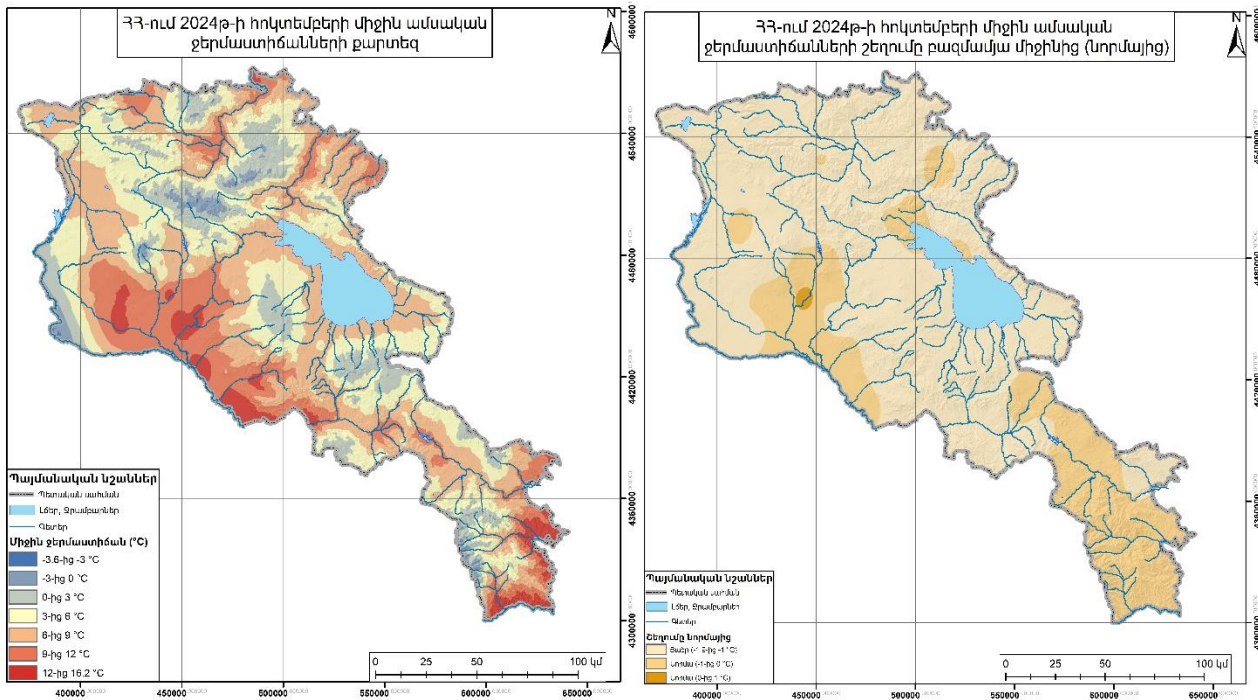
Գծապատկեր 13. Օրական առավելագույն (կարմիր), նվազագույն (կապույտ) և միջին (կանաչ) ջերմաստիճանները Երևանում 2024 թ աշնանը ըստ ամիսների: Կետերով նշված են երբևիցե դիտված առավելագույն (նարնջագույն) և նվազագույն (կապույտ) օրական ջերմաստիճանները

Գծապատկեր 14. Ամսական տեղումների քանակը և դրանց շեղումները նորմայից (մմ) աշնան ամիսներին Երևանում 1966-2024 թթ. ժամանակահատվածում

2. ՕՂԵՐԵՎՈՒԹԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ Հոկտեմբեր

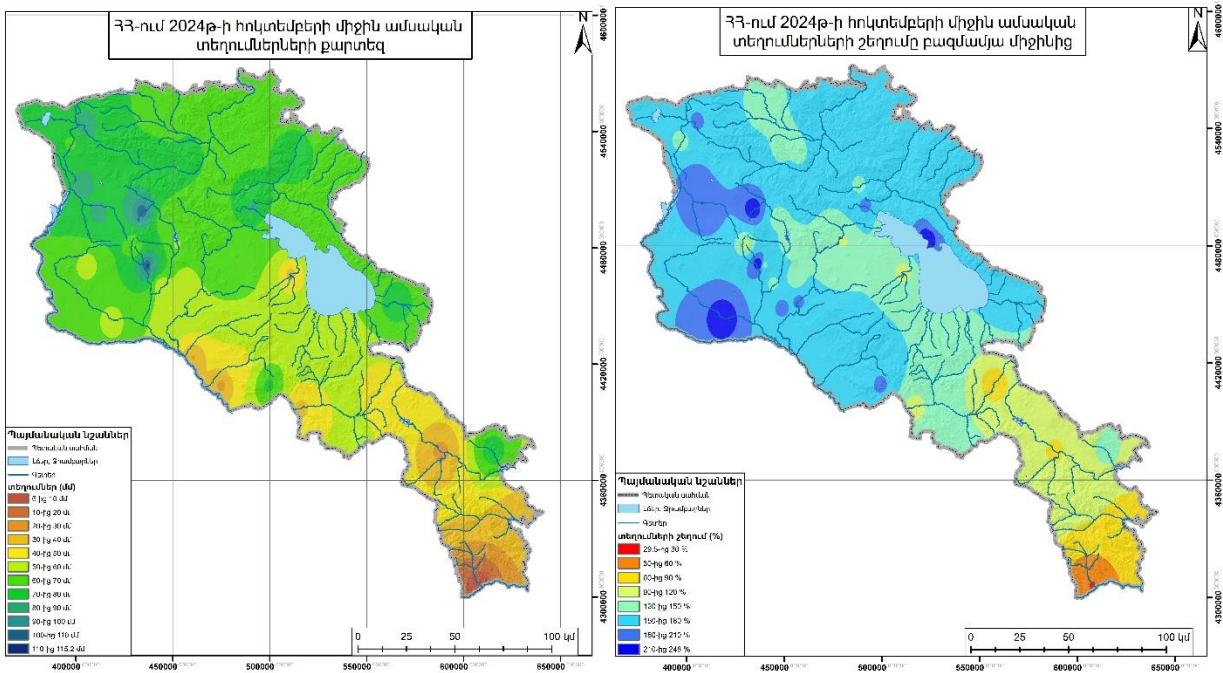
2024թ. հոկտեմբերին օդի ամսական միջին ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից ցածր մինչև 1 աստիճանով:

Նկար 1. Միջին ամսական ջերմաստիճանները և դրանց շեղումները նորմայից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) հոկտեմբերին

Հոկտեմբեր ամսվա միջին տասնօրյակային ջերմաստիճանը առաջին տասնօրյակում եղել է նորմայից բարձր մինչև 1 աստիճանով, երկրորդ տասնօրյակում՝ նորմայից ցածր մինչև 1 աստիճանով, երրորդ տասնօրյակում՝ նորմայից ցածր՝ 2-4 աստիճանով:

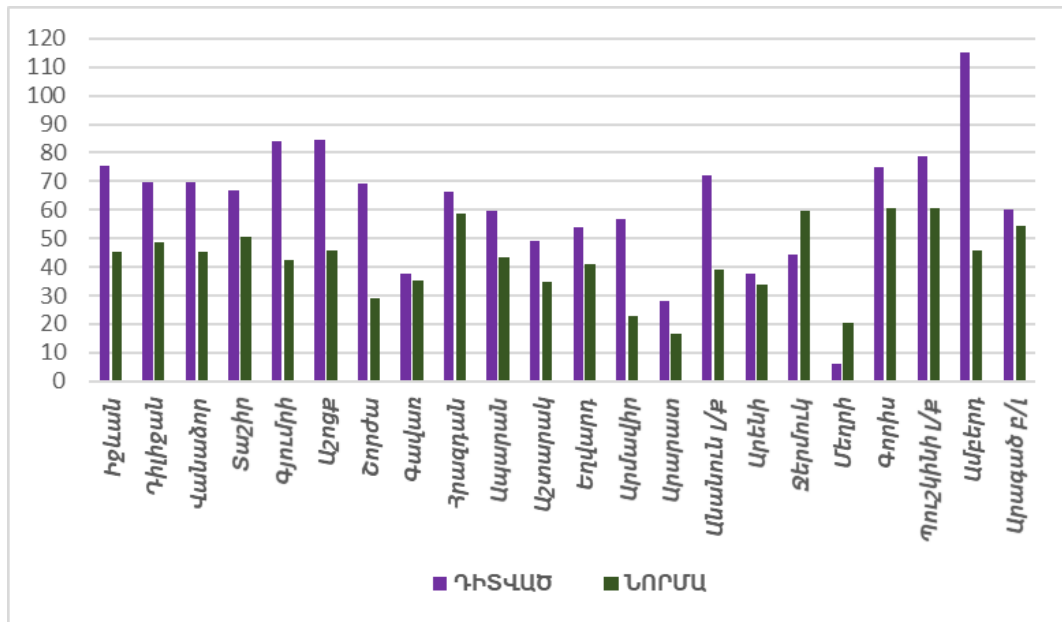
Ամսական տեղումների քանակը հոկտեմբերին Տավուշում կազմել է նորմայի 143-166%-ը, Լոռիում՝ 132-169%-ը, Սյունիքում՝ նախալեռնային շրջաններում՝ 86-123%-ը, հովտային շրջաններում՝ 29-77%, Գեղարքունիքում՝ 107-239%, Շիրակում՝ 139-201%, Վայոց ձորում՝ 75-111%, Կոտայքում՝ լեռնային շրջաններում՝ 113-134%, նախալեռնային շրջաններում՝ 131-132%, Արագածոտնում՝ լեռնային շրջաններում՝ 137-253%, նախալեռնային շրջաններում՝ 142-174%, Արմավիրում՝ 248-249%, Արարատում՝ 162-171%, Երևան քաղաքում՝ 187-189%:

Նկար 2. Տեղումների քանակն և շեղումը բազմամյա միջինից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) հոկտեմբերին

Հոկտեմբերին 1-ին, 3-ին, 8-9-ին, 11-13-ին, 15-ին, 19-23-ին, 26-ին առանձին շրջաններում, 2-ին, 14-ին, 16-18-ին շրջանների զգալի մասում դիտվել են տեղումներ:

Հոկտեմբերին 4-7-ին, 10-ին, 24-25-ին, 27-31-ին դիտվել է առանց տեղումների եղանակ:

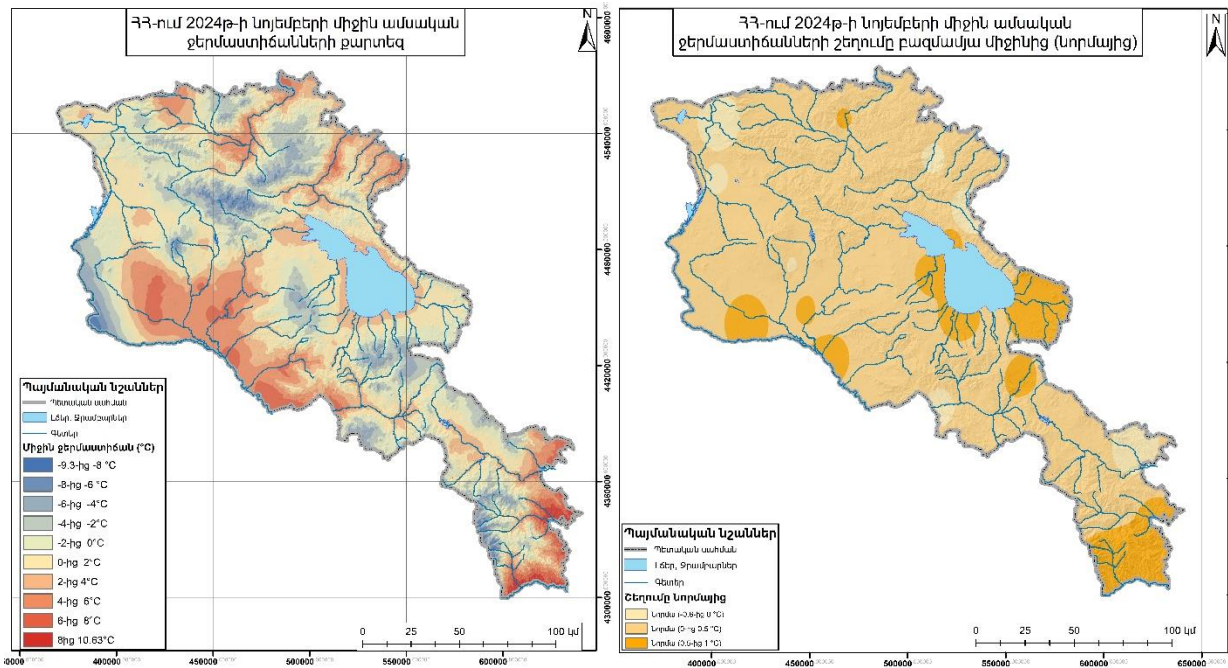
Գծապատկեր 15. Տեղումներ, հոկտեմբեր 2024թ. (նորմա՝ 1991-2020թթ.)

Աղյուսակ 2. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. հոկտեմբեր

Մարզ / օդերևութաբանական կայան	Դիտման օրը(երը)	Երևույթի անվանումը	Բնութագիրը	Չափանիշը/ Չափորոշիչը	Փաստացի
Սյունիք/Գորիս	15	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արագածոտն/Ամբերդ	17	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
		Ուժեղ անձրև	Բնտեսիվություն	≥30մմ/12ժամ	68.0մմ
Լոռի/Ստեփանավան	20	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ

Նոյեմբեր

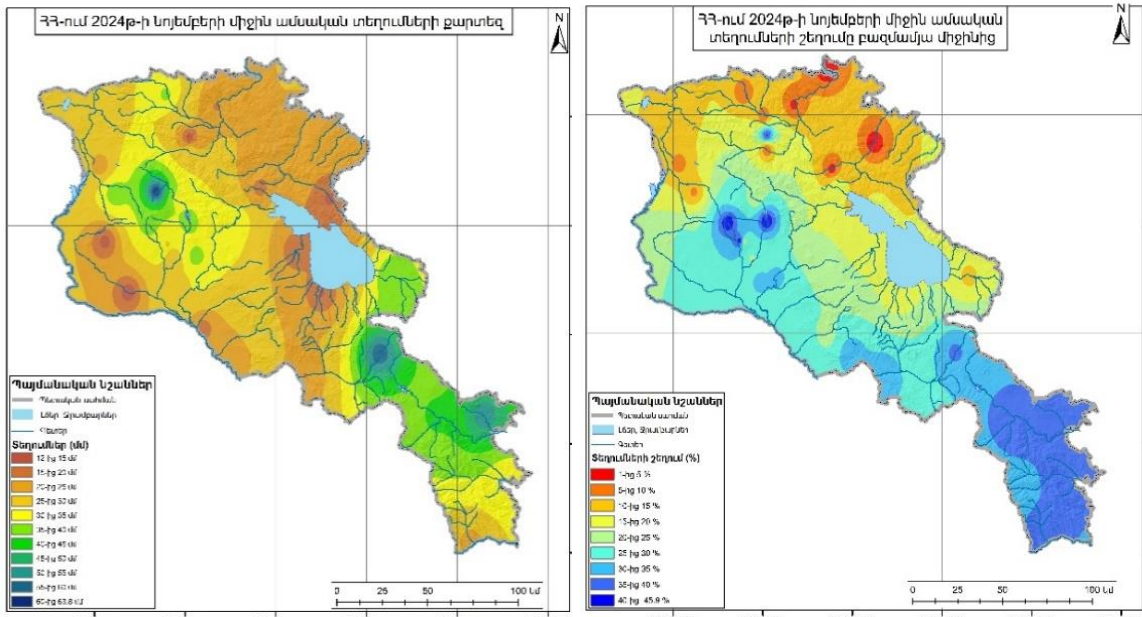
2024թ. նոյեմբերին օդի ամսական միջին ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայի սահմաններում մի փոքր դրական և բացասական շեղումներով:

Նկար 3. Միջին ամսական ջերմաստիճանները և նրանց շեղումները նորմայից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) նոյեմբերին

Նոյեմբեր ամսվա միջին տասնօրյակային ջերմաստիճանն առաջին տասնօրյակում եղել է նորմայից ցածր 1-2 աստիճանով, երկրորդ տասնօրյակում՝ նորմայի սահմաններում մի փոքր դրական և բացասական շեղումներով, երրորդ տասնօրյակում՝ նորմայից բարձր 1-3 աստիճանով:

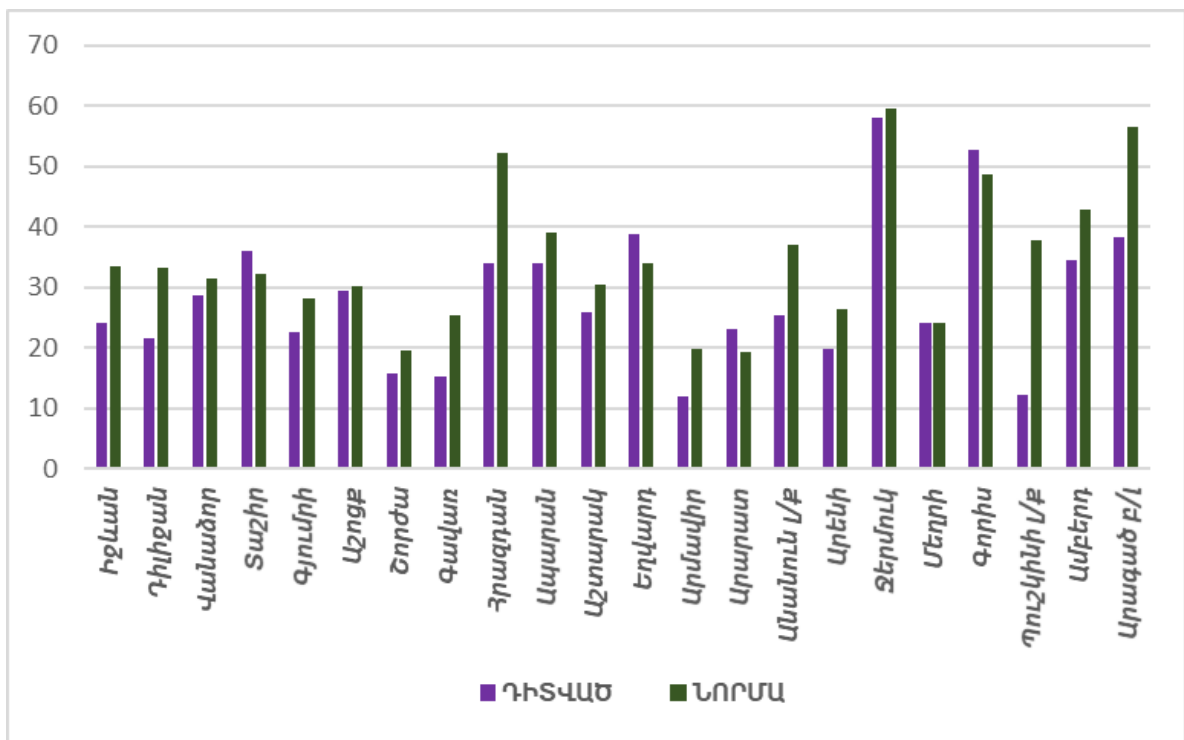
Ամսական տեղումների քանակը նոյեմբերին Տավուշում կազմել է նորմայի 65-77%, Լոռիում՝ 90-112%, Սյունիքում՝ նախալեռնային շրջաններում՝ 109-160%, հովտային շրջաններում՝ 77-100%, Գեղարքունիքում՝ 53-130%, Շիրակում՝ 80-149%, Վայոց ձորում՝ 75-98%, Կոտայքում՝ լեռնային շրջաններում՝ 51-69%, նախալեռնային շրջաններում՝ 113-114%, Արագածոտնում՝ լեռնային շրջաններում՝ 68-190%, նախալեռնային շրջաններում՝ 60-85%, Արմավիրում՝ 60-61%, Արարատում՝ 68-119%, Երևան քաղաքում՝ 107-110%:

Նկար 4. Տեղումների քանակը և շեղումը բազմամյա միջինից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) նոյեմբերին

Նոյեմբերի 1-3-ին, 6-10-ին, 13-15-ին, 22-24-ին, 29-30-ին դիտվել է առավելապես առանց տեղումների եղանակ:

Նոյեմբերի 4-5-ին, 11-12-ին, 16-ին, 18-21-ին, 25-ին, 28-ին առանձին շրջաններում, 17-ին, 26-27-ին շրջանների զգալի մասում դիտվել են տեղումներ, 26-27-ին լեռնային շրջաններում՝ ձյան տեսքով, 27-ի գիշերը նաև հովտային շրջաններում և Երևանում՝ ձյան տեսքով:

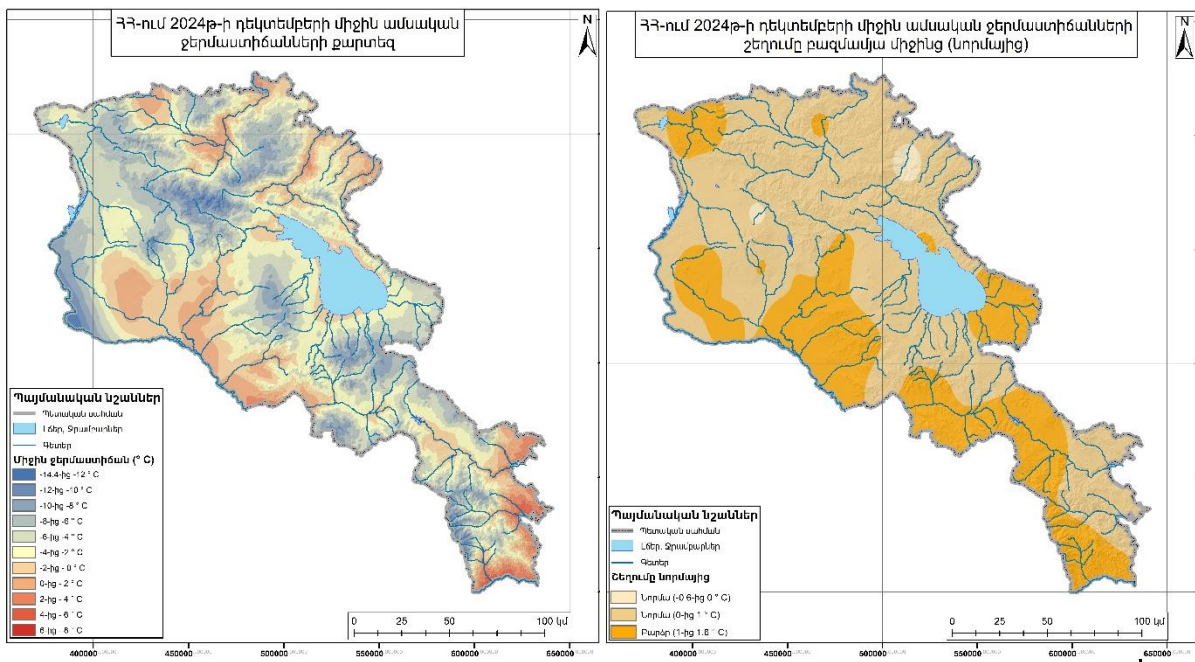
Գծապատկեր 16. Տեղումներ, նոյեմբեր 2024թ. (նորմա՝ 1991-2020թթ.)

Աղյուսակ 3. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. նոյեմբեր

Մարզ / օդերևութաբանական կայան	Դիտման օրը(երը)	Երևույթի անվանումը	Բնութագիրը	Չափանիշը/ Չափորոշիչը	Փաստացի
Արագածոտն/Ամբերդ	16	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արագածոտն/Ամբերդ	21	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արագածոտն/Ամբերդ	26	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արագածոտն/Ամբերդ	27	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Կոտայք/Եղվարդ		Ուժեղ ձյուն	Ինտենսիվություն	≥20մմ/12ժամ	22.1մմ
Շիրակ/Աշոցք		Ուժեղ բուք	Արագություն	≤500մ/≥10մ/վ	500մ /16մ/վ
Արագածոտն/Ամբերդ	28	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ

Ղեկտեմբեր

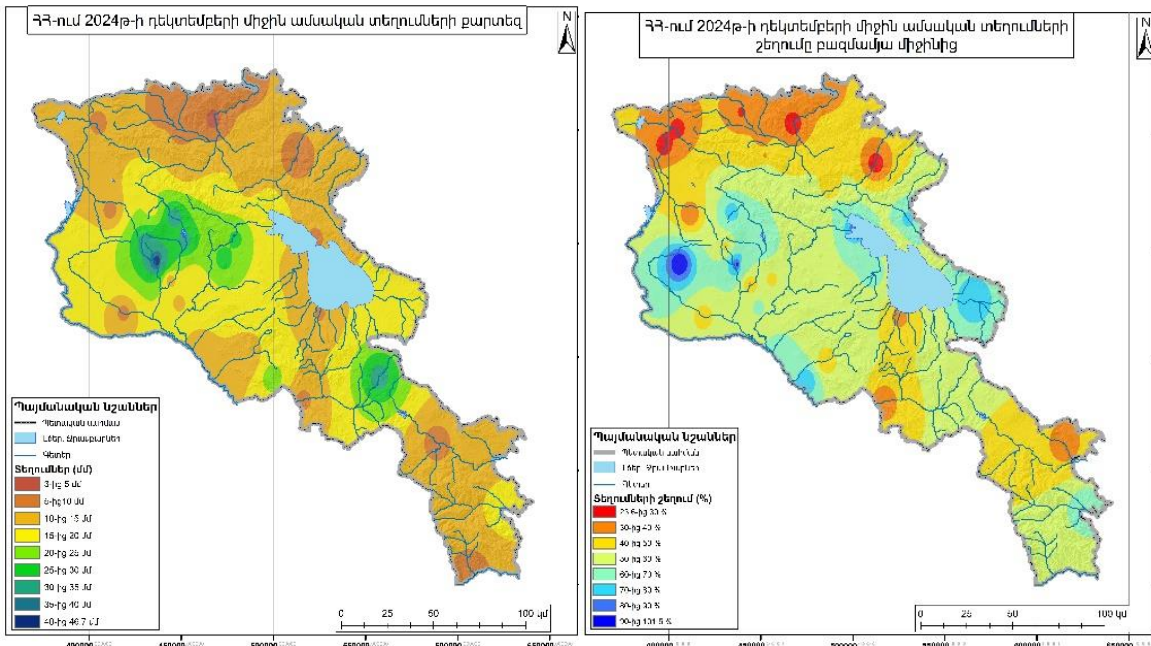
2024թ. ղեկտեմբերին օդի ամսական միջին ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր մինչև 1 աստիճանով:

Նկար 5. Միջին ամսական ջերմաստիճանները և նրանց շեղումները նորմայից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) ղեկտեմբերին

Ղեկտեմբեր ամսվա միջին տասնօրյակային ջերմաստիճանն առաջին և երկրորդ տասնօրյակներում եղել է նորմայի սահմաններում մի փոքր դրական և բացասական շեղումներով, երրորդ տասնօրյակում՝ նորմայից բարձր 2-4 աստիճանով:

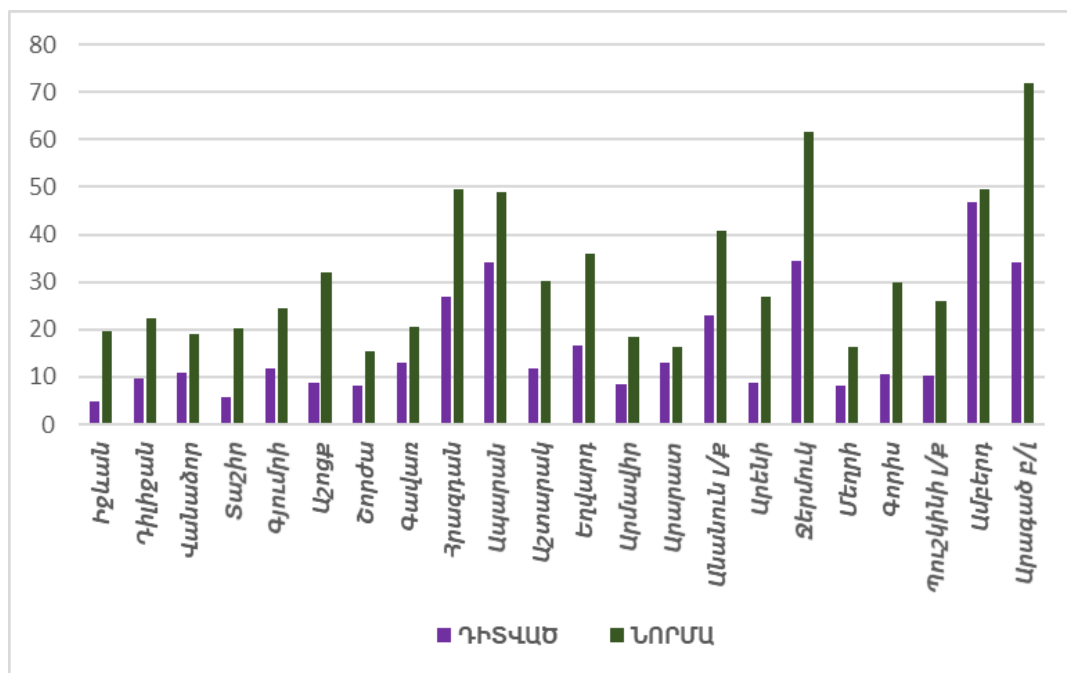
Ամսական տեղումների քանակը ղեկտեմբերին Տավուշում կազմել է նորմայի 31-44%, Լոռիում՝ 24-57%, Սյունիքում՝ նախալեռնային շրջաններում՝ 35-44%, հովտային շրջաններում՝ 50-66%, Գեղարքունիքում՝ 36-85%, Շիրակում՝ 26-48%, Վայոց ձորում՝ 32-53%, Կոտայքում՝ լեռնային շրջաններում՝ 54-60%, նախալեռնային շրջաններում՝ 46-47%, Արագածոտնում՝ լեռնային շրջաններում՝ 70-94%, նախալեռնային շրջաններում՝ 39-102%, Արմավիրում՝ 46-47%, Արարատում՝ 43-79%, Երևան քաղաքում՝ 58-62%:

Նկար 6. Տեղումների քանակը և շեղումը բազմամյա միջինից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) դեկտեմբերին

Դեկտեմբերի 1-ին, 4-8-ին, 9-11-ին, 15-16-ին, 18-22-ին, 24-26-ին, 30-31-ին դիտվել է առավելապես առանց տեղումների եղանակ:

Դեկտեմբերի 2-3-ին, 17-ին, 23-ին առանձին շրջաններում, 12-14-ին, 27-29-ին շրջանների զգալի մասում դիտվել են տեղումներ, լեռնային շրջաններում՝ ձյան տեսքով:

Գծապատկեր 17. Տեղումներ, դեկտեմբեր 2024թ.

Աղյուսակ 4. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. դեկտեմբեր

Մարզ / օդերևութաբանական կայան	Դիտման օրը(երբ)	Երևույթի անվանումը	Բնութագիրը	Չափանիշը/ Չափորոշիչը	Փաստացի
Արարատ/Արարատ	8	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Արարատ/Արարատ	10	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Արարատ/Արարատ	11	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Արարատ/Արարատ	12	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Երևան/Ալեքոյրգիական		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արագածոտն/Ամբերդ		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արարատ/Ուրցաձոր		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արարատ/Արարատ	13	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Երևան/Ալեքոյրգիական		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Երևան/Մերձավան		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	0մ
Արարատ/Արտաշատ		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արարատ/Ուրցաձոր		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արագածոտն/Ապարան	14	Ուժեղ բուք	Տեսանելիություն Արագություն	≤500մ ≥10մ/վ	300մ 18մ/վ
Գեղարքունիք/Գավառ		Ուժեղ բուք	Տեսանելիություն Արագություն	≤500մ ≥10մ/վ	500մ 18մ/վ
Գեղարքունիք/Մասրիկ		Ուժեղ բուք	Տեսանելիություն Արագություն	≤500մ ≥10մ/վ	500մ 19մ/վ
Վոտայք/Ճանտան		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	28մ/վ
Արագածոտն/Ամբերդ		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	26մ/վ
Շիրակ/Աշոցք		Ուժեղ բուք	Տեսանելիություն Արագություն	≤500մ ≥10մ/վ	500մ 20մ/վ
Արագածոտն/Ամբերդ	17	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Գեղարքունիք/Ճամբարակ	18	Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	28մ/վ
Գեղարքունիք/Մարտունի		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	32մ/վ
Լոռի/Տաշիր		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	26մ/վ
Լոռի/Տաշիր	19	Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	26մ/վ
Արագածոտն/Աշտարակ		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	25մ/վ
Շիրակ/Արթիկ	23	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արարատ/Արարատ	26	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Արագածոտն/Ամբերդ	27	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Երևան/Ալեքոյրգիական	28	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Երևան/Մերձավան		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արագածոտն/Ամբերդ		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արարատ/Արարատ		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Շիրակ/Գյումրի		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արարատ/Արտաշատ	29	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Արարատ/Արարատ		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	40մ
Երևան/Մերձավան		Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ

3. ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕՂԻ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մթնոլորտային օդի աղտոտումը կարող է լինել բնական և մարդածին: Աղտոտման պատճառներ կարող են հանդիսանալ՝

- վառելիքի այրումը (էլեկտրաէներգիայի արտադրություն, տրանսպորտ, արդյունաբերություն և տնային տնտեսություններ),

- արդյունաբերական արտանետումները, լուծիչների օգտագործումը, օրինակ՝ քիմիական և հանքարդյունաբերության ոլորտում,

- գյուղատնտեսությունը,

- թափոնների բաց այրումը,

- բնական աղբյուրների, ներառյալ հրաբխային ժայթքումների, լեռնային փոշու տարածումը, բույսերից ցնդող օրգանական միացությունների արտանետումները և այլն:

Մարդու գործունեության հետևանքով մթնոլորտային օդ կարող են արտանետվել տարատեսակ գազեր և տարբեր չափերի մասնիկներ, որոնք իրենց մեջ պարունակում են ծանր մետաղներ:

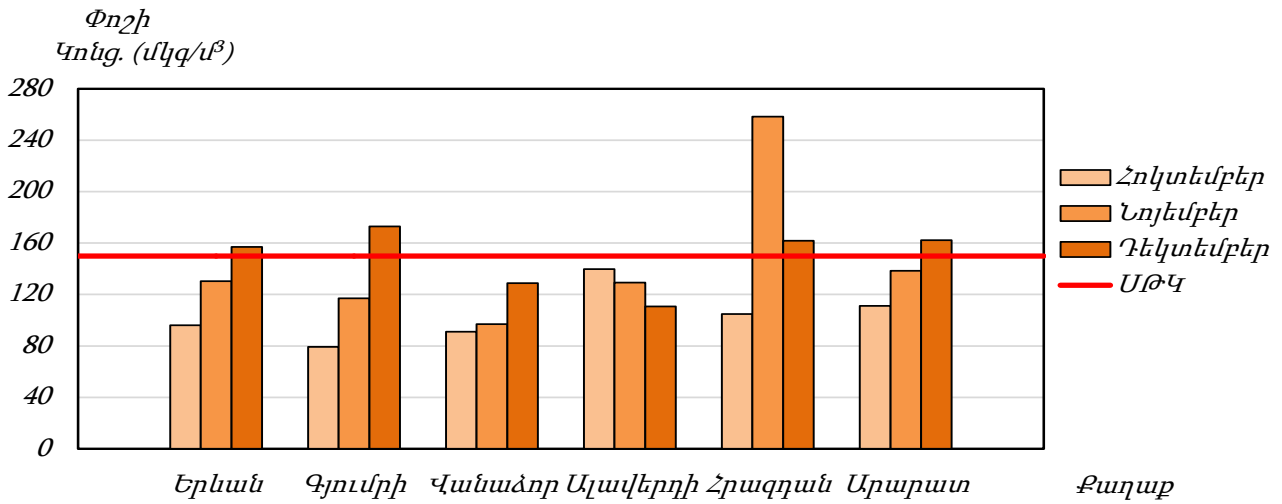
Փոշով աղտոտվածությունը կարող է առաջանալ արդյունաբերական գործընթացների, տրանսպորտային միջոցների, շինարարության և այլ ոլորտների գործունեության հետևանքով:

Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի առաջացման գլխավոր աղբյուրն ավտոտրանսպորտն է:

Ծծմբի երկօքսիդը մթնոլորտային օդում առաջանում է ծծումբ պարունակող վառելիքների այրման, ինչպես նաև արդյունաբերական գործընթացների ժամանակ:

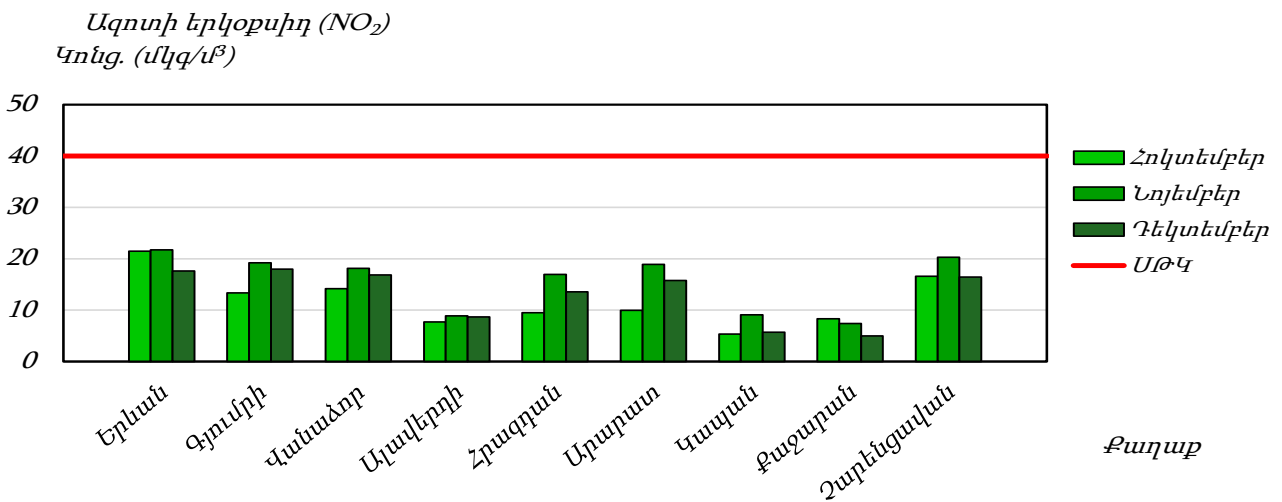
Մթնոլորտն աղտոտող նյութերի պարունակությունները որոշելու համար 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում մթնոլորտային օդի դիտարկումներ կատարվել են Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Ծաղկաձոր, Չարենցավան, Կապան և Քաջարան քաղաքներում: Ընդհանուր առմամբ վերը թվարկված բնակավայրերում գործում է 15 անշարժ՝ ակտիվ նմուշառման դիտակայան և 214 շարժական՝ պասիվ նմուշառման դիտակետ: Քաղաքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների բաշխվածության քարտեզները հասանելի են www.meteomonitoring.am ինտերնետային կայքում:

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում մթնոլորտային օդում ըստ բաղադրության չտարբերակված փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՄԹԿ-ն. Հրազդանում՝ նոյեմբեր ամսին, Երևանում, Գյումրիում, Հրազդանում և Արարատում՝ դեկտեմբեր ամսին:

Գծապատկեր 18. Մթնոլորտային օդում փոշու կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների

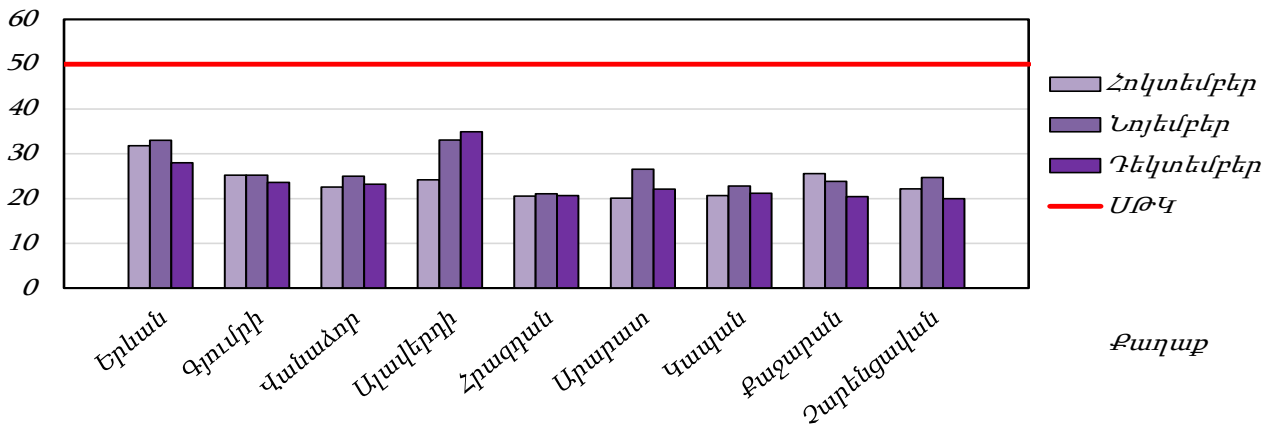
2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում քաղաքների մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ն:

Գծապատկեր 19. Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում քաղաքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ն:

Ծծմբի երկօքսիդ (SO_2)
 Կոնց. (մկգ/մ³)

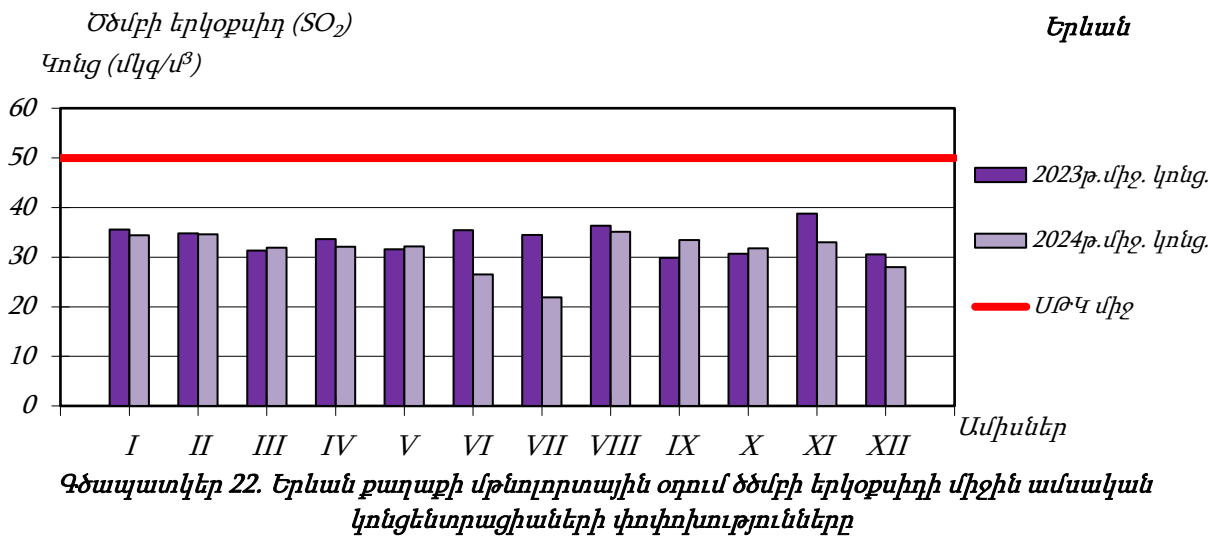
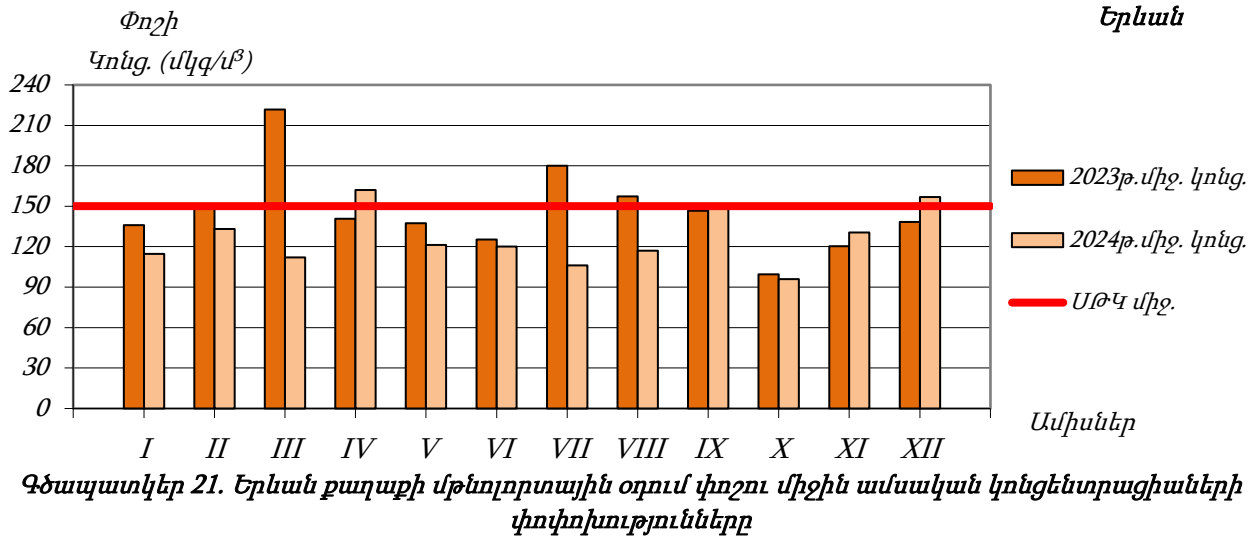
Գծապատկեր 20. Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների

Երևան

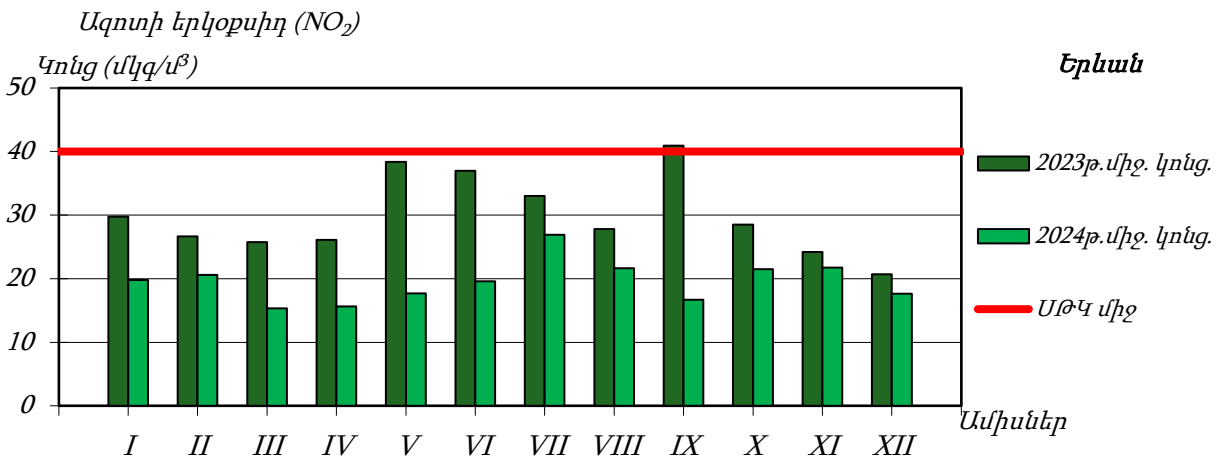
Երևան քաղաքում կատարվում են փոշու*, ծծմբի երկօքսիդի**, ազոտի երկօքսիդի, և գետնամերձ օզոնի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 45 շարժական դիտակետ և 5 անշարժ դիտակայան:

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան դեկտեմբեր ամսին աննշան գերազանցել է համապատասխան ՍԹԿ-ն:

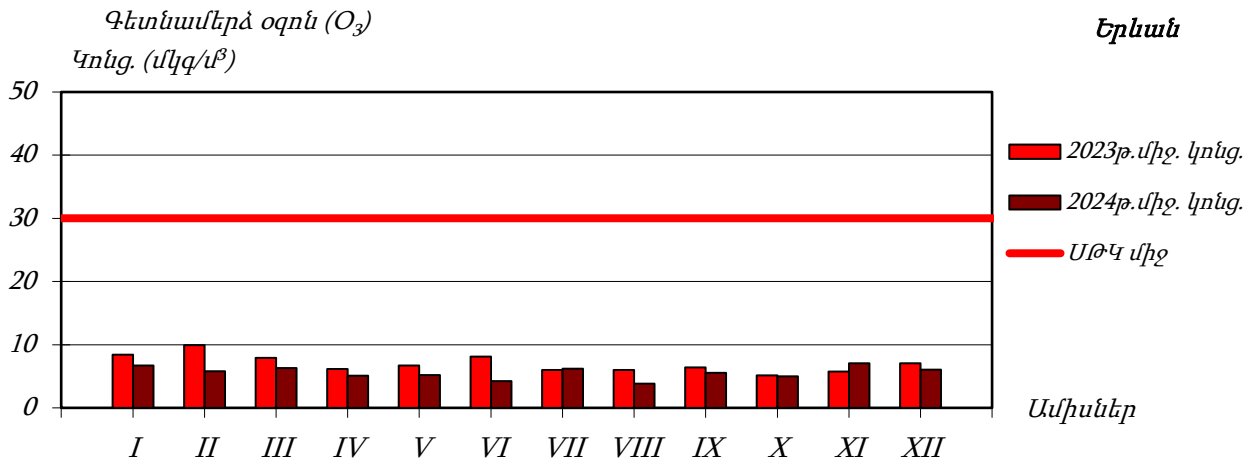
Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

*կախված մասնիկներ
**անհիդրիդ ծծմբային

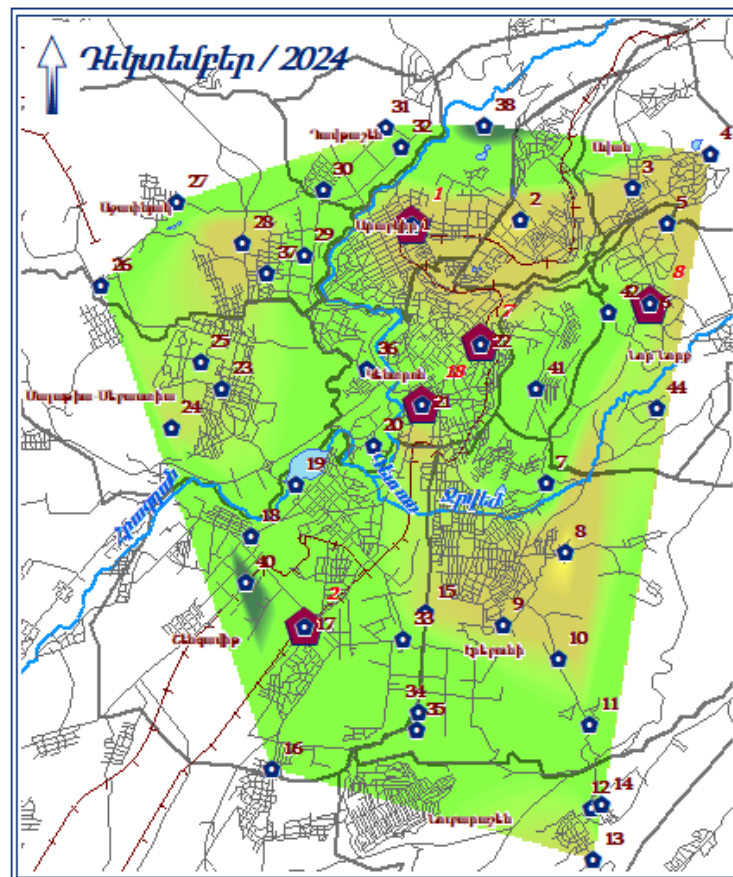
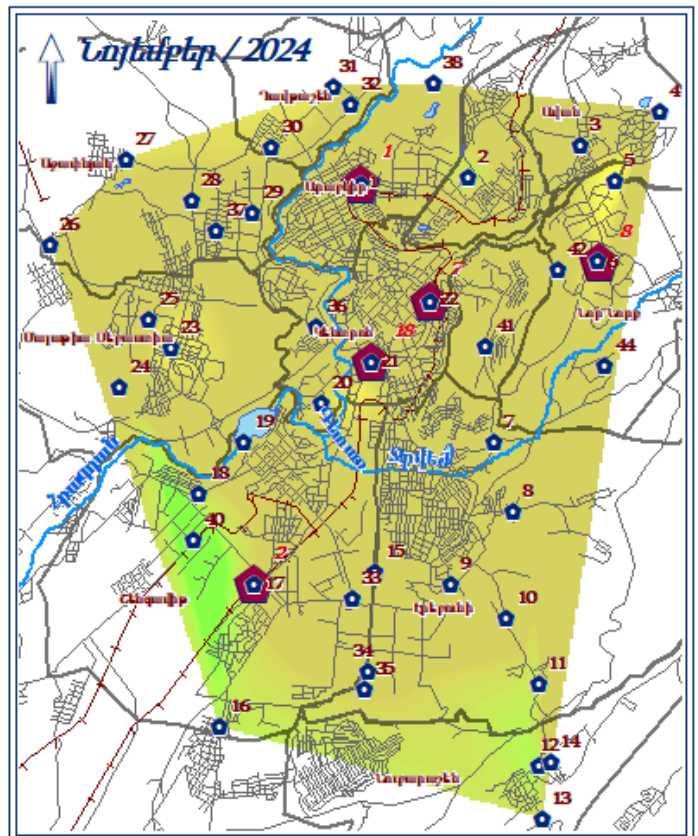
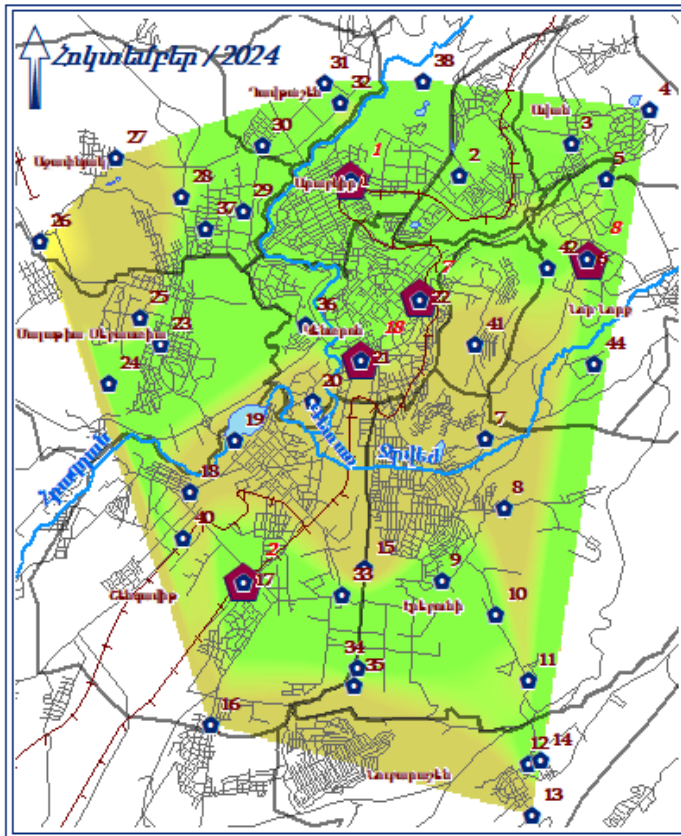

Գծապատկեր 15. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 23. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում չեղման օդում օզոնի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

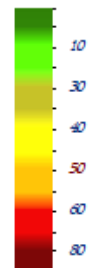
**Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի SO₂ միջին
ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը**

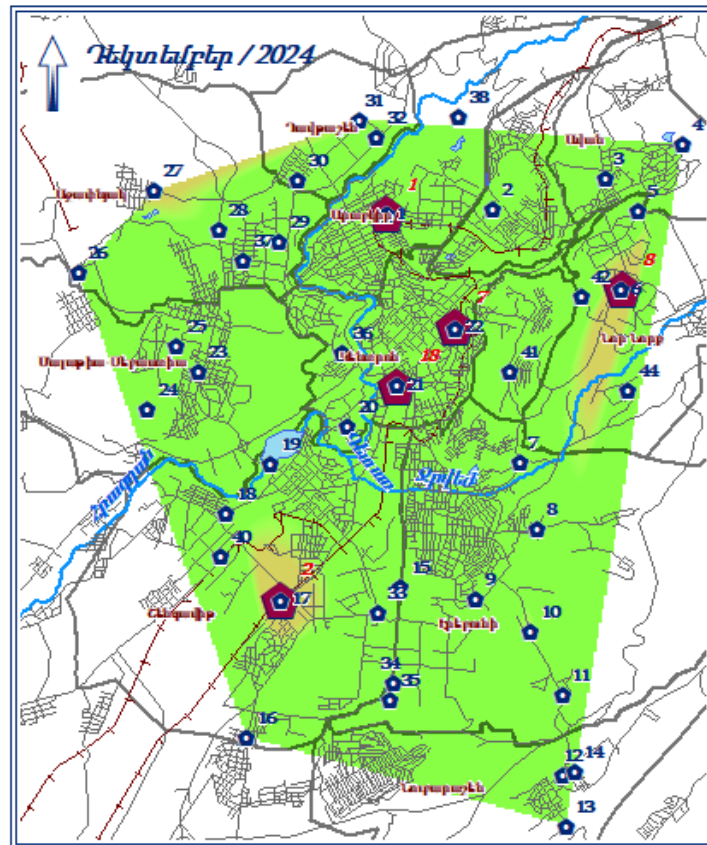
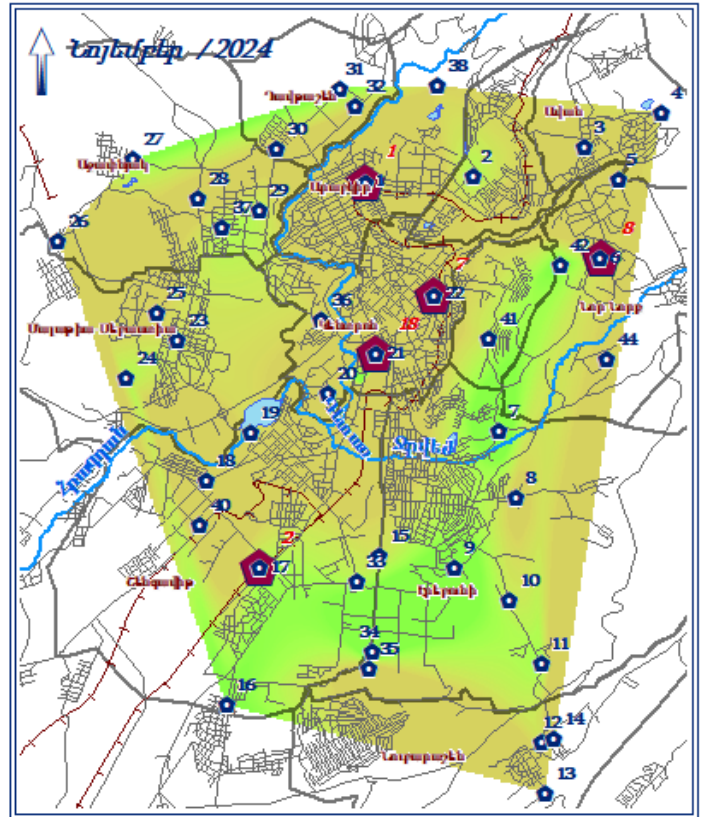
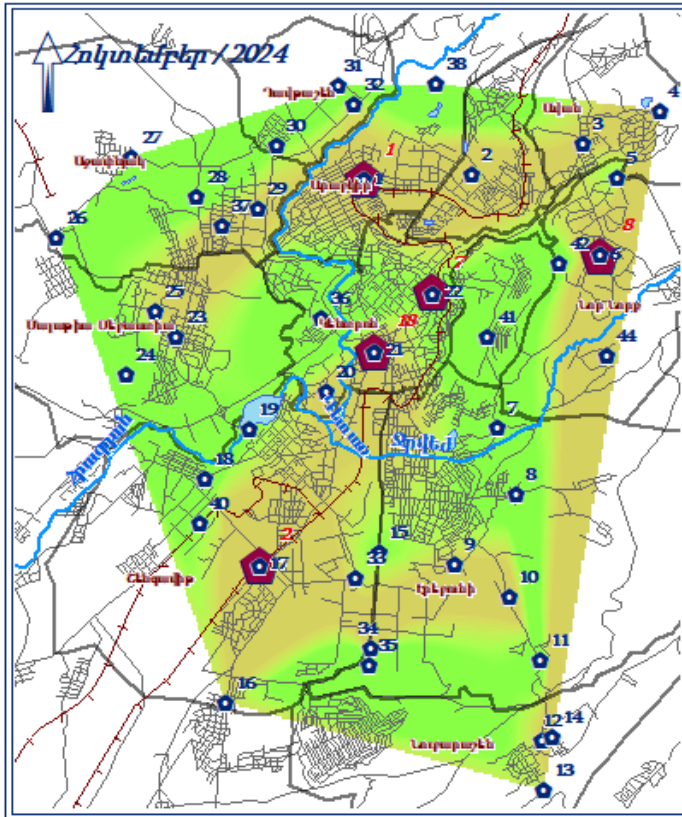
Պարնառական նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Երկաթգծեր
- Երևանի վարչական շրջաններ

Մծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մգ/մ³)

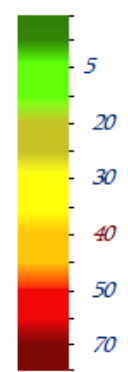

Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO₂) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

- Պարունակական նշաններ**
- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
 - Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
 - Գետային ցանց
 - Ճանապարհներ և փողոցներ
 - Երկաթգծեր
 - Երևանի վարչական շրջաններ

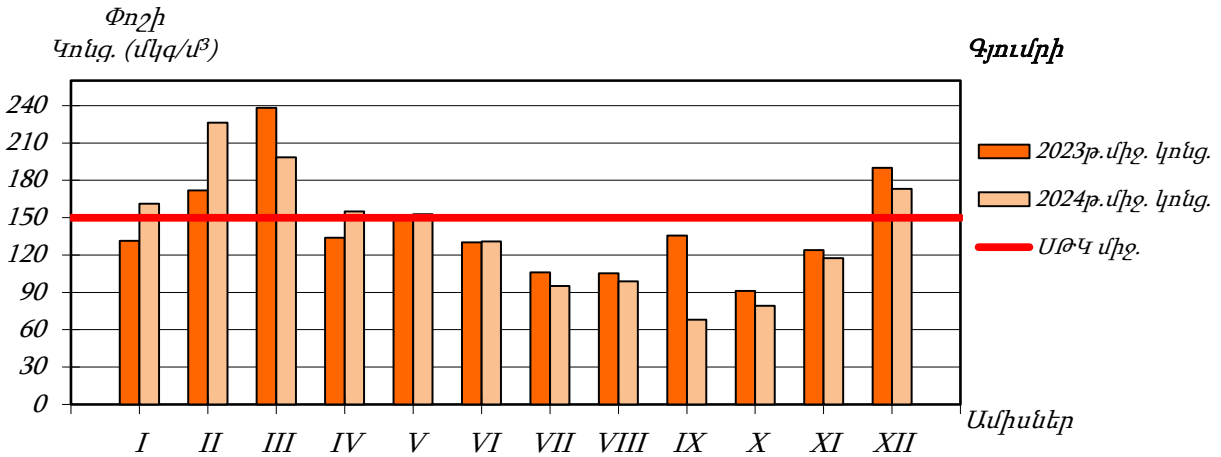
Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մգ/մ³)

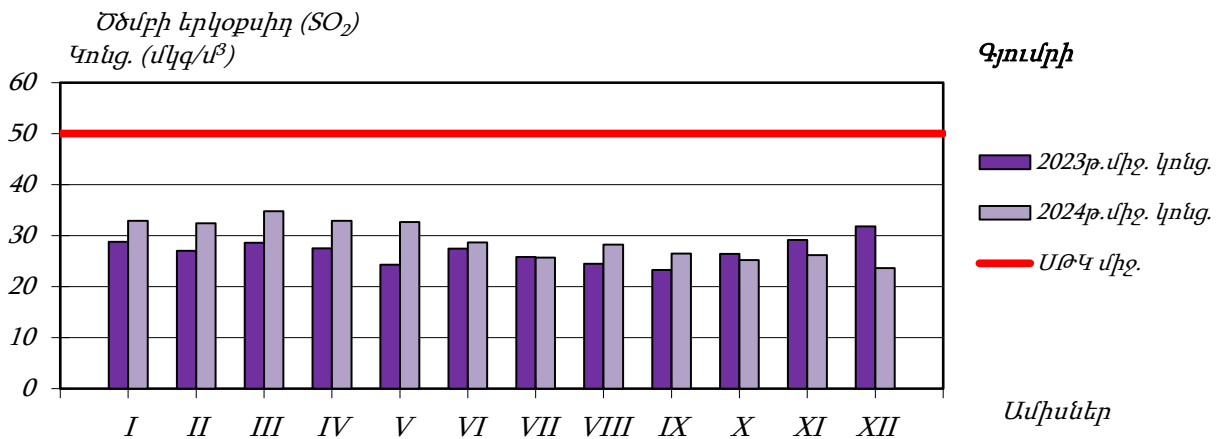
Գյումրի

Գյումրիի քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է մեկ անշարժ դիտակայան և 24 շաբժական դիտակետ:

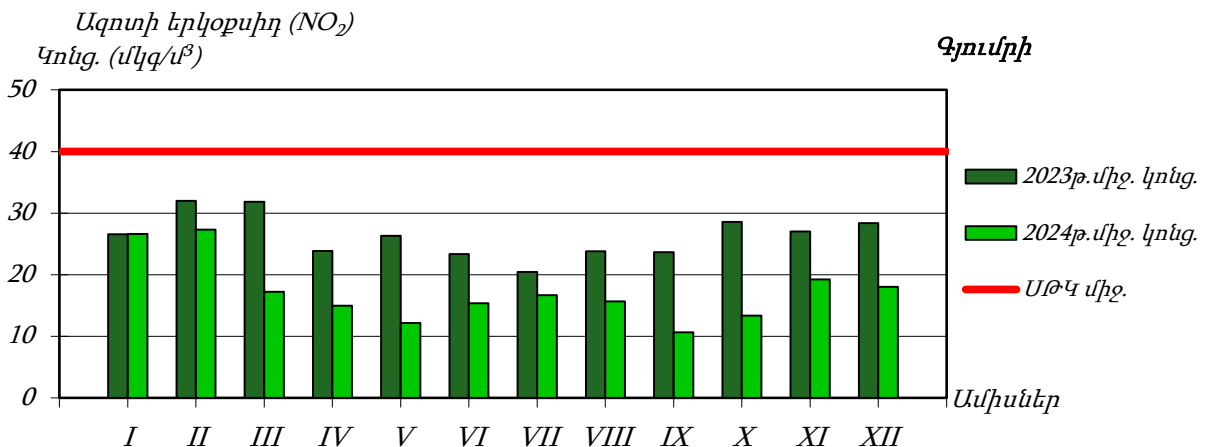
Գյումրիի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան դեկտեմբեր ամսին գերազանցել է համապատասխան ՍԹԿ-ն՝ 1.2 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 24. Գյումրիի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 25. Գյումրիի քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

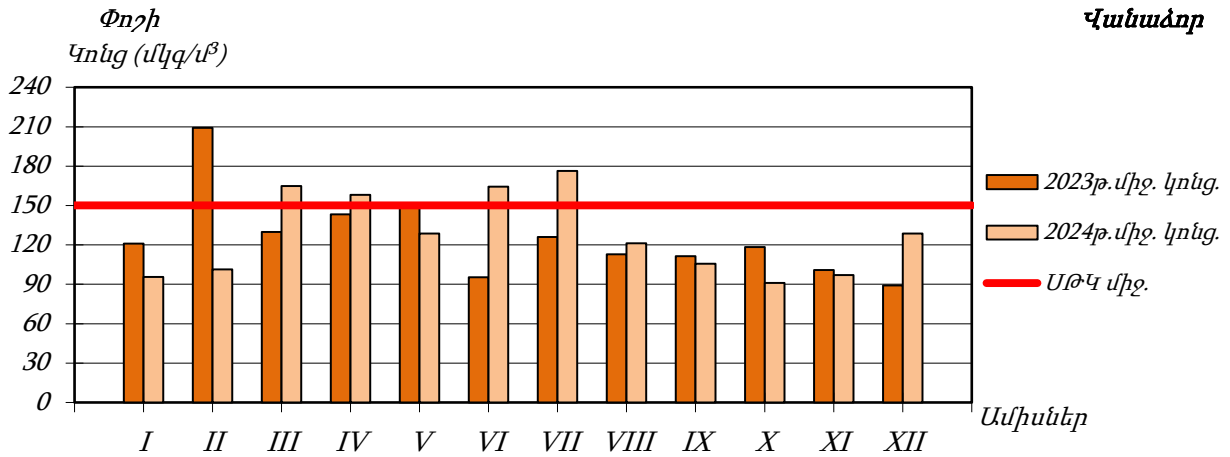

Գծապատկեր 26. Գյումրիի քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխություն

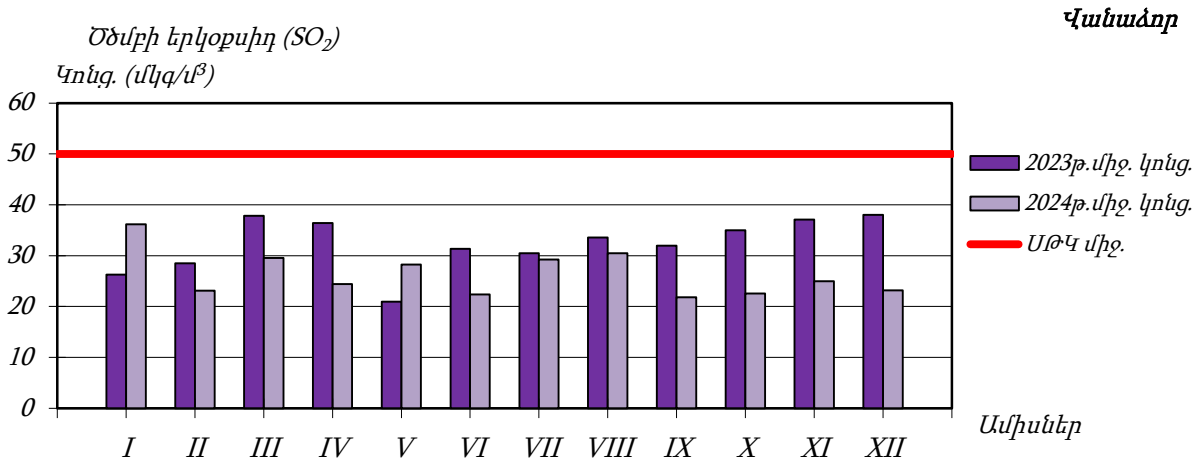
Վանաձոր

Վանաձոր քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են երեք անշարժ դիտակայան և 24 շարժական դիտակետ:

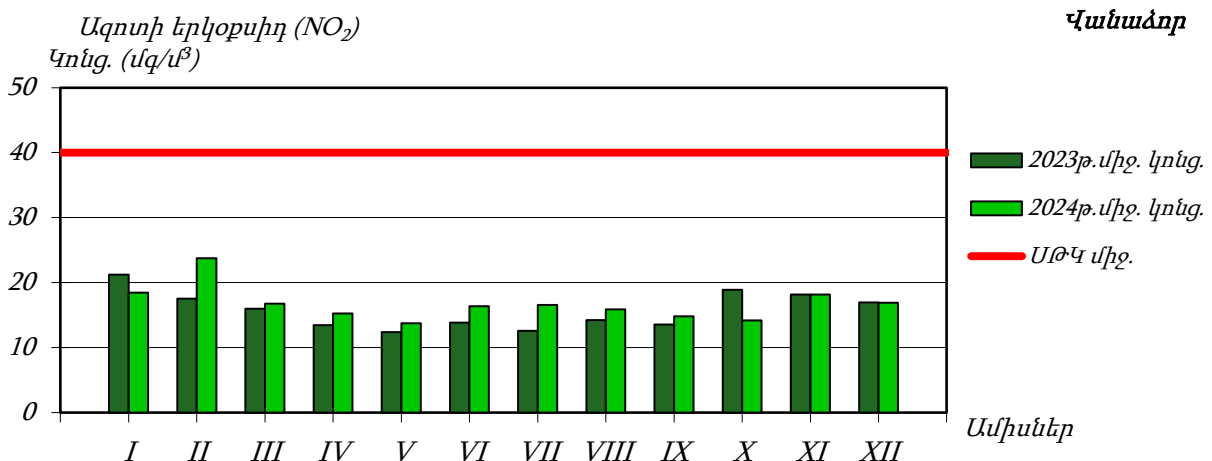
2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 27. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

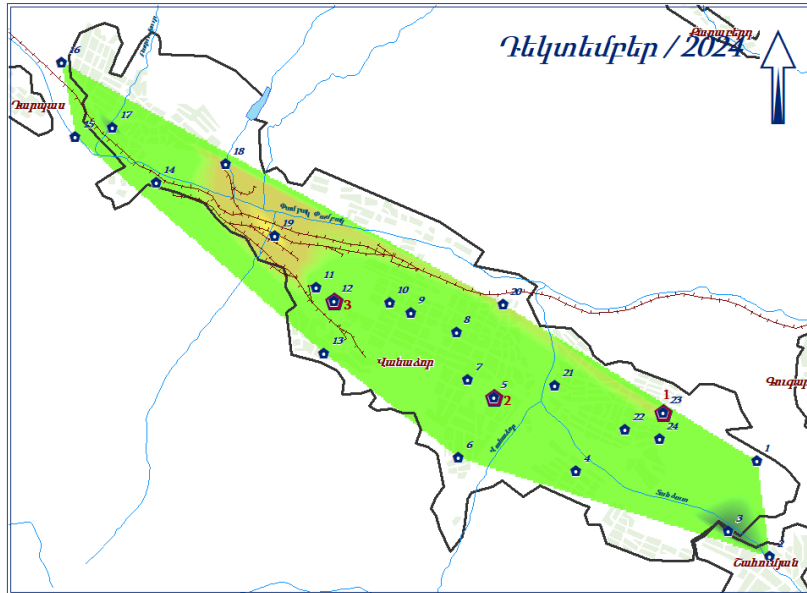
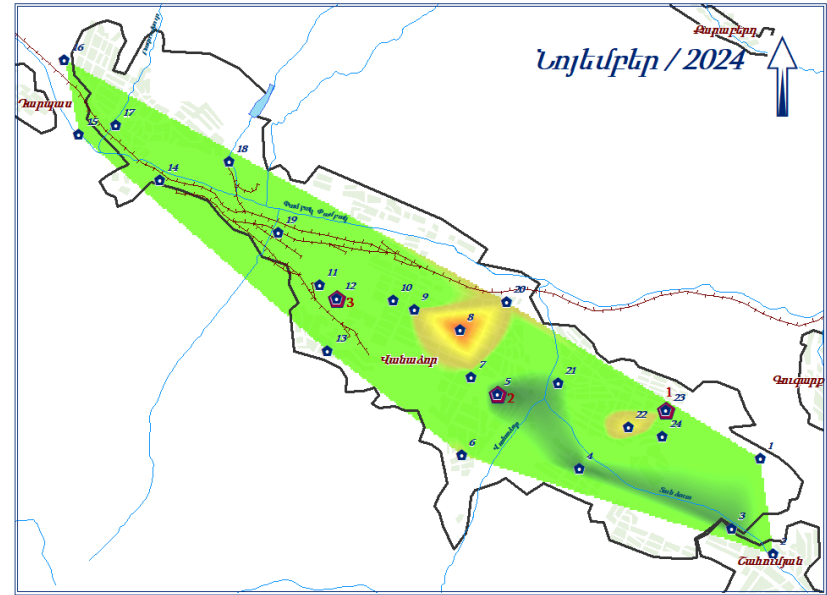
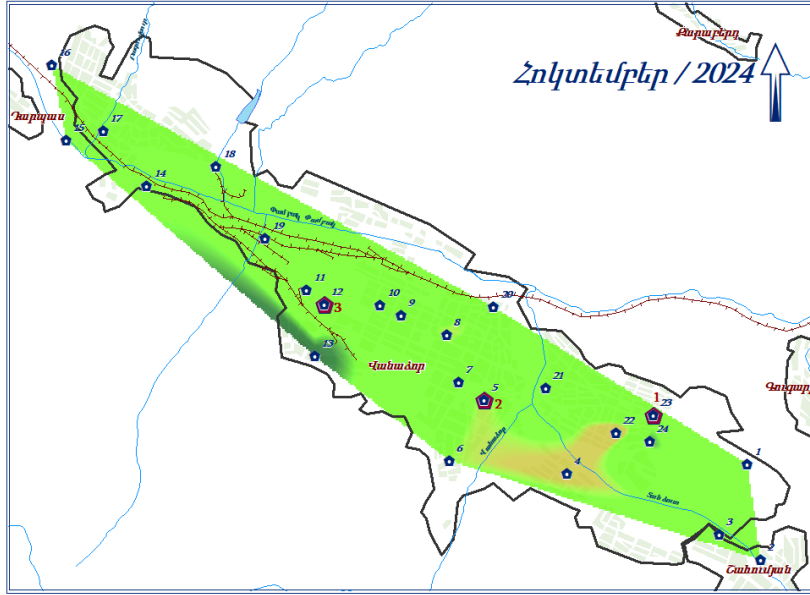

Գծապատկեր 28. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 29. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

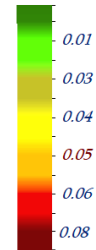
**Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO_2)
միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը**

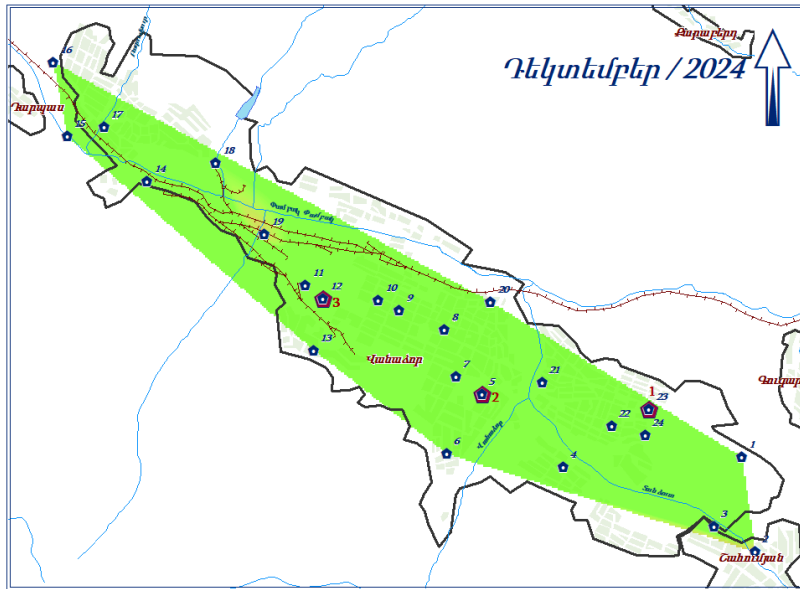
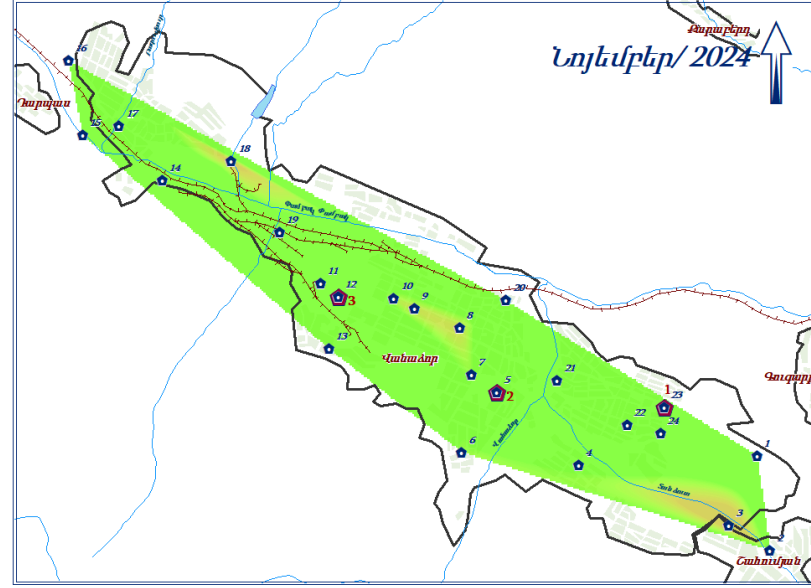
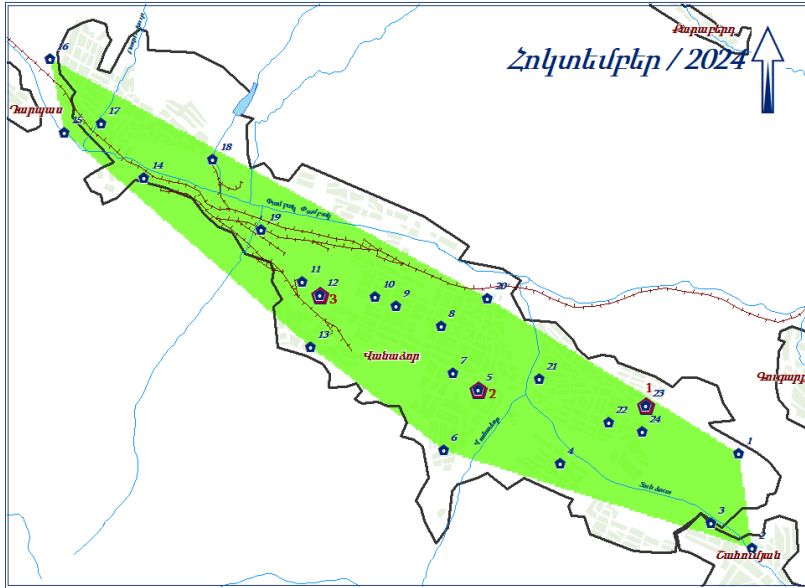
Պայմանական նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Միջպետական ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրեր

Օծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը ($մգ/մ^3$)

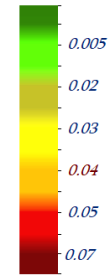
Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO_2)
միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

Պայմանական նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Միջպետական ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրեր

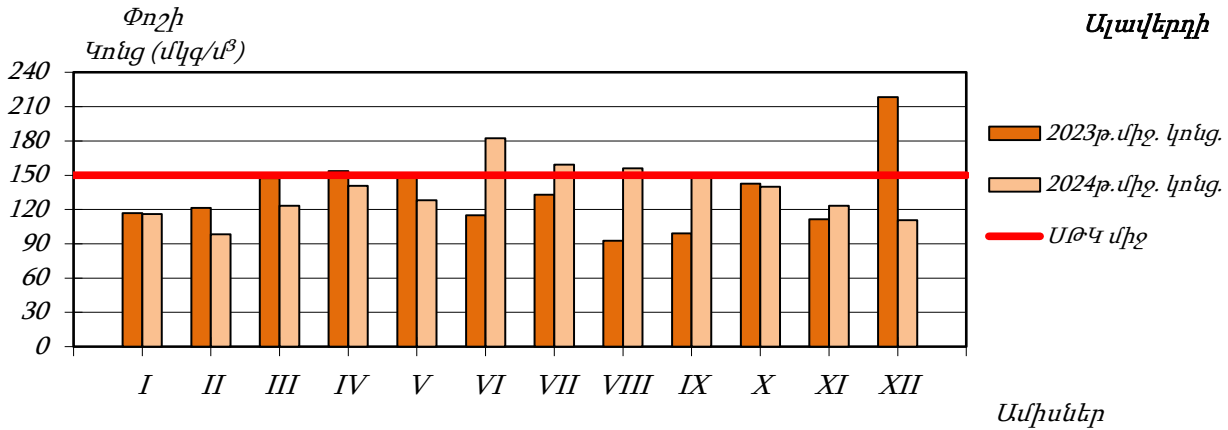
Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը ($մգ/մ^3$)

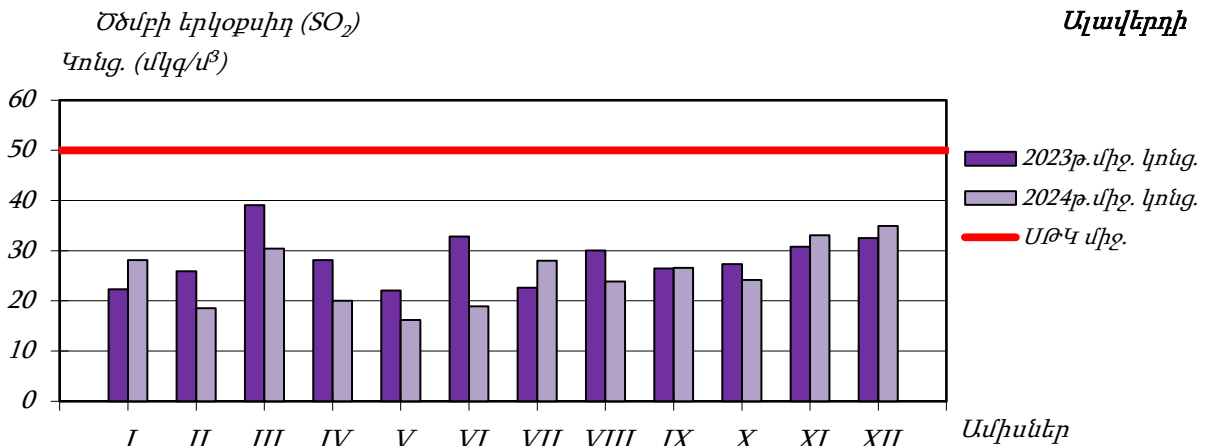
Ալավերդի

Ալավերդի քաղաքում և հարակից համայնքներում կատարվում են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Գործում են երեք անշարժ դիտակայան և 42 շարժական դիտակետ:

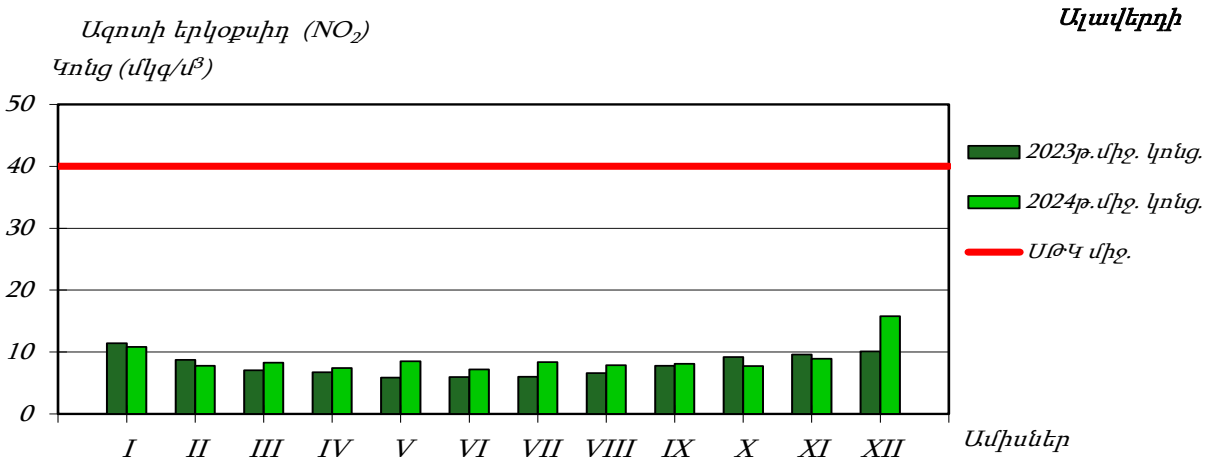
2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու, ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Գծապատկեր 30. Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոխադրումները

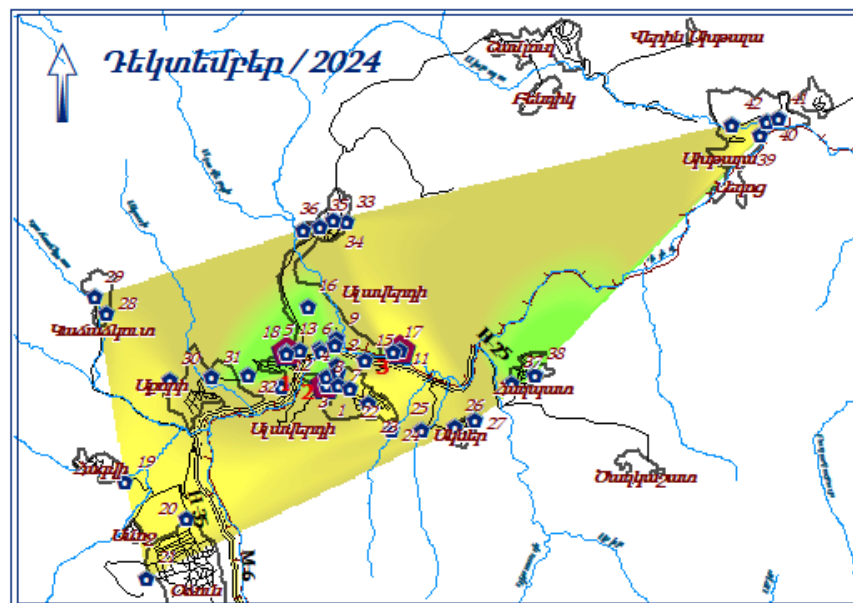
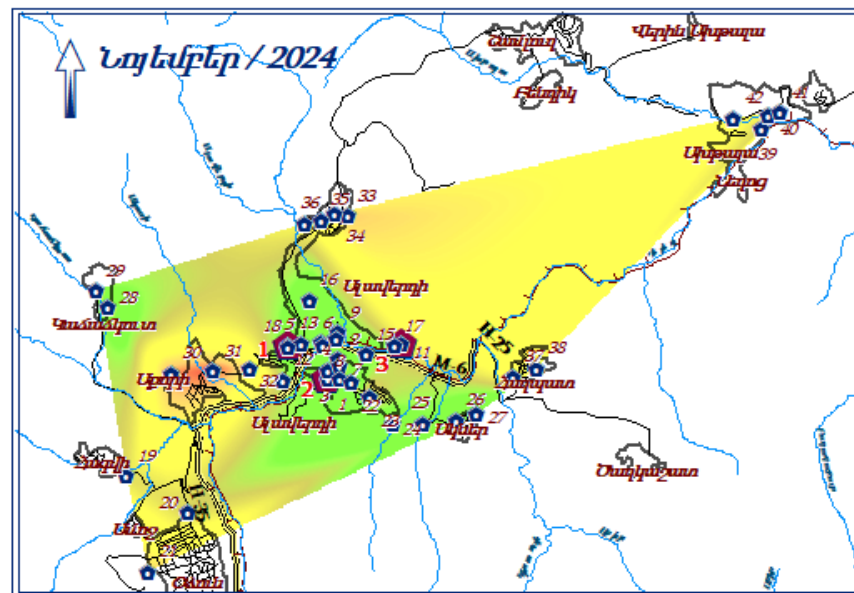
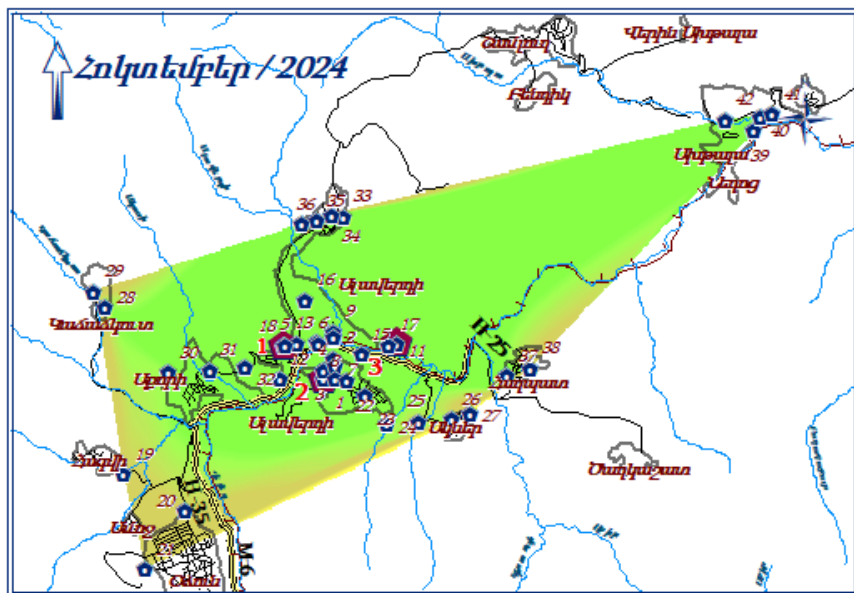

Գծապատկեր 31. Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոխադրումները

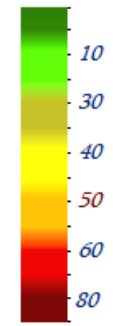
Գծապատկեր 32. Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոխադրումները

Ալավերդի քաղաքի և հարակից համայնքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO_2) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

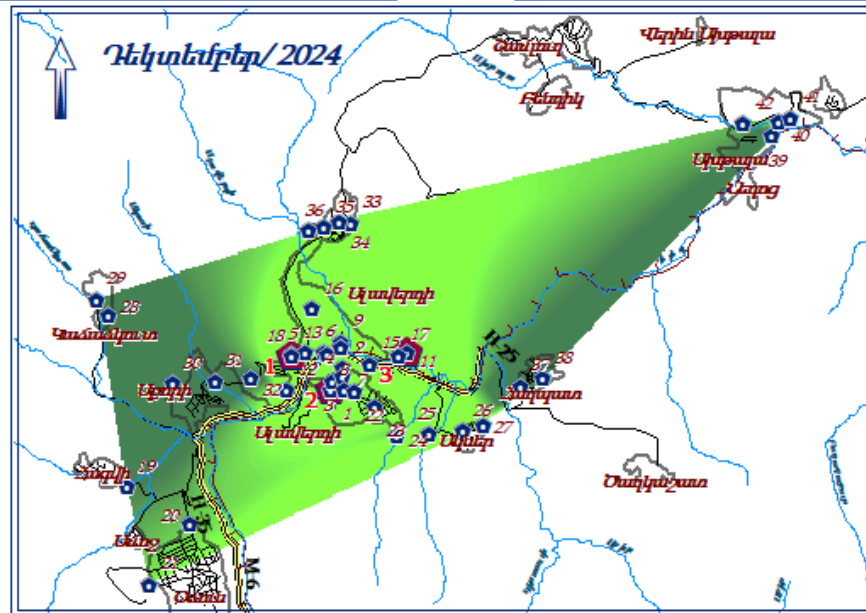
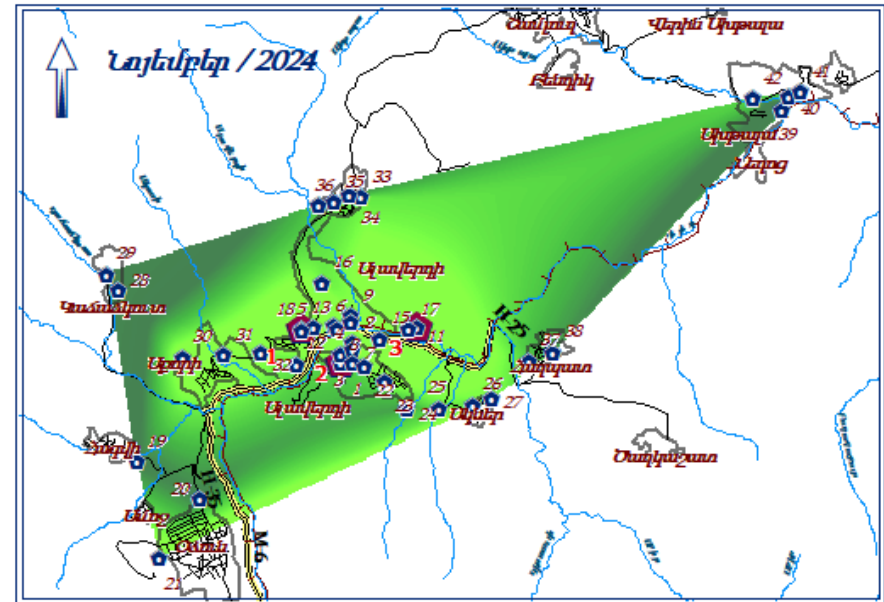
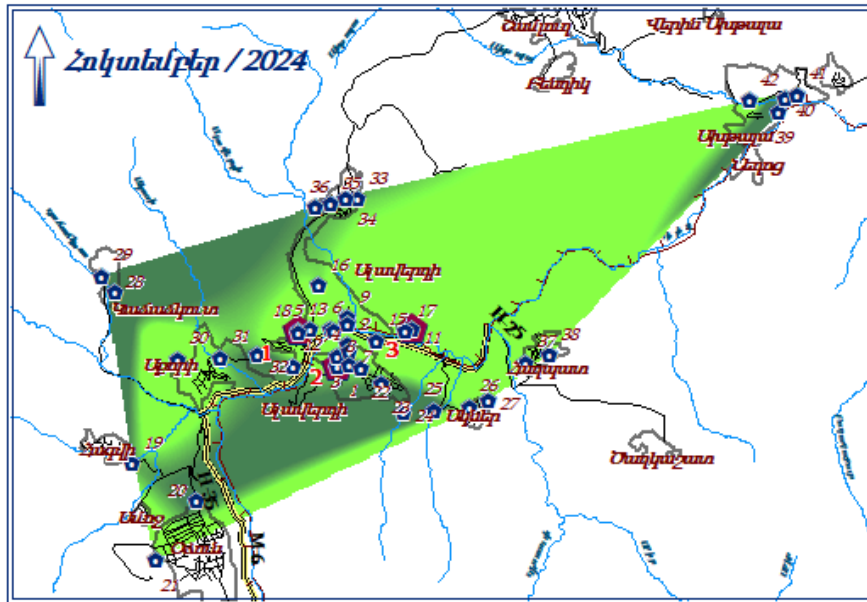

- Պարհատական նշաններ**
- Պասիվ նմուշառման դիտակ կետեր
 - Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
 - Գետային ցանց
 - Ճանապարհներ և փողոցներ
 - Միջպետական ճանապարհ
 - Երկաթգծեր
 - Բնակավայրեր

Ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը ($\mu g/m^3$)

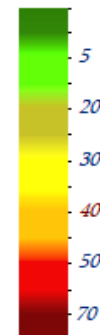
Ալավերդի քաղաքի և հարակից համայնքների մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO_2) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

Պարմառական նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Միջպետական ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրեր

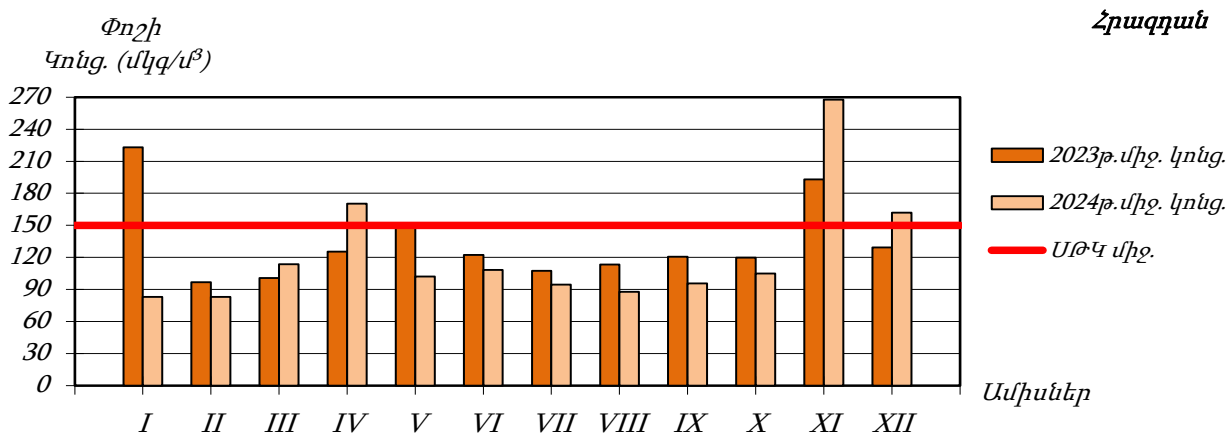
Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մգ/մ^3)

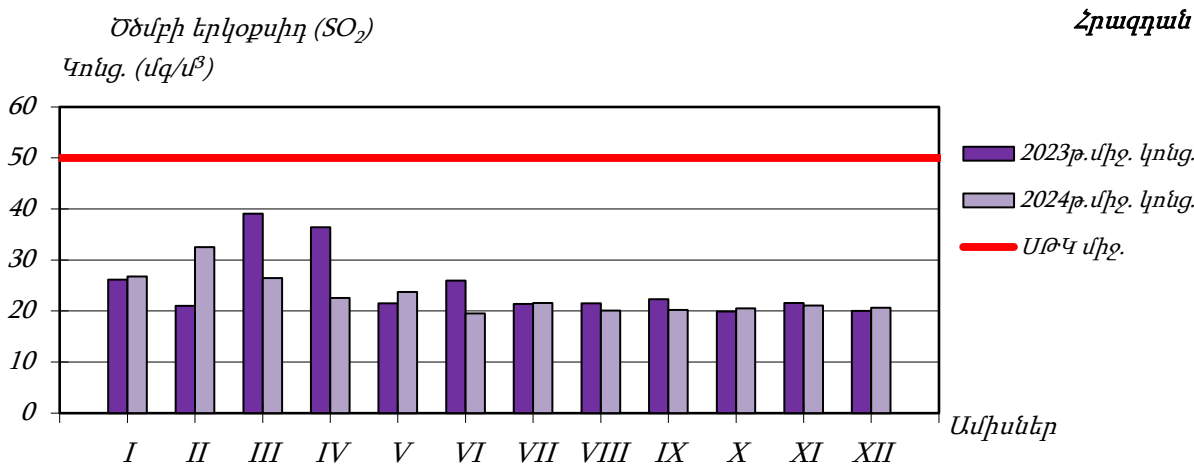
Հրազդան

Հրազդան քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են մեկ անշարժ դիտակայան և 17 շարժական դիտակետ:

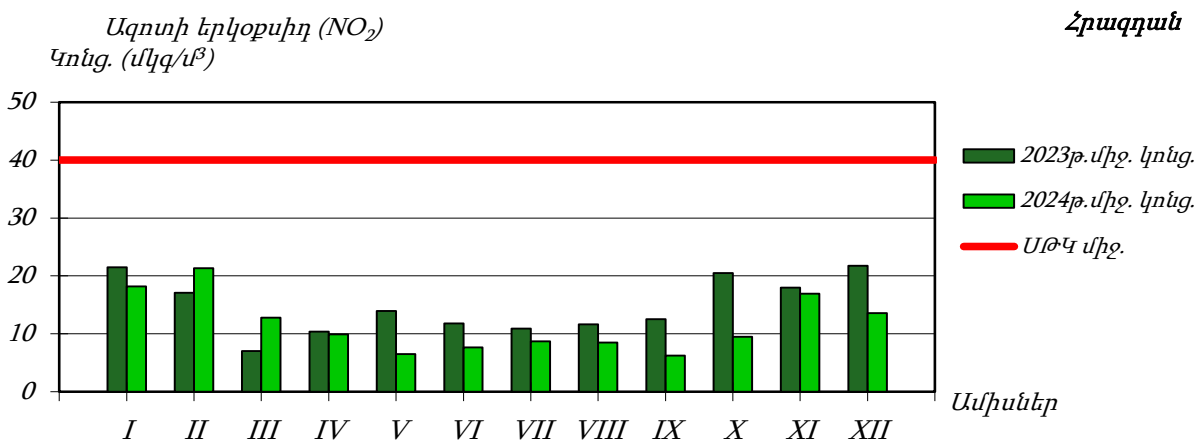
2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան նոյեմբեր ամսին գերազանցել է համապատասխան ՍԹ-Կ-ն՝ 1.7 անգամ, դեկտեմբերին՝ 1.1 անգամ: Ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹ-Կ-ները:

Գծապատկեր 33. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 34. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

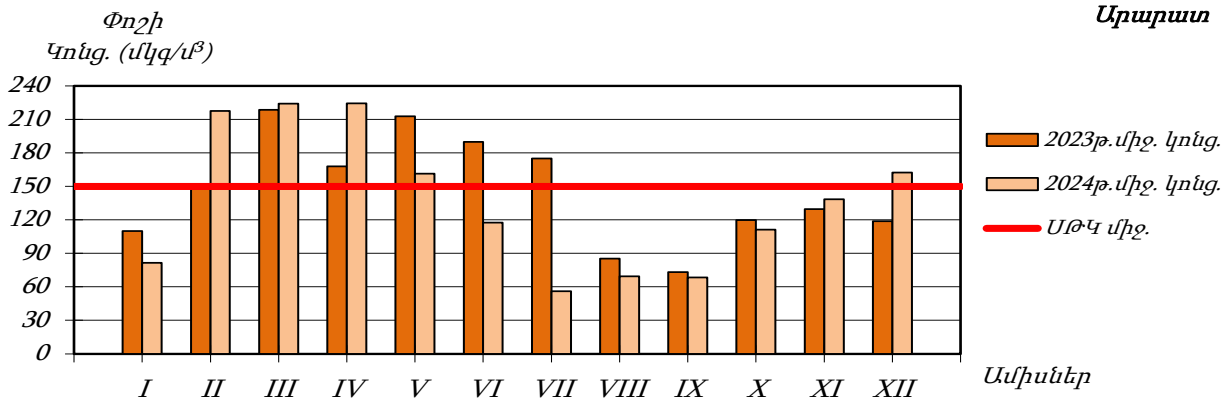

Գծապատկեր 35. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտ երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

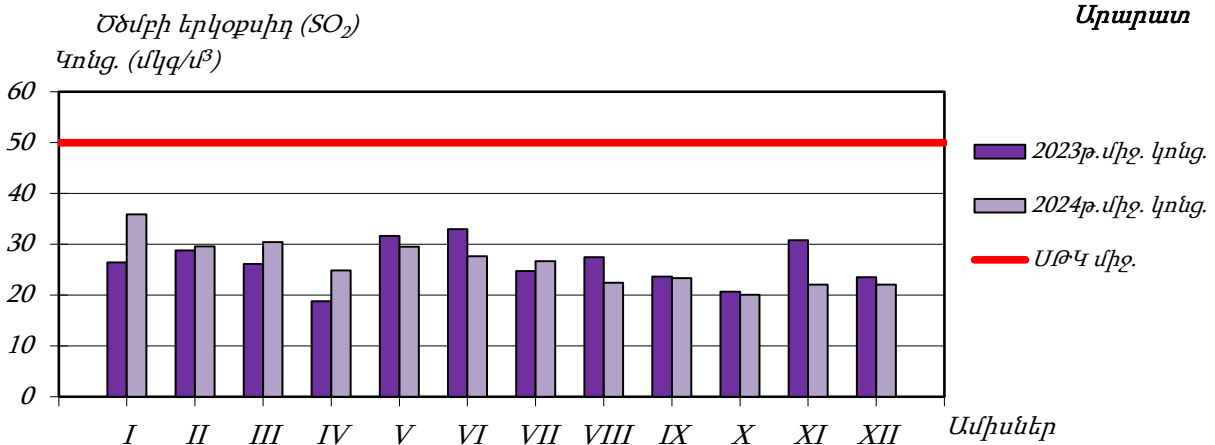
Արարատ

Արարատ քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են մեկ անշարժ դիտակայան և 12 շարժական դիտակետ:

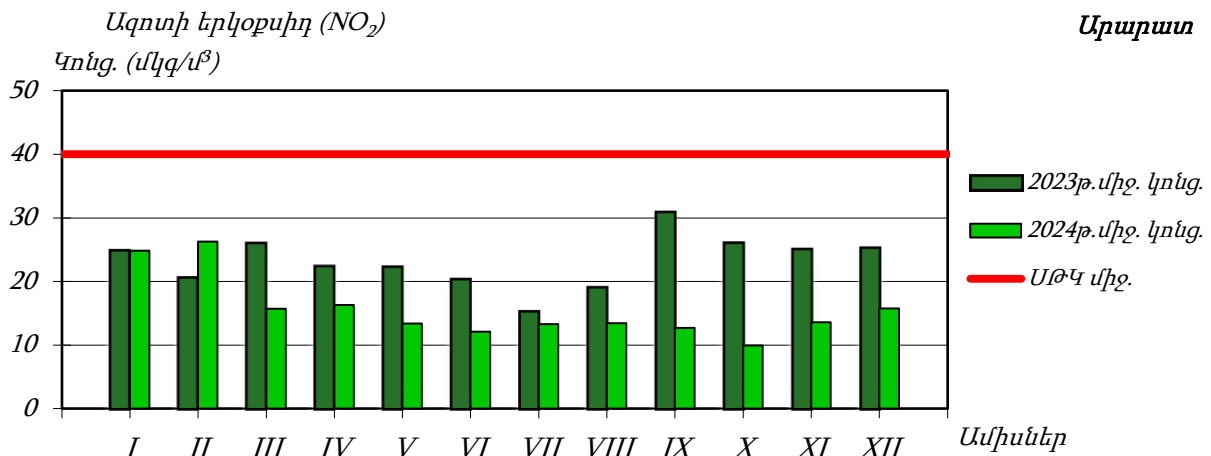
2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան դեկտեմբեր ամսին գերազանցել է համապատասխան ՄԹԿ-ն՝ 1.1 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Գծապատկեր 36. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 37. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

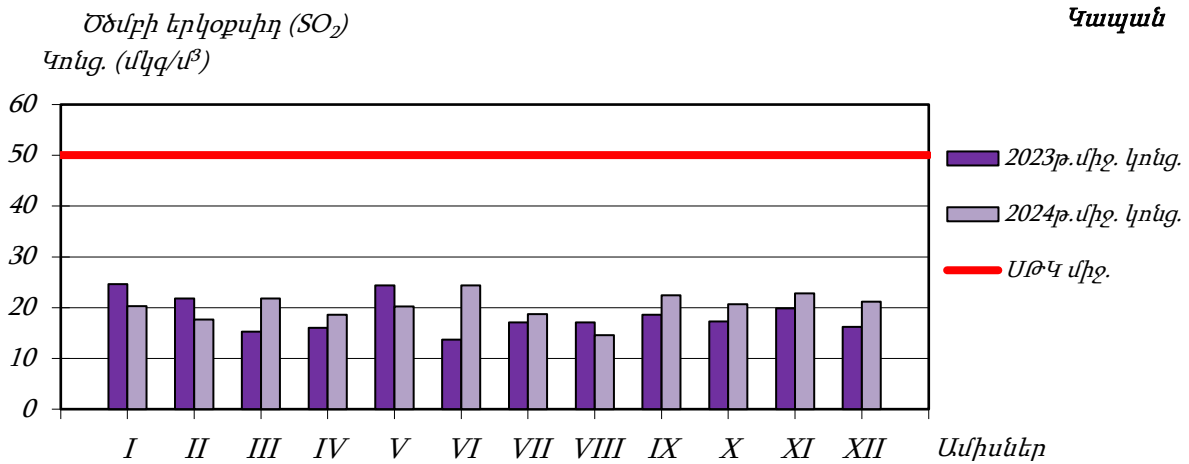

Գծապատկեր 38. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

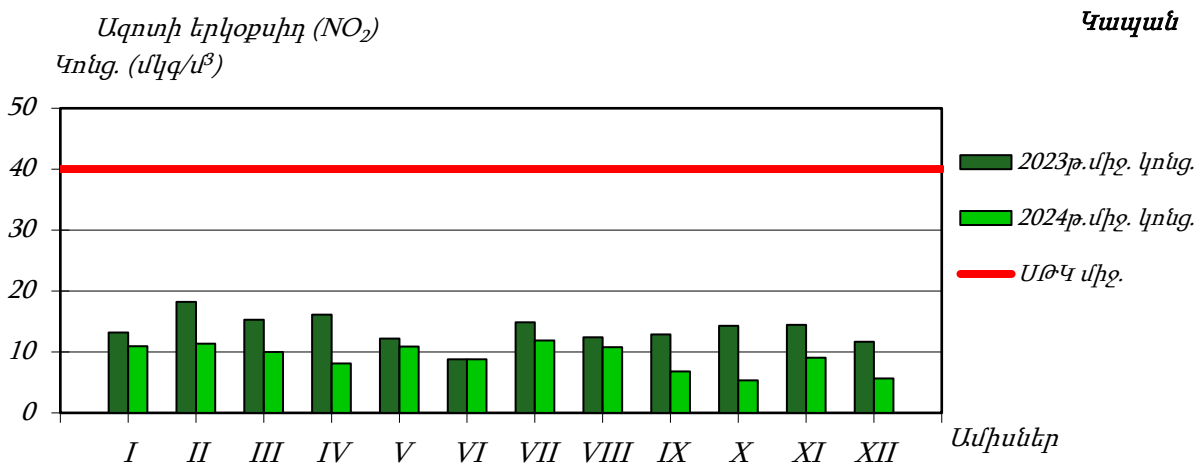
Կապան

Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում կատարվում են ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 11 շարժական պասսիվ նմուշառման դիտակետ:

Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 39. Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

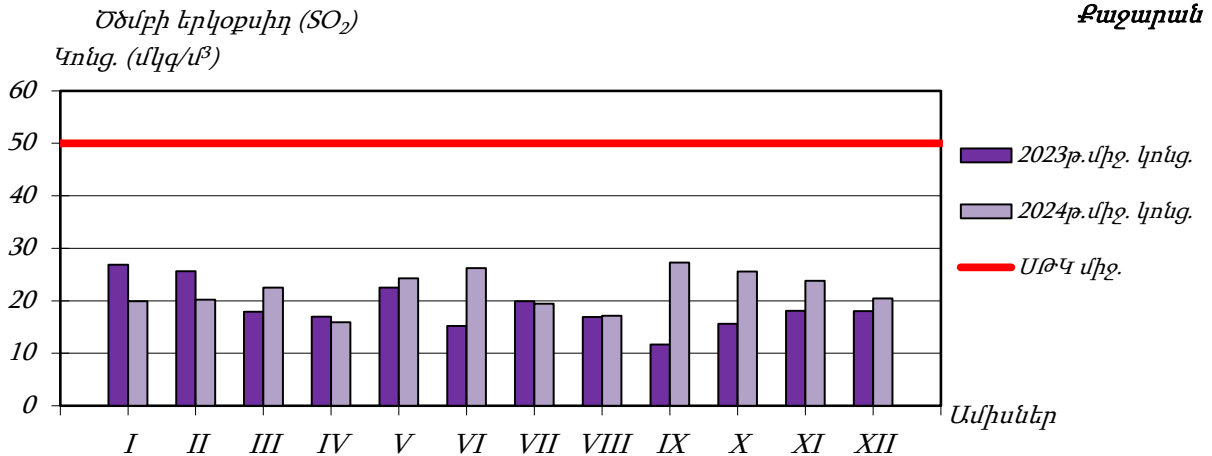

Գծապատկեր 40. Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

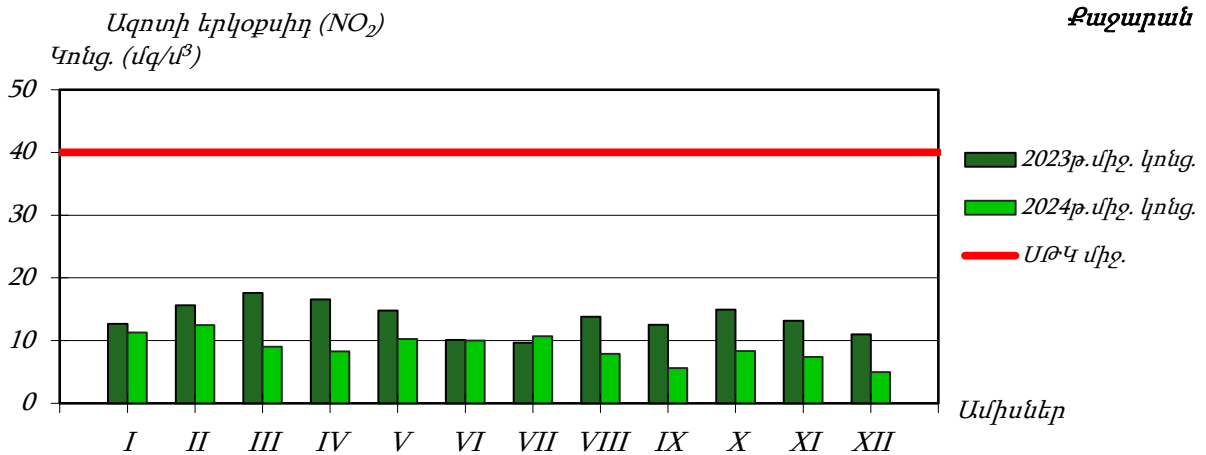
Քաջարան

Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում կատարվում են ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 15 շարժական պասսիվ նմուշառման դիտակետ:

Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 41. Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

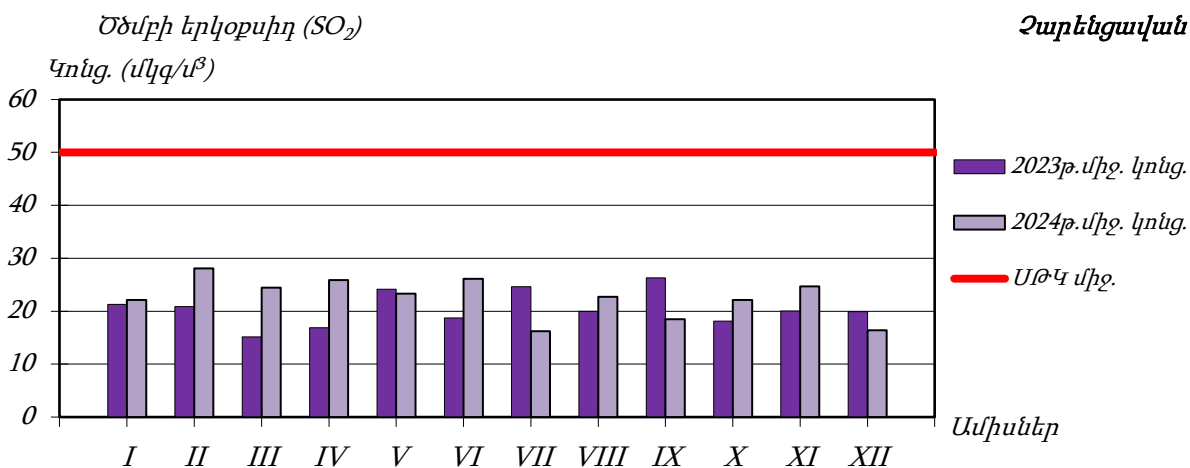

Գծապատկեր 42. Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

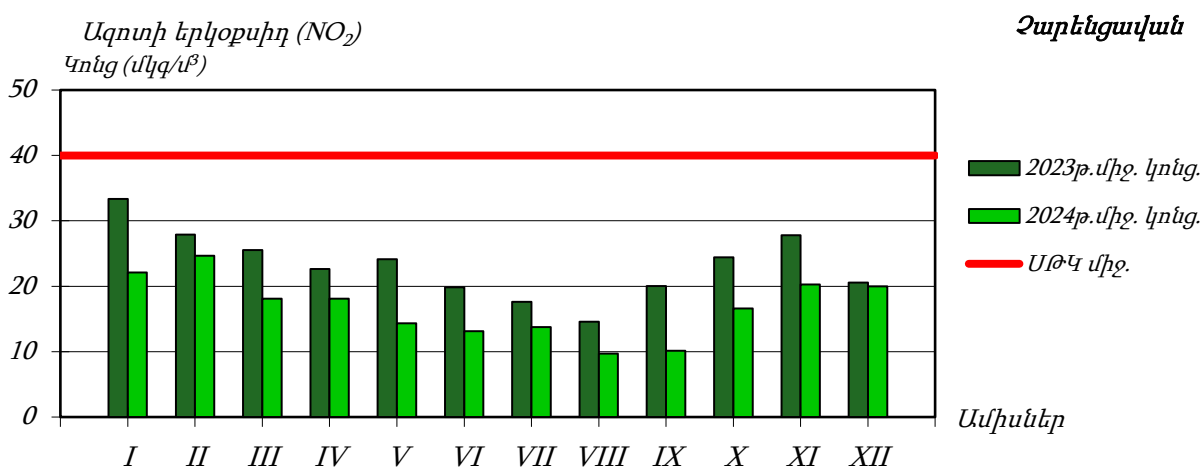
Չարենցավան

Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում կատարվում են ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 10 շարժական պասիվ նմուշառման դիտակետ:

Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 43. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

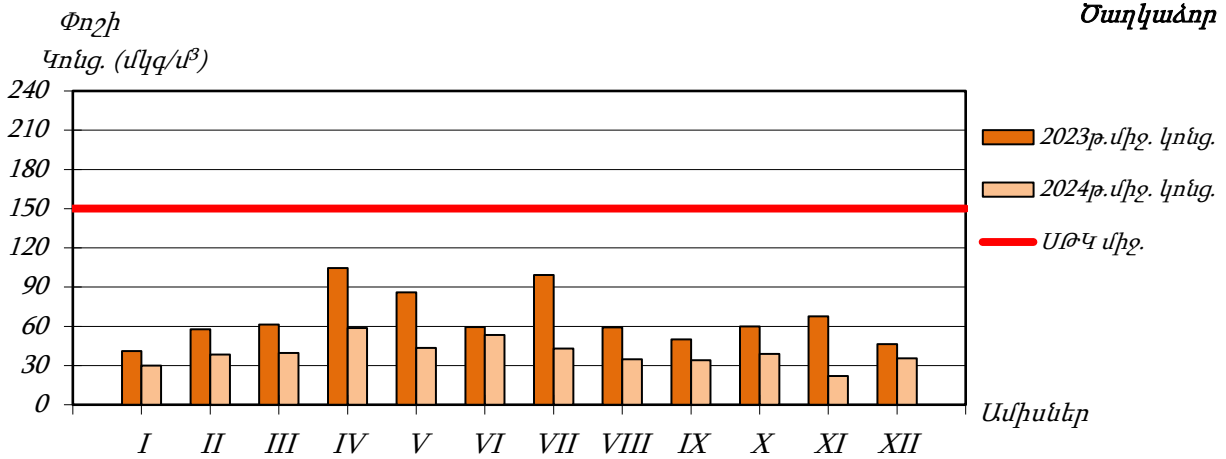

Գծապատկեր 44. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

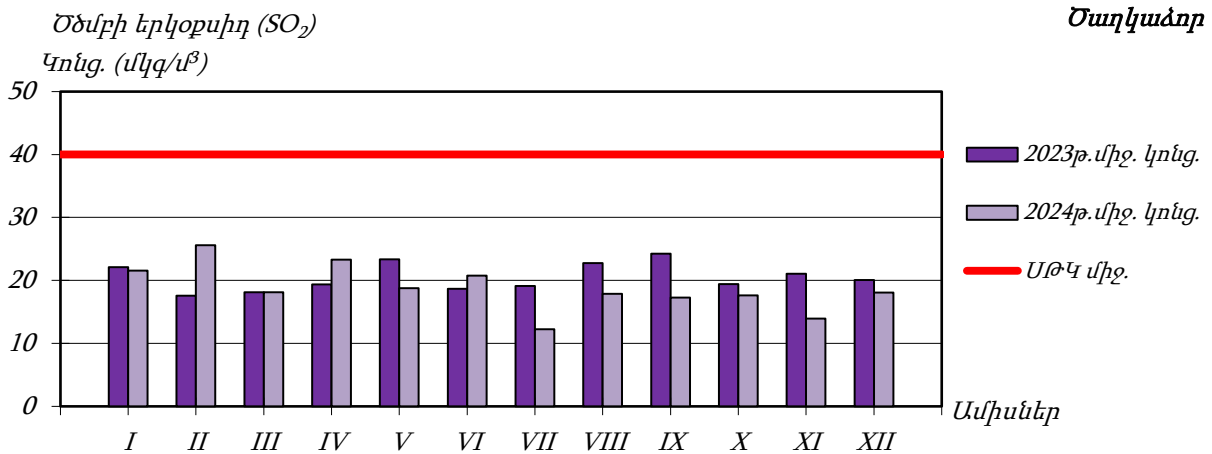
Օաղկածոր

Օաղկածոր քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են մեկ անշարժ դիտակայան և 14 շարժական պասսիվ նմուշառման դիտակետ:

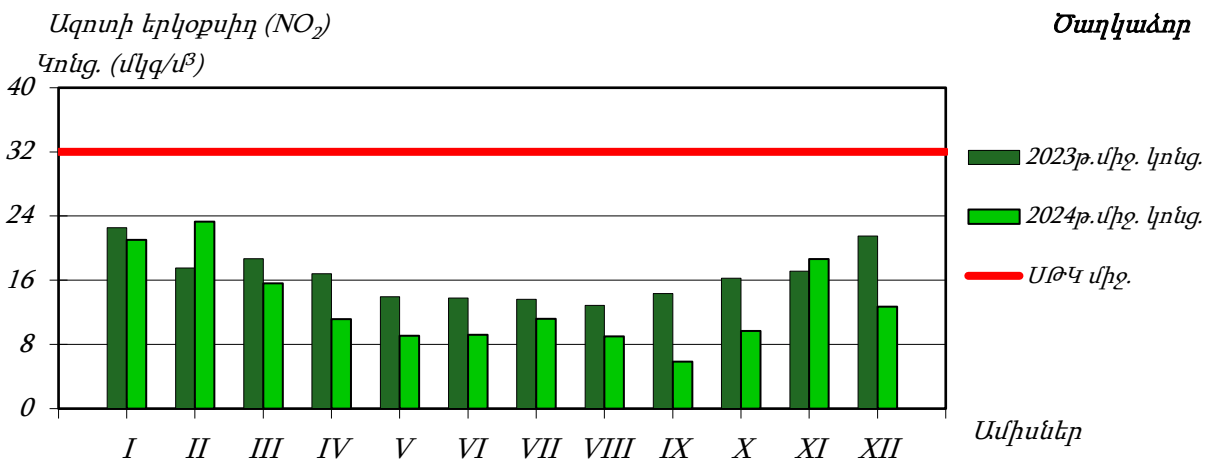
Օաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Գծապատկեր 45. Օաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

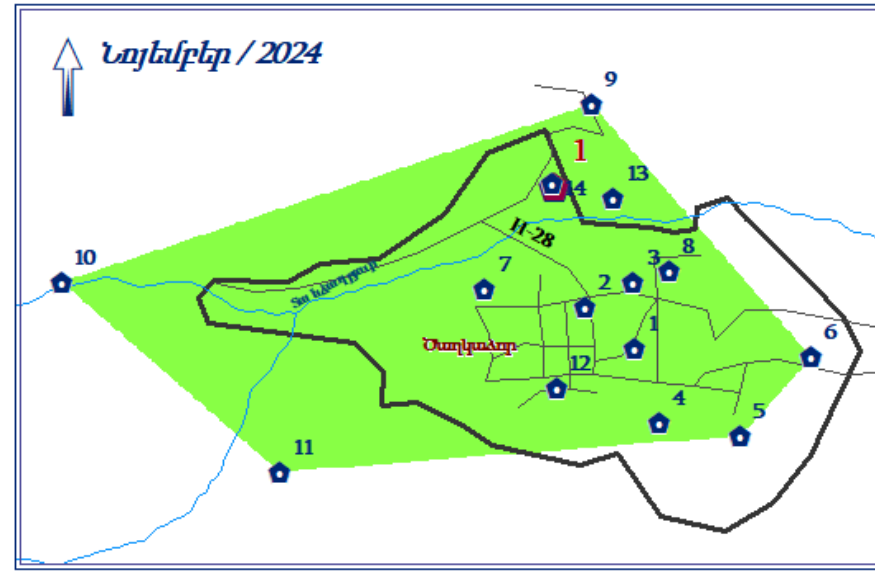
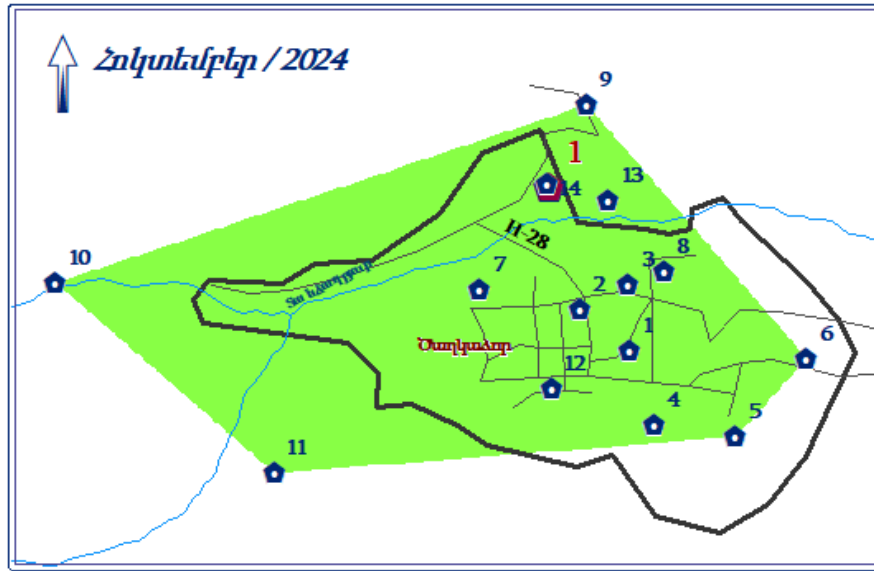

Գծապատկեր 46. Օաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

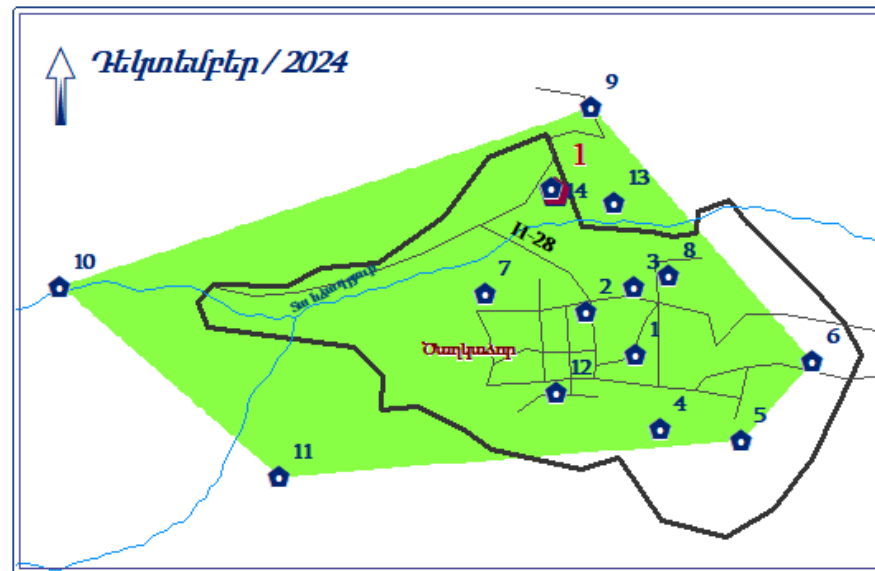
Գծապատկեր 47. Օաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Օսղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO₂) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

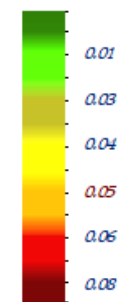

Պարմաուկան նշաններ

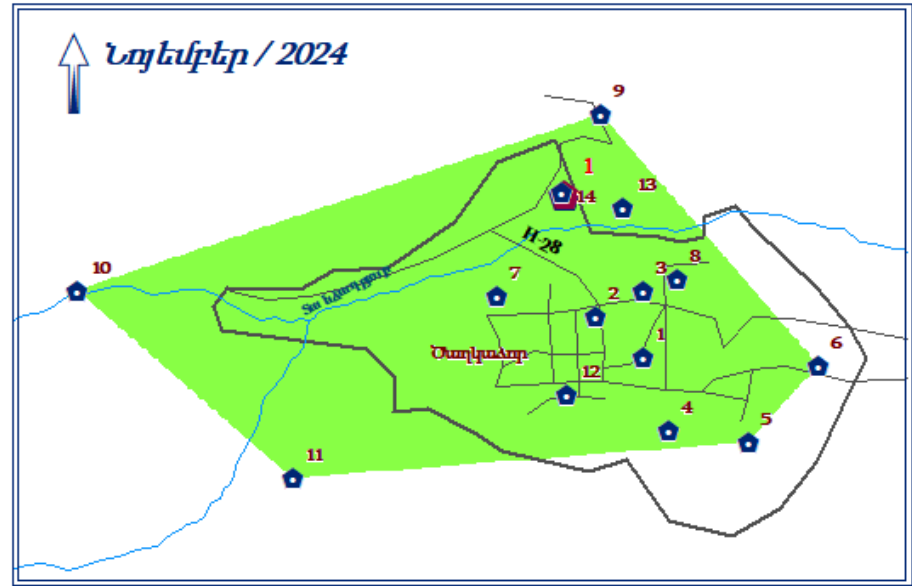
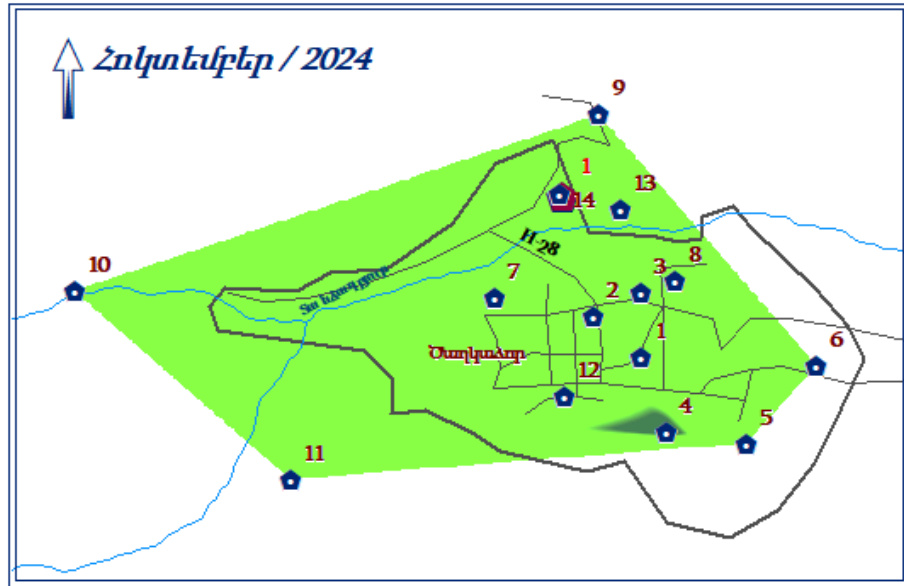
- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Բնակավայրեր

Ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մգ/մ³)

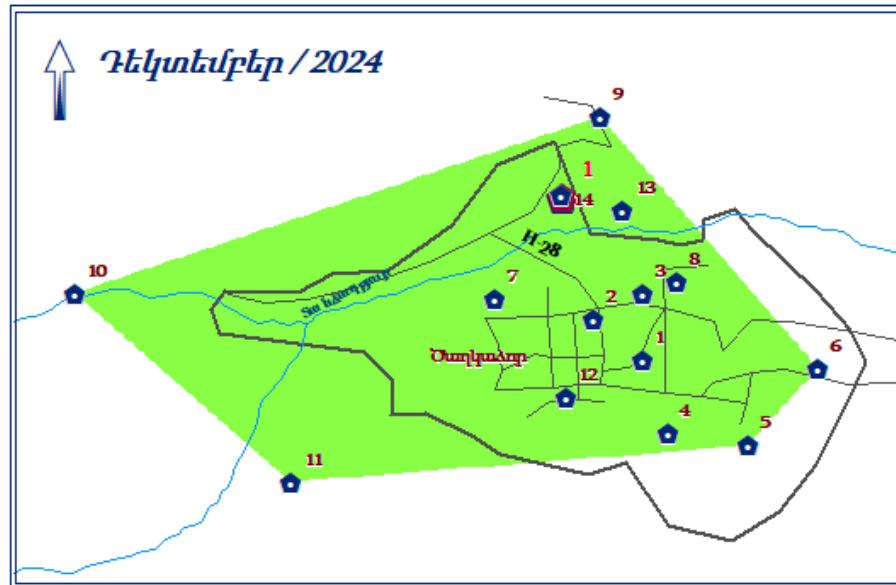

Օստիկաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO₂)
միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

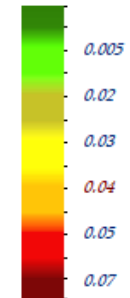

Պայմանական նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Քետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Բնակավայրեր

Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մգ/մ³)

Մթնոլորտային տեղումների քաղաքրությունը

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակի ընթացքում Ծաղկաձորում վերցվել է տեղումների՝ անձրևի և ձյան 6 նմուշ: Նմուշներից յուրաքանչյուրում որոշվել է տեղումների որակը բնութագրող 32-ական ֆիզիկաքիմիական ցուցանիշ: Որոշված ցուցանիշներից մի մասի կոնցենտրացիաները բերված են Աղյուսակ 4-ում, մնացած ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը հրապարակվում է տարեկան տեղեկագրում:

Աղյուսակ 4. Ծաղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային տեղումներում որոշ ֆիզիկաքիմիական ցուցանիշների կոնցենտրացիաները.

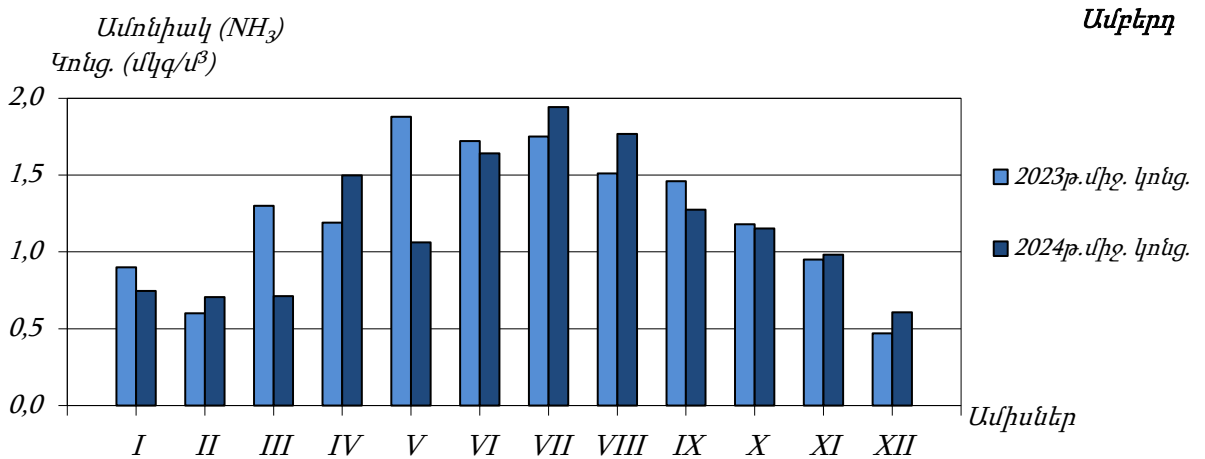
Ամսաթիվ	Ջրածնային ցուցիչ	Էլեկտրահաղորդականություն, մկՍմ/սմ	Սուլֆատ իոն, մգ/լ	Քլորիդ իոն, մգ/լ	Նիտրատ իոն, մգ/լ	Ամոնիում իոն, մգ/լ
15.10.2024	6.5	34.8	3.4	0.8	3.7	0.3
17.10.2024	6.5	16.5	1.6	0.3	1.4	0.2
18.10.2024	6.4	18.5	2.0	0.2	1.0	0.2
27.11.2024	6.0	36.6	1.5	2.4	1.2	1.2
12.12.2024	5.7	9.6	1.1	0.3	0.6	0.2
28.12.2024	5.9	29.0	2.9	1.2	2.0	1.9

Եվրոպայում մեծ տարածությունների վրա օդի աղտոտիչների տարածման մոնիթորինգի և գնահատման համատեղ ծրագիր

Մթնոլորտային օդ

Ամբերդի տարածաշրջանային կայանում 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում կատարվել են մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի, ամոնիակի և նիտրատ իոնի, փոշու և փոշու մեջ քլորիդ, նիտրատ, սուլֆատ, ամոնիում իոնների և 21 մետաղների պարունակությունները: Կատարված դիտարկումների վերաբերյալ ընդհանրական տեղեկատվություն կտրվի տարեկան տեղեկագրում:

Ամոնիակի ($ՍԹԿ_{միջ.}=40մկգ/մ^3$) միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ն:

Չճապատկեր 48. Ամբերդի կայանում ամոնիակի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Մթնոլորտային տեղումների բաղադրությունը

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակի ընթացքում Ամբերդի կայանում վերցվել է տեղումների՝ անձրևի և ձյան 9 նմուշ: Նմուշներից յուրաքանչյուրում որոշվել է տեղումների բաղադրությունը բնութագրող 32 ֆիզիկաքիմիականցուցանիշ: Որոշված ցուցանիշների կոնցենտրացիաները բերված են Աղյուսակ 5-ում: 4-րդ եռամսյակում չներկայացված ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը կներկայացվի տարեկան տեղեկագրում:

Աղյուսակ 5. Ամբերդի մթնոլորտային տեղումներում որոշ ցուցանիշների կոնցենտրացիաները.

Ամսաթիվ	Ջրածնային ցուցիչ	Էլեկտրահաղորդականություն, մկՍմ/սմ	Սուլֆատ իոն, մգ/լ	Քլորիդ իոն, մգ/լ	Նիտրատ իոն, մգ/լ	Ամոնիում իոն, մգ/լ
13-14.10.2024	6.6	84.3	7.1	1.5	8.3	2.6
16-17.10.2024	6.3	22.4	7.1	1.5	8.6	1.8
17-18.10.2024	6.2	9.8	0.9	0.2	0.6	0.3
19.11.2024	5.9	46.6	2.8	2.6	0.2	2.9
27.11.2024	6.0	19.8	1.3	2.2	0.8	0.1
12.12.2024	5.7	18.8	1.4	2.3	0.4	0.3
22-23.12.2024	6.2	21.5	1.0	1.6	1.0	1.3
27-28.12.2024	4.5	19.1	2.0	0.9	1.7	0.6
28.12.2024	5.5	35.3	3.8	1.6	4.5	2.5

4. ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ԱՏՈՂԵՐԿՐՅԱ ՔԱՂՑՐԱՀԱՍ ՁՐԵՐ

Միջավայրի պայմանների և մարդու առողջության վրա բացասաբար ազդող ֆիզիկական, քիմիական և կենսաբանական աղտոտիչների թափանցումը, առաջացումն ու կուտակումը բնական ջրերում կոչվում է ջրի աղտոտում: Ջրի աղտոտման աղբյուրները կարող են լինել.

- կետային, որոնցից են կենցաղային և արդյունաբերական հոսքաջրերը.
- ցրված՝ գյուղատնտեսական արտահոսքերը:

Աղտոտման աղբյուրները կարող են լինել ինչպես կետային, այնպես էլ ցրված: Կենցաղային հոսքաջրերը հիմնականում աղտոտված են լինում կենսածին նյութերով, արդյունաբերական հոսքաջրերը՝ առավել հաճախ նավթամթերքներով, ֆենոլներով, ծանր մետաղներով (կապար, կադմիում, պղինձ, ցինկ և այլն) և բարդ օրգանական միացություններով (սինթետիկ լվացամիջոցներ, ներկեր, ճարպեր), որոնք վատթարացնում են ջրի որակը, խմելու և սննդի մեջ օգտագործելու համար դարձնում ոչ պիտանի, խախտվում են ջրային ավազանի կենսաբանական շարժընթացները, նվազում է աղտոտող նյութերից ջրի ինքնամաքման հատկությունը, փոխվում է ջրային կենսաբանականության կազմն ու սննդային արժեքը: Կենցաղային հոսքաջրերը հիմնականում պարունակում են աղիքային վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչներ:

Մակերևութային ջրեր

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական ռեժիմի դիտարկումներ իրականացվել են 91 հիդրոլոգիական դիտակետում, այդ թվում՝ 80 գետային, 2 ջրանցքի, 5 ջրամբարային (Արփի լիճ, Ախուրյան, Մարմարիկ, Ապարան, Ազատ) և 4 լճային (Սևանա լճում): Դիտակետերում իրականացվում են ամենօրյա դիտարկումներ մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական ռեժիմի վերաբերյալ (ջրի մակարդակ, ջրի և օդի ջերմաստիճան, սառցային երևույթներ (առկայության դեպքում), ջրի ելքի չափումներ): 59 օպերատիվ դիտակետերից ամենօրյա ռեժիմով ստացվում են տվյալներ մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական ռեժիմի վերաբերյալ:

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում մակերևութային ջրերի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է հանրապետության 45 գետի, Արփի լիճ, Ապարանի, Ազատի, Երևանյան լիճ և Կեչուտի ջրամբարների, Արփա-Սևան և Որոտան-Արփա ջրատարերի և Սևանա լճի 22 դիտակետում: Ջրի որակը բնութագրվում է ֆիզիկաքիմիական մինչև 45 ֆիզիկաքիմիական ցուցանիշով (հիմնական անիոններ և կատիոններ, սնուցող նյութեր, ծանր մետաղներ): Ջրի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2011թ. հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման: Մակերևութային ջրերի որակի գնահատման համակարգը ֆիզիկաքիմիական յուրաքանչյուր ցուցանիշի համար տարբերակում է կարգավիճակի հինգ դաս՝ «գերազանց» (1-ին դաս), «լավ» (2-րդ դաս), «միջակ» (3-րդ դաս), «անբավարար» (4-րդ դաս) և «վատ» (5-րդ դաս): Ջրի քիմիական որակի ընդհանրական գնահատականը ձևավորվում է վատագույն որակ ցուցաբերող ցուցանիշի դասով: Եթե ջրի որակի տարբեր ցուցանիշներ ընկնում են որակի տարբեր դասերի մեջ, ապա վերջնական դասակարգման մեջ հաշվի է առնվում վատագույնը: Գործում է հետևյալ սկզբունքը. «Եթե մեկը վատ վիճակում է, ապա բոլորն են վատ վիճակում»: Ջրամբարներում ջրի որակի գնահատումը կատարվում է միայն սնուցող նյութերով:

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի մոնիթորինգն իրականացվել է ազգային ցանցում ընդգրկված 119 դիտակետում, այդ թվում՝ 25 շատրվանող հորատանցք, 35 չշատրվանող

հորատանցք, 12 գրունտային ջրհոր և 47 բնաղբյուր: Դիտակետերում կատարվել են ջրի ծախսի, մակարդակի և ջերմաստիճանի չափումներ ամսական 6 անգամ հաճախականությամբ:

Ստորերկրյա ջրերի որակի մոնիթորինգ իրականացվել է 55 դիտակետերում որոնցից յուրաքանչյուրում որոշվել է շուրջ 40 ցուցանիշ (հիմնական անիոններ և կատիոններ, աղային ռեժիմի տարրեր, մետաղներ:

Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Հյուսիսային ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 21 դիտակետում: Օպերատիվ հիդրոլոգիական դիտակետերից որոշների ջրի ելքերի միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 5-ում:

Աղյուսակ 5. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի ելքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական ելքեր. մ ³ /վ								
		հոկտեմբեր			նոյեմբեր			դեկտեմբեր		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Փամբակ	Թումանյան	8.68	6.75	129	6.14	6.94	88	5.22	5.61	93
Դեբեդ	Այրում	26.3	19.8	133	20.5	20.5	100	18.3	16.4	112
Ձորագետ	Գարգառ	11.2	9.90	113	8.36	9.96	84	7.29	8.01	91
Աղստև	Իջևան	8.15	5.21	156	4.36	5.11	85	3.82	3.67	104
Գետիկ	Գոշ	3.69	1.83	202	1.40	1.73	81	0.87	1.18	74

Մակերևութային ջրերի որակ

Հյուսիսային ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 22 դիտակետում:

Փամբակ գետի ջրի որակը Խնկոյան գյուղից վերև հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Սպիտակ քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին «միջակ» (3-րդ դաս), նոյեմբերին և դեկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Վանաձոր քաղաքից վերև ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Վանաձոր քաղաքից ներքև՝ երեք ամիսների ընթացքում՝ «վատ» որակ (5-րդ դաս):

Դեբեդ գետի ջրի որակը Մարց գետի թափման կետից ներքև և Այրում քաղաքից վերև հատվածներում հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), նոյեմբերին և դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), սահմանի մոտ հատվածում ջրի որակը հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), նոյեմբերին և դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Ձորագետ գետի ջրի որակը Ստեփանավան քաղաքից վերև հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «լավ» (2-րդ դաս), նոյեմբերին և դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Տաշիր գետի ջրի որակը Միխայելովկա գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), Սարատովկա գյուղից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Մարց գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

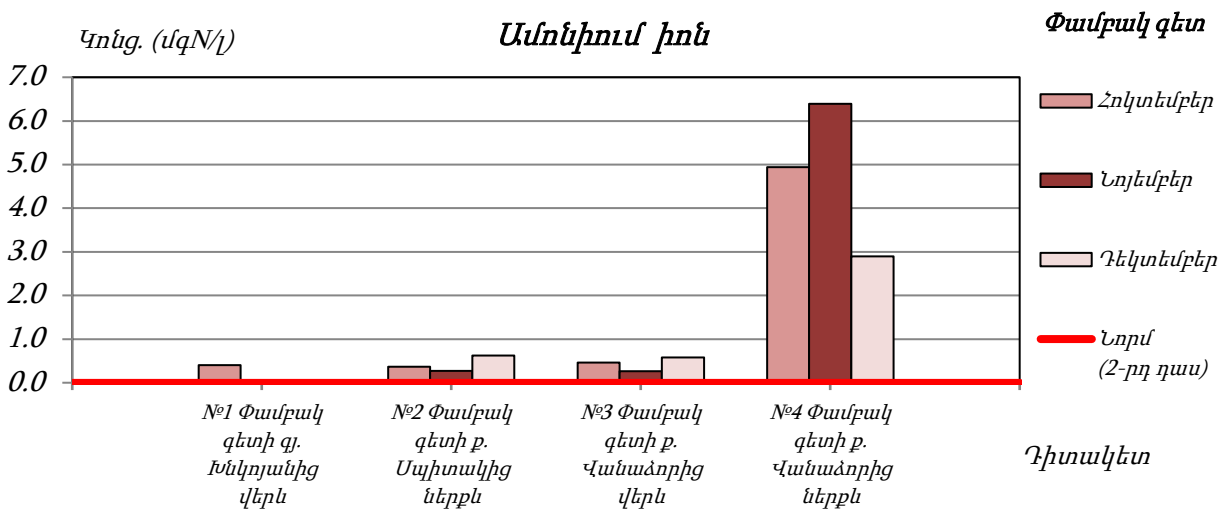
Ախթալա գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Գարգառ գետի ջրի որակը ակունքում հոկտեմբերին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս):

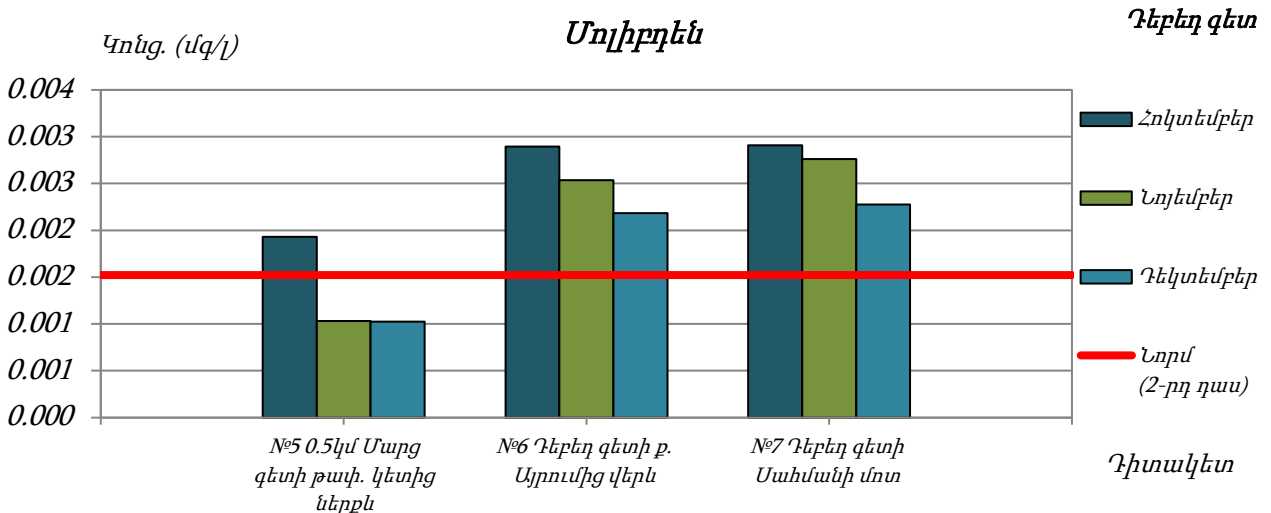
Շնող գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Աղստև գետի ջրի որակը Դիլիջան քաղաքից վերև հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Դիլիջան քաղաքից ներքև հատվածում հոկտեմբերին և դեկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Իջևան քաղաքից վերև և ներքև հատվածներում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

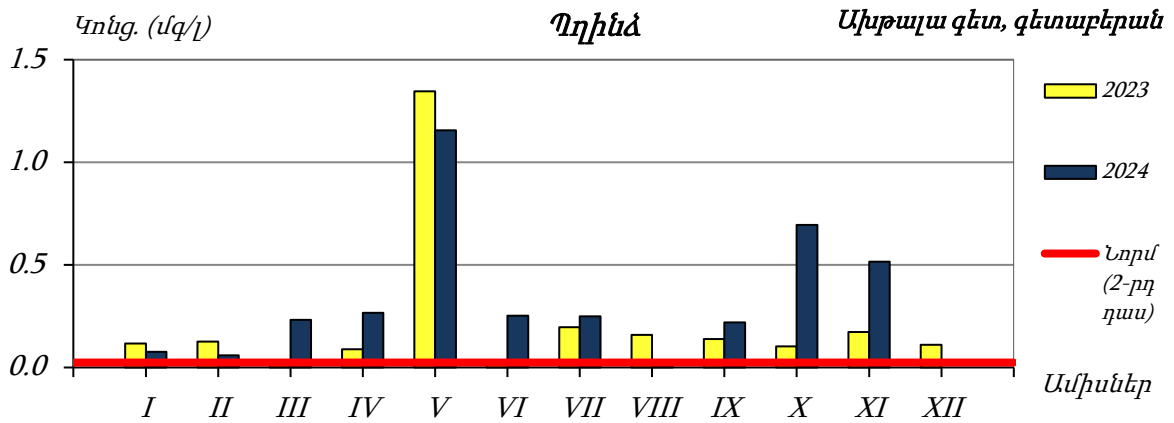
Գետիկ գետի ջրի որակը Վահան գյուղից վերև հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

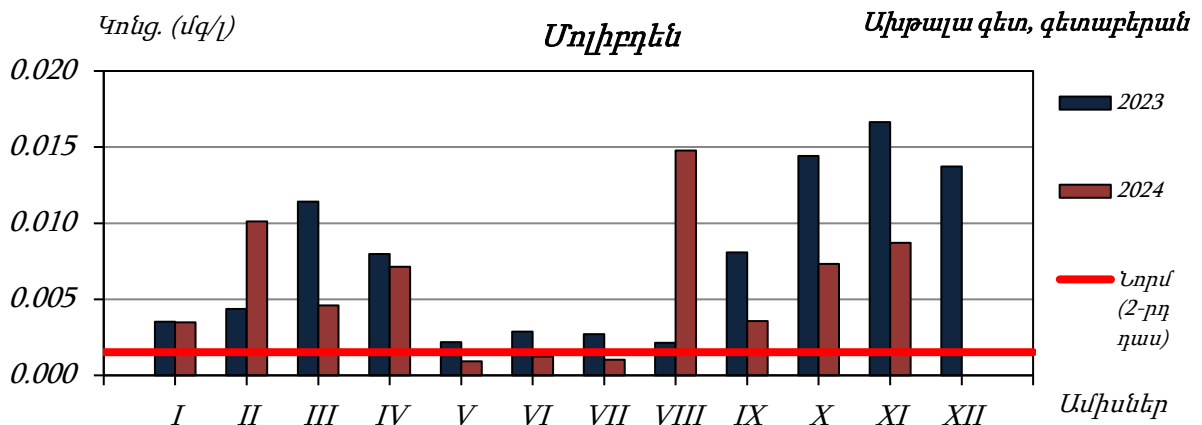
Ֆոսֆատային թթվածանքի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ֆոսֆատային թթվածանքի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 51. Ախթալա գետում պղնձի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

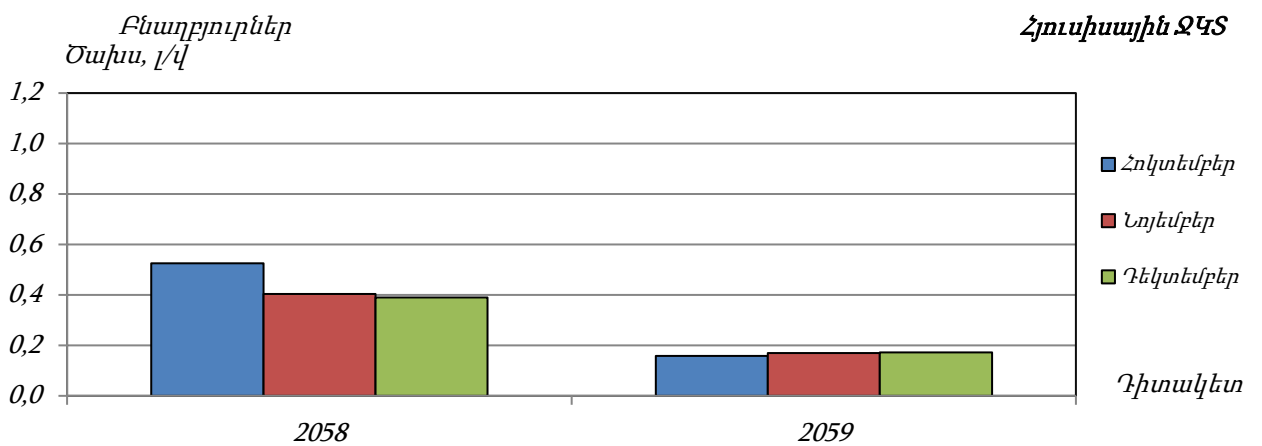
Գծապատկեր 52. Ախթալա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Հյուսիսային ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է բնաղբյուրում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի և ծախսի չափումներ: Դիտակետերը գտնվում են Դիլիջան համայնքի Հաղարծին գյուղում:

Հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսների ընթացքում N2058 դիտակետում ջրի ծախսը նվազել է 0.53լ/վ-ից հասնելով 0.39 լ/վ: N2059 դիտակետում դիտվել է ջրի ծախսի կայունացում՝ 0.17լ/վ սահմաններում:

Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է N2058 բնաղբյուրում, որտեղ հանքայնացման, նիտրատ, սուլֆատ և քլորիդ իոնների պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 53. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի բնաղբյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

**Ախուրյանի ջրավազանային կառավարման տարածք
Մակերևութային ջրեր**

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Ախուրյանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 16 դիտակետում. այդ թվում՝ 14 գետային և 2 ջրամբարային: Օպերատիվ երկու դիտակետերի ջրի ելքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 6-ում: Ախուրյան-Ախուրիկ հիդրոլոգիական դիտակետում հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսների նորմայից զգալի բարձր արժեքները պայմանավորված են եղել Արփիլիճ ջրամբարից ջրի բացթողումներով:

Աղյուսակ 6. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի ելքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական ելքեր. մ ³ /վ								
		հոկտեմբեր			նոյեմբեր			դեկտեմբեր		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Ախուրյան	Ախուրիկ	16.6	5.63	295	17.2	5.76	299	5.56	5.72	97
Մեծամոր	Մեծամոր	2.02	18.5	11	2.16	20.9	10	3.37	24.7	14

Մակերևութային ջրերի որակ

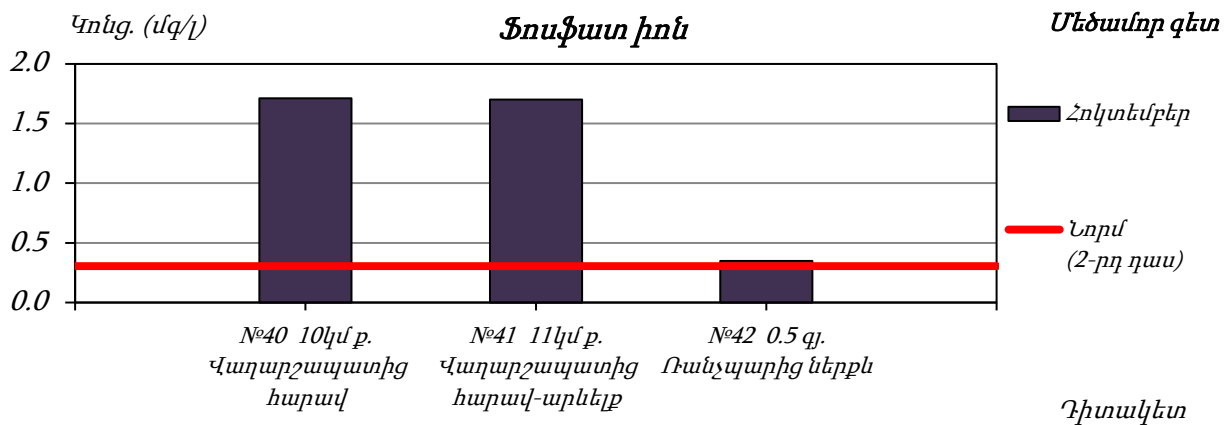
Ախուրյանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 11 դիտակետում:

Ախուրյան գետի ջրի որակը Ամասիա գյուղից ներքև, Գյումրի քաղաքից վերև և ներքև հատվածներում նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), Բագարան գյուղից ներքև հատվածում ջրի որակը նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

Աշոցք գետի ջրի որակը Մուսայելյան գյուղից վերև և գետաբերանի հատվածներում նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

Կարկաչուն գետի ջրի որակը գետաբերանում նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Մեծամոր գետի ջրի որակը Վաղարշապատ քաղաքից հարավ և հարավ-արևելք հատվածներում հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), Ռանչպար գյուղից ներքև հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Փճապատկեր 54. Մեծամոր գետում ֆոտոսխեմի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Ախուրյանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 40 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

Ախուրյանի ՋԿՏ-ի Արարատյան արտեզյան ավազանի հատվածում՝ Ակնաշենի N108, N198, Վարդանաշենի N1533, Արագածի N1537, Տարոնիկի N2018 և Հայկավանի N2025 դիտակետերի հորատանցքերում հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին նկատվում է ջրի մակարդակների բարձրացում:

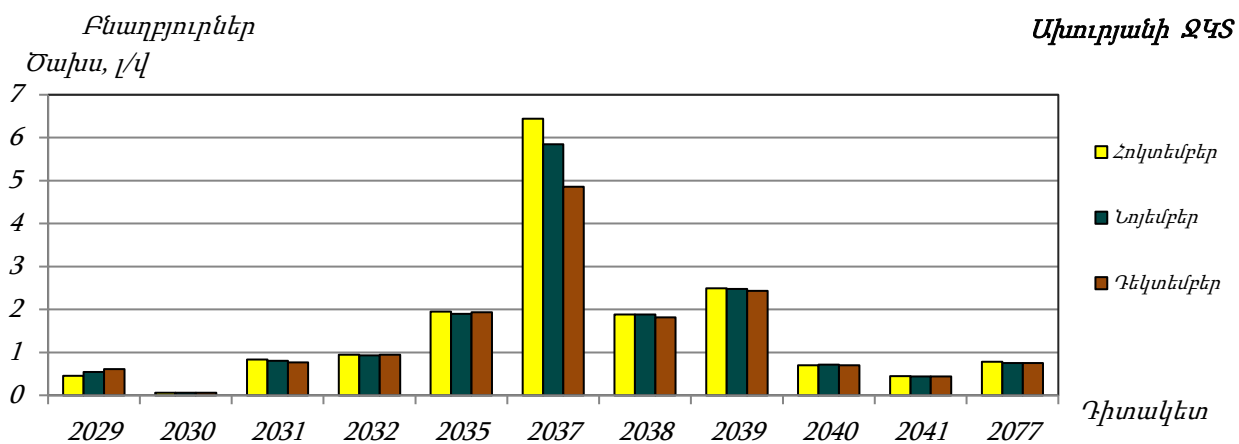
Գայի N1521, Ջրառատի N2021 և Ակնաշենի N2001 դիտակետերի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսի և մակարդակի ցուցանիշները բարձրացել են:

Հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին Արագածավանի N2080 և Մյասնիկյանի N2082 հորատանցքերում նկատվել է ջրերի մակարդակների բարձրացումիսկ Արտամետի N2083 և Արտենիի N2081 դիտակետերում՝ իջեցում:

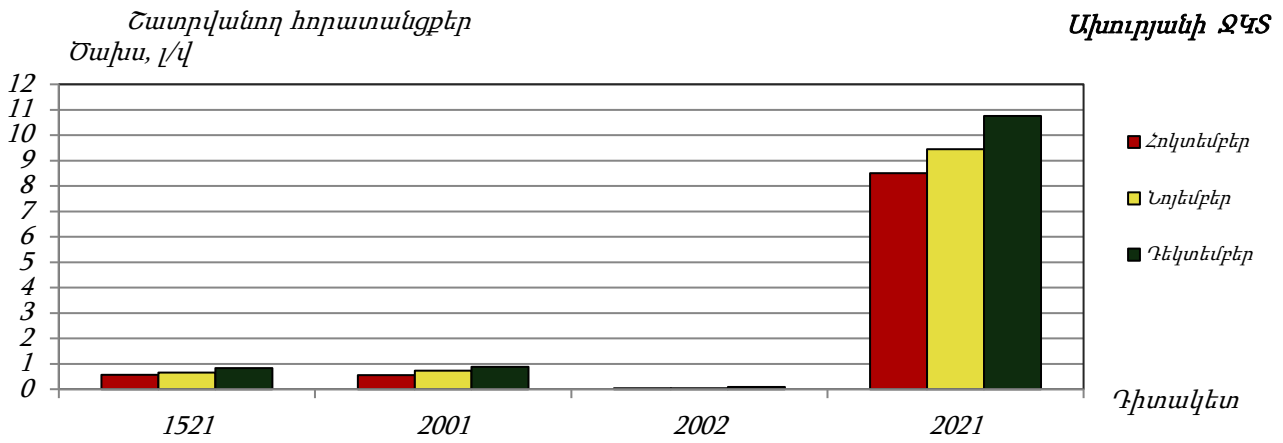
Գյումրիի N2030, N2037, Մարմաշենի N2032, N2035, Աշոցքի N2039, N2040, N2041, Ցողամարզի N2077 դիտակետերի աղբյուրներում դիտվել է ջրի ծախսի կայուն վիճակ՝ աննշան տատանումներով:

Առափիի N2042 դիտակետի ջրհորի ջրի մակարդակը եղել է կայուն, իսկ Ախուրյանի N2043 ջրհորի ջրի մակարդակը իջել է ավելի քան 60 սմ-ով: Ակնաշենի N199, Ապագայի N2020 և Լուսազյուղի N2022 ջրհորներում դիտվել է ջրի մակարդակի բարձրացում :

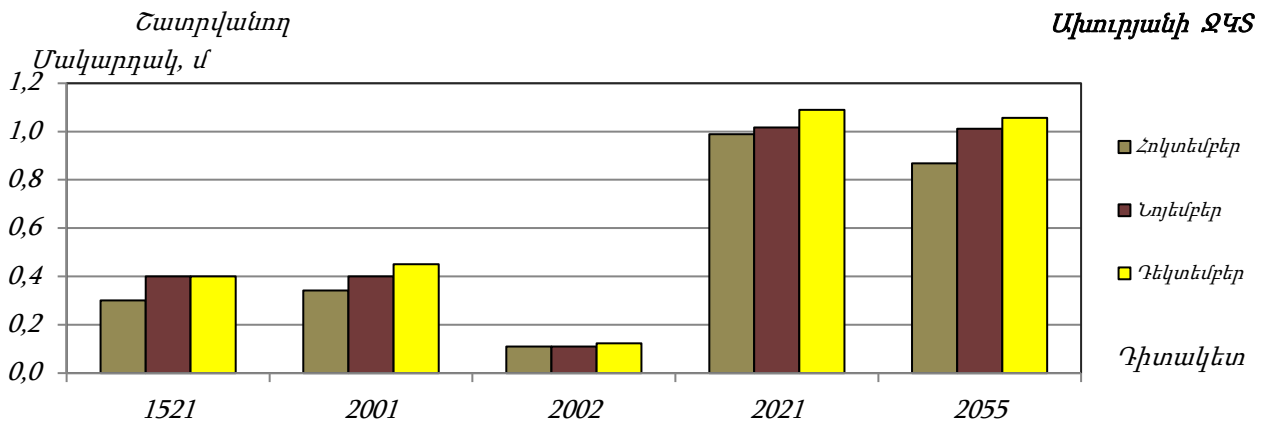
Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 19 դիտակետում: Լուսազյուղի (N2022), Առափիի (N2042) գյուղերի գրունտային ջրհորներում, ինչպես նաև Արտամետ (N2083) գյուղի հորատանցքում հանքայնացման ցուցանիշները գերազանցել են համապատասխան ՍԹԿ-ն: Մարմաշեն գյուղի (N2035) աղբյուրի դիտակետում նիտրատ իոնի կոնցենտրացիան գերազանցել է ՍԹԿ-ն, իսկ Առափի գյուղի (N2042) գրունտային ջրհորում՝ նիտրատ և սուլֆատ իոնների պարունակությունները: Լուսազյուղի (N2022) գրունտային ջրհորի ջրում դիտվել է արսենի պարունակության գերազանցում համապատասխան ՍԹԿ-ից:

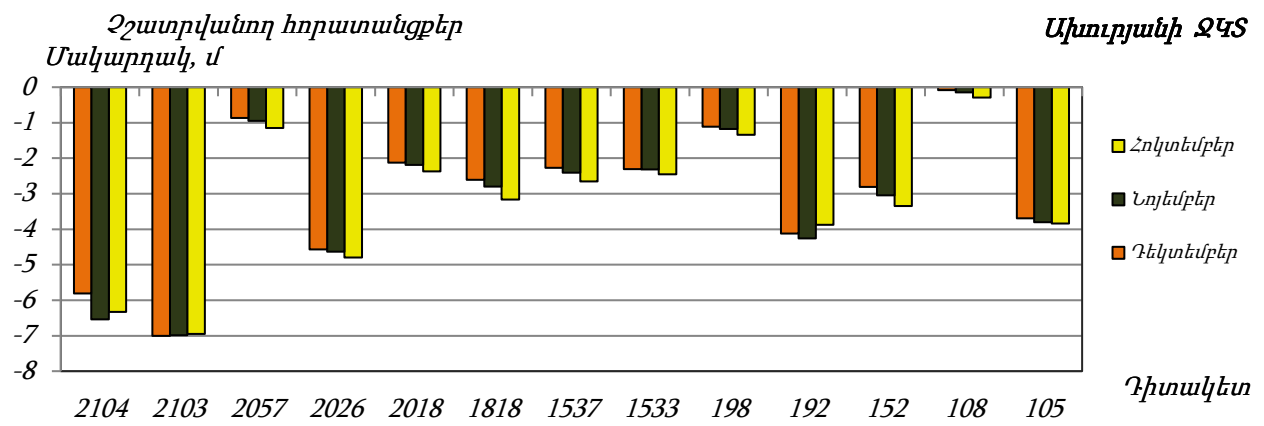
Գծապատկեր 55. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի բնաղբյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

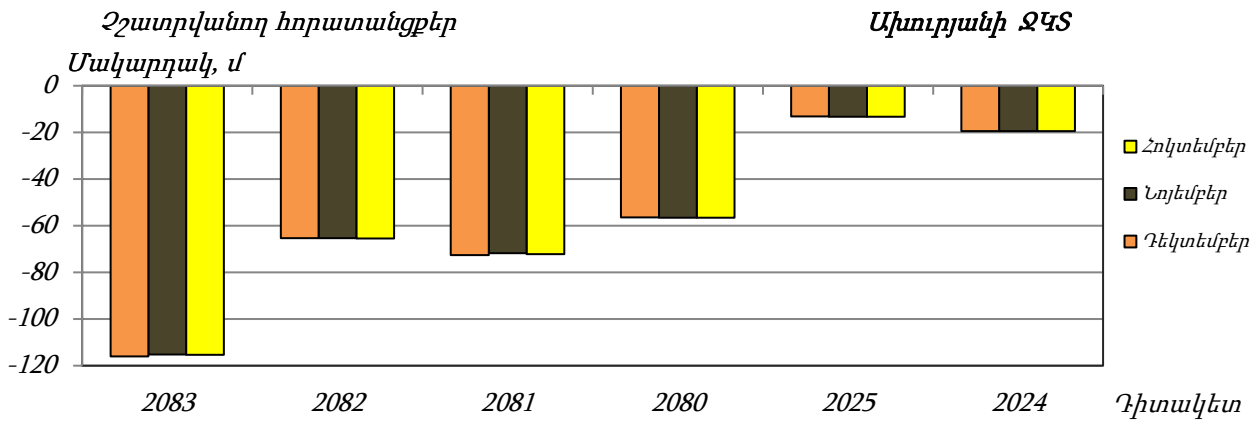

Պճապատկեր 56. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

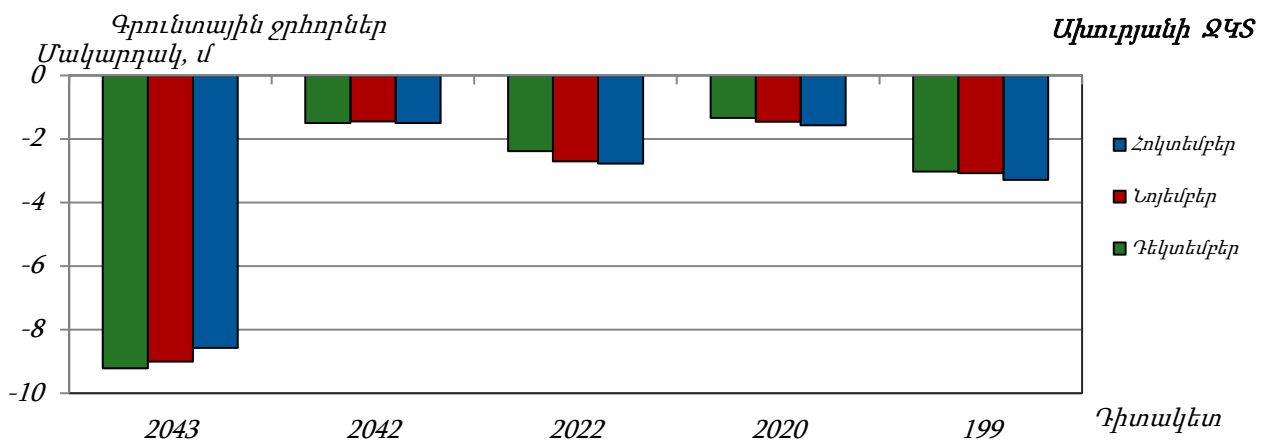

Պճապատկեր 57. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

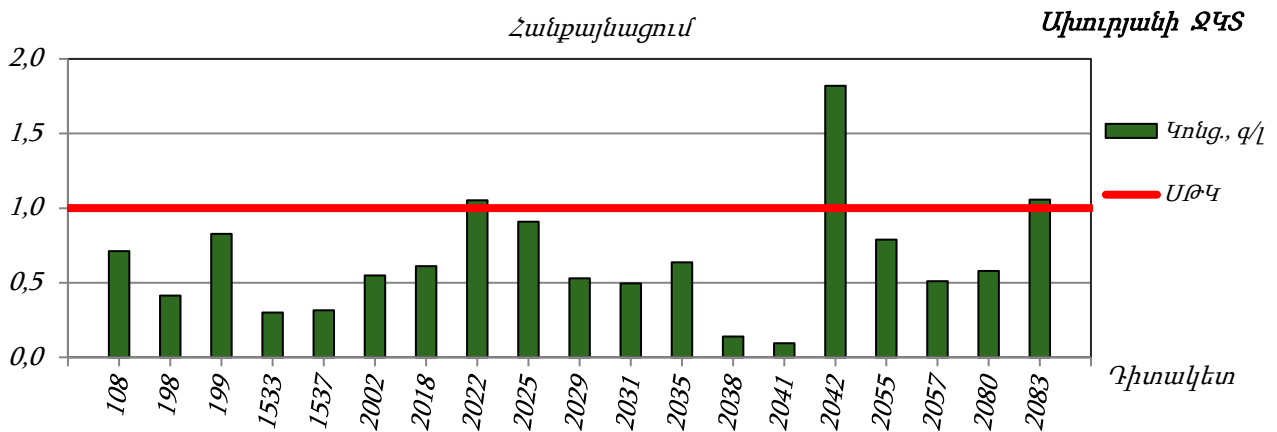

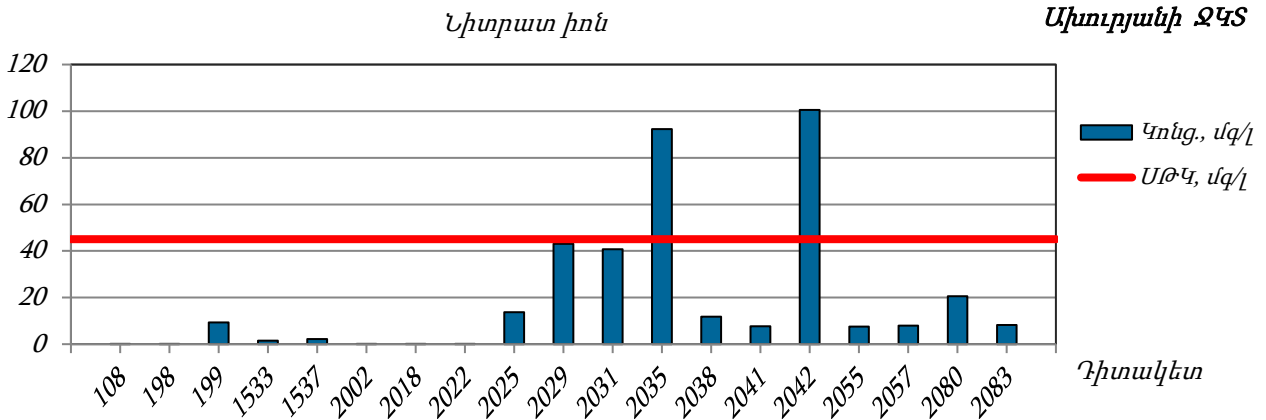
Գծապատկեր 58. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

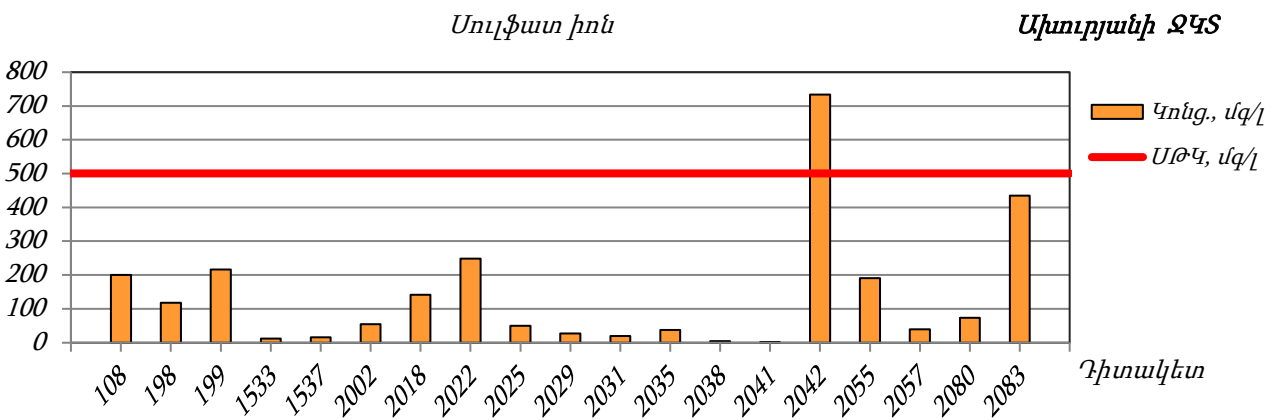
Գծապատկեր 59. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

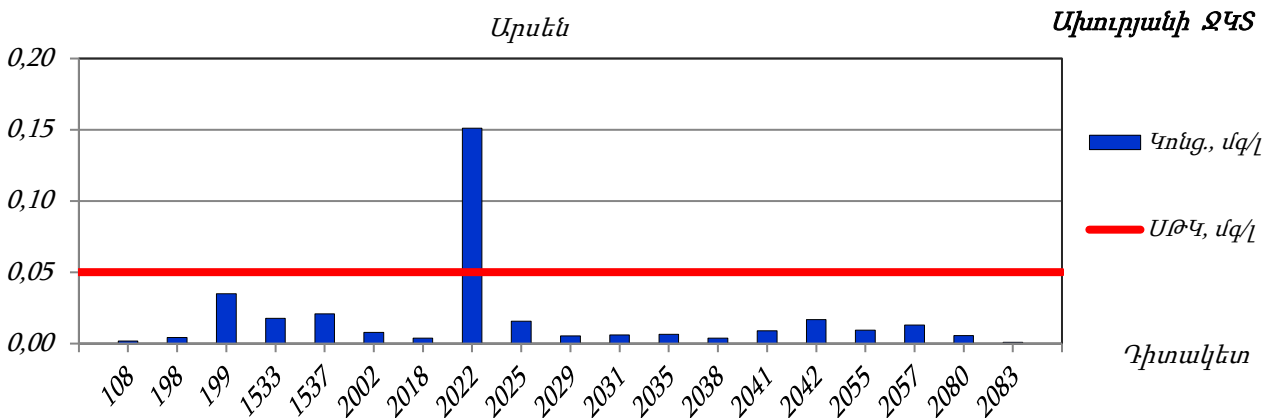
Գծապատկեր 60. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Գծապատկեր 57. Ախտորյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում նիտրատ իոնի պարունակությունը

Գծապատկեր 58. Ախտորյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում սուլֆատ իոնի պարունակությունը

Գծապատկեր 59. Ախտորյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում արսենի պարունակությունը

**Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածք
Մակերևութային ջրեր**

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Հրազդանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 16 դիտակետում. այդ թվում՝ 13 գետային. 2 ջրամբարային և մեկ 1 ջրանցքի: Օպերատիվ դիտակետերի դիտարկումներից ստացված ջրի ելքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները որոշ դիտակետերի համար ներկայացված են Աղյուսակ 7-ում:

Աղյուսակ 7. Հրազդանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի ելքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական ելքեր. մ ³ /վ								
		հոկտեմբեր			նոյեմբեր			դեկտեմբեր		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Հրազդան	Հրազդան	2.67	3.33	80	2.20	3.44	64	1.99	3.10	64
Հրազդան	Արգել	2.30	3.73	62	2.36	3.69	64	2.15	3.13	69
Մարմարիկ	Հանքավան	0.54	0.48	113	0.49	0.51	96	0.50	0.45	111
Մարմարիկ	Աղավնաձոր	1.67	1.48	113	1.38	1.50	92	1.25	1.33	94
Քասախ	Վարդենիս	0.39	0.53	74	0.53	0.55	96	0.41	0.50	82
Քասախ	Աշտարակ	3.46	2.75	126	3.76	2.93	128	2.10	2.66	79

Մակերևութային ջրերի որակ

Հրազդանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 20 դիտակետում:

Քասախ գետի ջրի որակը Ապարան քաղաքից վերև հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Ապարան քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «վատ» (5-րդ դաս), Աշտարակ քաղաքից վերև հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Աշտարակ քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

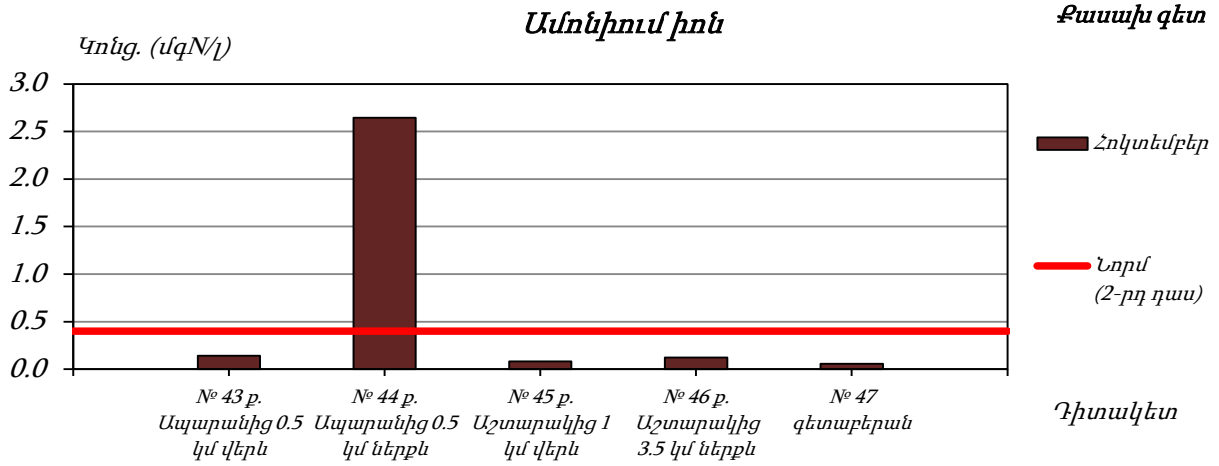
Գեղարոտ գետի ջրի որակը Գեղարոտ գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Շաղվարդ գետի ջրի որակը Փարպի գյուղից ներքև հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

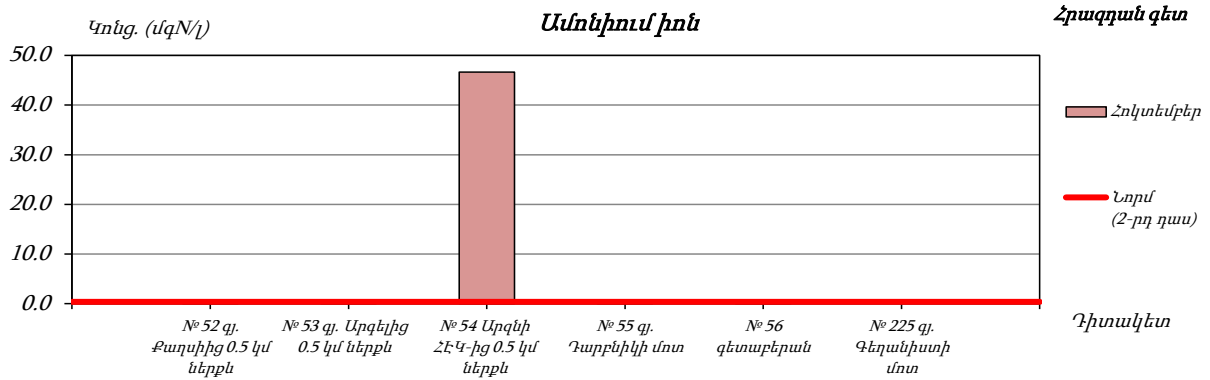
Հրազդան գետի ջրի որակը Քաղսի գյուղից ներքև և Արգնի ՀԷԿ-ից վերև հատվածներում հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Արգել գյուղից ներքև հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «լավ» (2-րդ դաս), Երևանից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ, գետաբերանի, Գեղանիստ գյուղի և Երևանյան լճի մուտքի մոտ հատվածներում՝ հոկտեմբերին ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Մարմարիկ գետի ջրի որակը Հանքավան գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

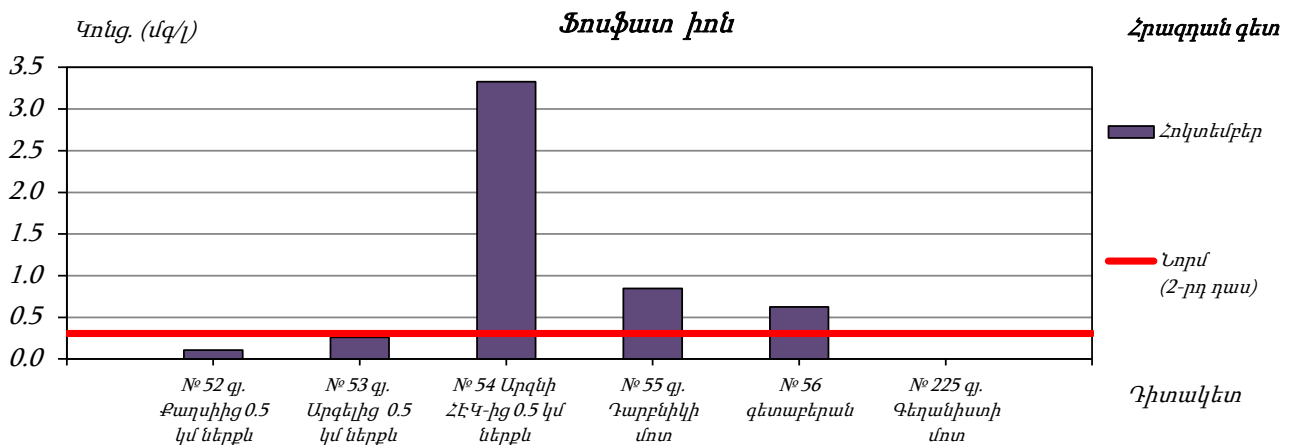
Ծաղկաձոր գետի ջրի որակը Ծաղկաձոր քաղաքից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), Ծաղկաձոր քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

Գծապատկեր 61. Քասախ գետում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 62. Հրազդան գետում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 63. Հրազդան գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Հրազդանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակական հատկանիշների մոնիթորինգն իրականացվել է 32 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

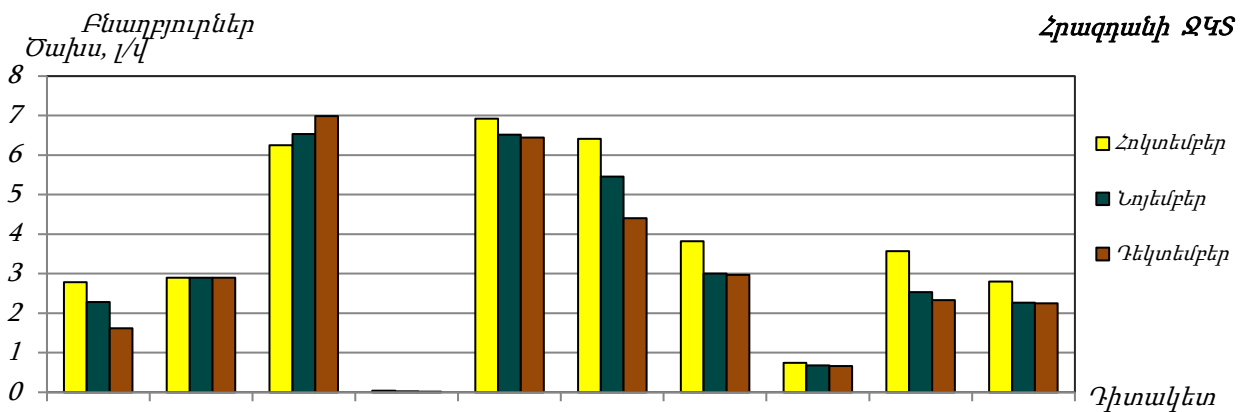
Հրազդանի ՋԿՏ-ի Արարատյան արտեզյան ավազանի հատվածի Դաշտավանի N1526, Միսի N1535, N1536, 2003 և Ջրահովիտի N2007 դիտակետերի շատրվանող հորատանցքերում ջրի ծախսերը և մակարդակները, աննշան տատանումներով, կայուն են: Ծախսի և մակարդակի ավելացումներ են նկատվել Հովտաշենի N2008 և N2053 և Մասիսի քաղաքի N1519 դիտակետերի շատրվանող հորատանցքերում:

Արարատի մարզի Հայանիստի N2005 հորատանցում, ինչպես նաև Արմավիրի մարզի Գրիբոյեդով (N2056), Արագած (N2085) և Աղավնատուն (N2087) գյուղերի հորատանցքերում ջրի մակարդակը բարձրացել է 0.20 մ-ի սահմաններում: Միս (N78), Դողզ (N2086), Լեռնամերձ (N2088) և Կարբի (N2089) գյուղերի հորատանցքերում դիտվել է մակարդակի կայուն վիճակ: Ջրահովիտի (N2004) և Փարպիի (N2119) հորատանցքերում ջրի մակարդակը իջել է 0.30-0.40 մ համապատասխանաբար:

Նիզավան բնակավայրի ջրհորներում (N2010, N2011) նկատվել է ջրի մակարդակի իջեցում, իսկ գյ.Խորոնքի (N2023) ջրհորում ջրի մակարդակը աննշան բարձրացել է:

Ծախսի կայուն վիճակ նկատվել է գյ.Ղազարավանի (N755) և գյ.Բուժականի (N2105) աղբյուրներում: Ապարան քաղաքի (N2051, N2107), ինչպես նաև Բջնի (N246), Սուլակ (N1297, N1832), Կարբի (N1636) և Բյուրական (N2108) բնակավայրերի աղբյուրներում ծախսը նվազել է: Երևան քաղաքի N970 դիտակետի ջրի ծախսը ավելացել է շուրջ 0.7 լ/վ-ով:

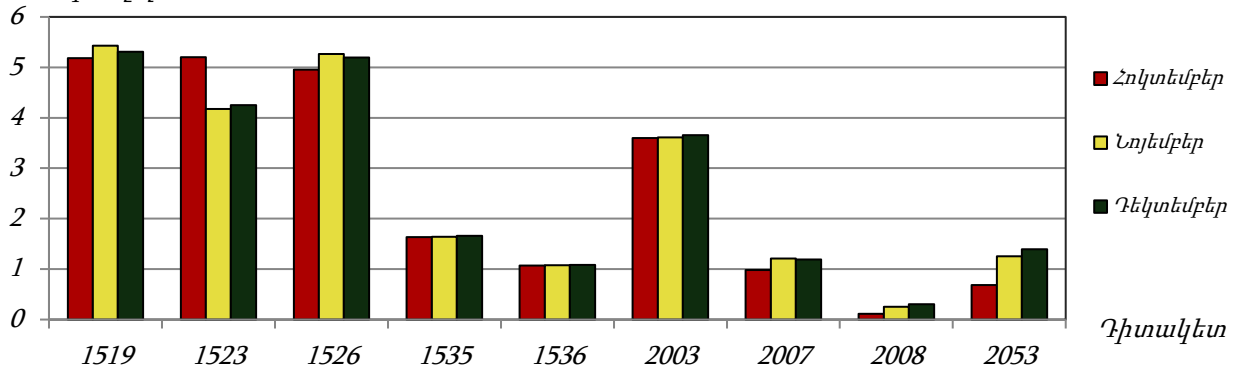
Հրազդանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 13 դիտակետում: Մասիս քաղաքի (N1519) շատրվանող հորատանցքում ջրի հանքայնացումը, ինչպես նաև նիտրատ և ֆոսֆատ իոնների ցուցանիշները գերազանցել են համապատասխան ՍԹԿ-ները: Հովտաշեն գյուղի (N2053) շատրվանող հորատանցքում գերազանցվել են հանքայնացումը և նիտրատ իոնի պարունակությունը: Ջրահովիտ (N2007) գյուղի շատրվանող հորատանցքում՝ հանքայնացումը և սուլֆատ իոնի պարունակությունը գերազանցել են համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 64. Հրազդանի ՋԿՏ-ի բնաղբյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Շատրվանոց հորատանցքեր
Ծախս, լ/վ

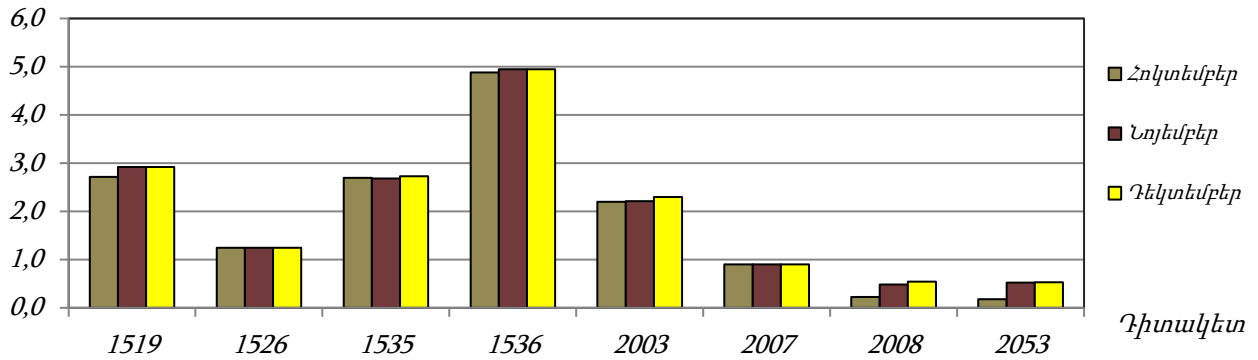
Հրազդանի ՋԿՏ

Գծապատկեր 65. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Շատրվանոց հորատանցքեր
Մակարդակ, մ

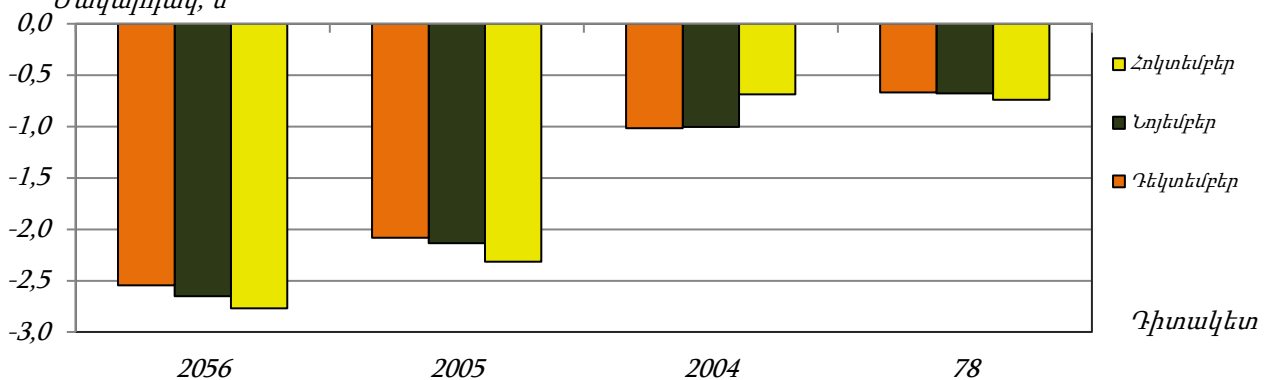
Հրազդանի ՋԿՏ

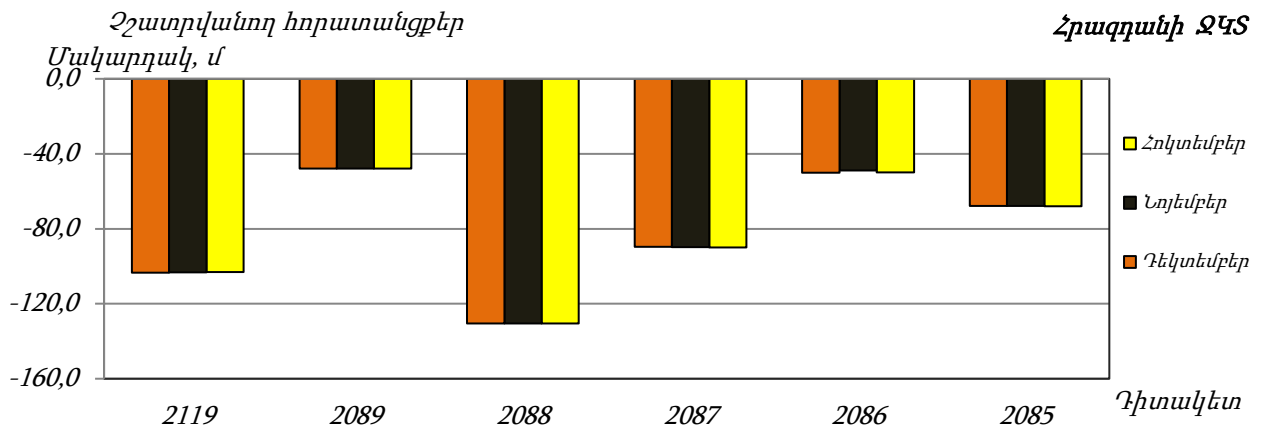

Գծապատկեր 66. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

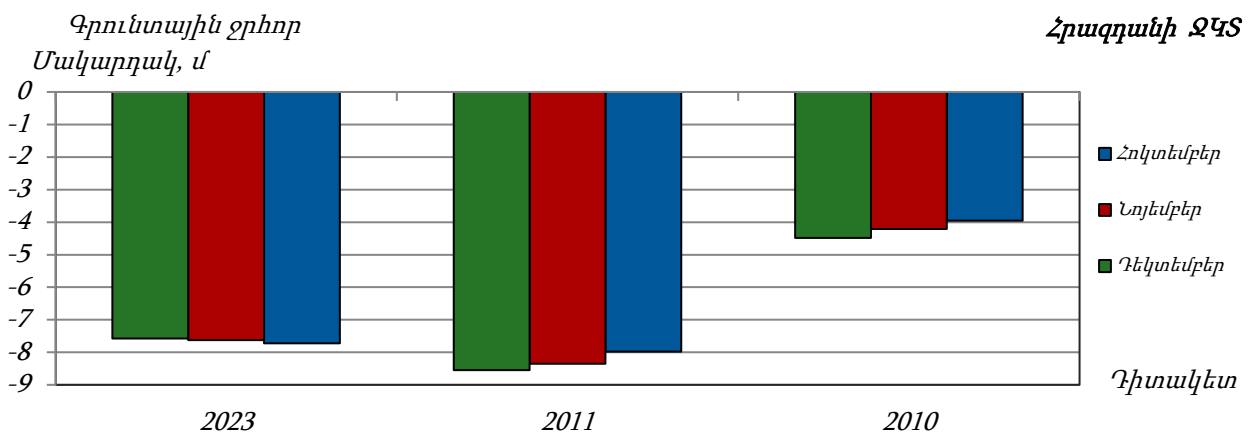
Չշատրվանոց հորատանցքեր
Մակարդակ, մ

Հրազդանի ՋԿՏ

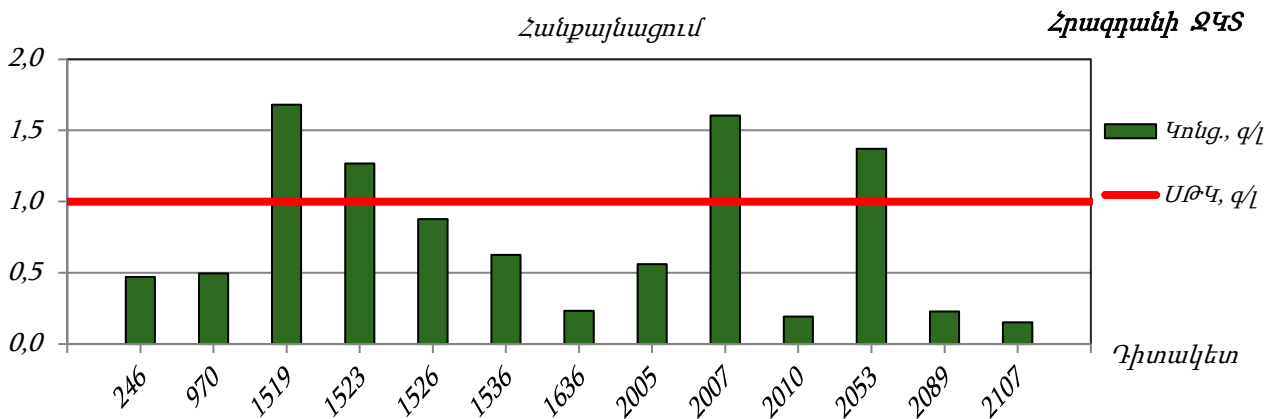

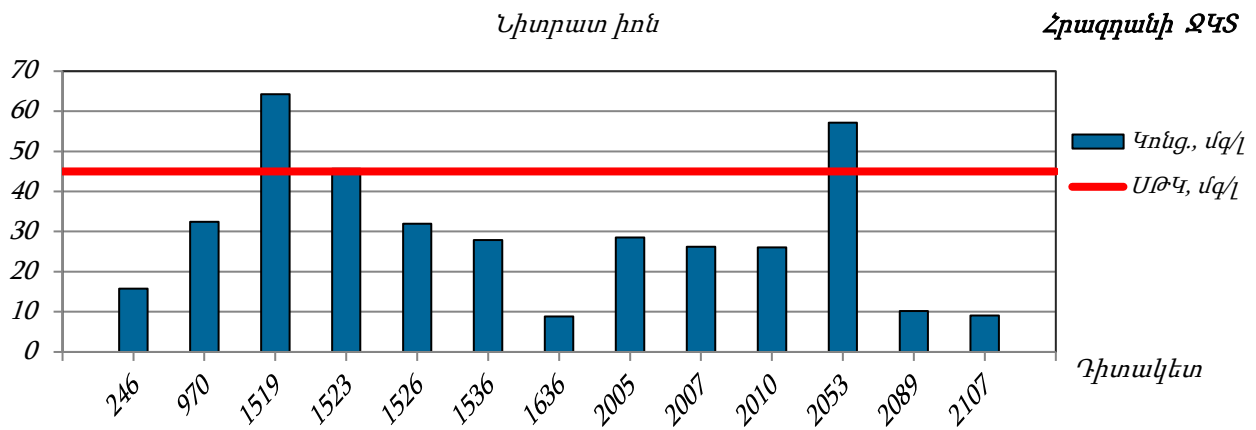
Պճապատկեր 67. Հրազդանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

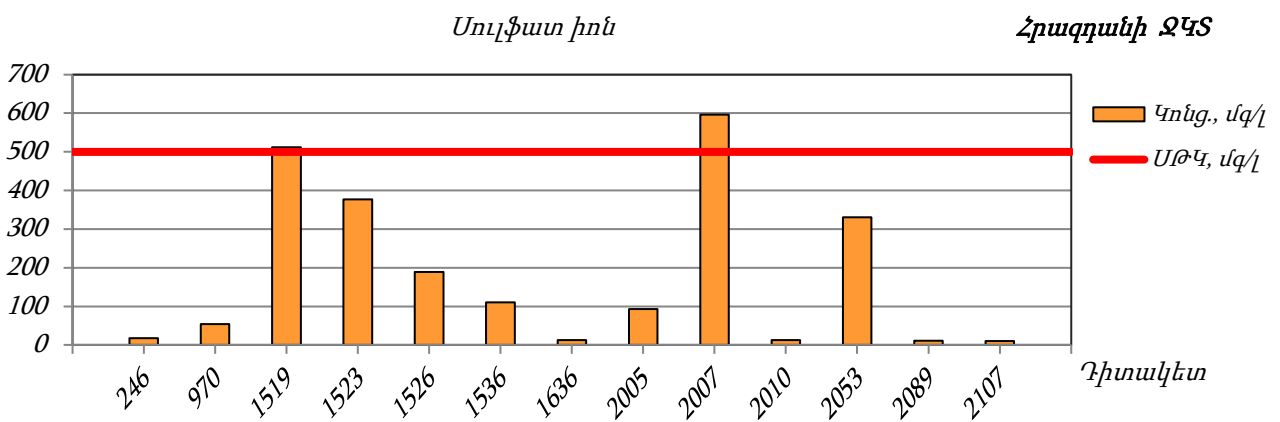
Պճապատկեր 68. Հրազդանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Պճապատկեր 69. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Գծապատկեր 70. Հրագրանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի ղիտակետերում նհտրատ իոնի պարունակությունը

Գծապատկեր 71. Հրագրանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի ղիտակետերում սուլֆատ իոնի պարունակությունը

**Սևանի ջրավազանային կառավարման տարածք Մակերևութային ջրեր
Հիդրոլոգիական դիտարկումներ**

Սևանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 17 դիտակետում. այդ թվում՝ 12 գետային, 4 լճային (Սևանա լիճ) և 1 ջրանցքում: Որոշ օպերատիվ դիտակետերի դիտարկումներից ստացված ջրի էլքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 8-ում:

Աղյուսակ 8. Սևանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական էլքեր. մ ³ /վ								
		հոկտեմբեր			նոյեմբեր			դեկտեմբեր		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Ջկնագետ	Ծովագյուղ	0.65	0.33	197	0.24	0.36	67	0.21	0.24	88
Մասրիկ	Ծովակ	2.30	2.98	77	2.25	2.88	78	2.42	2.66	91
Մարտունի	Գեղհովիտ	0.71	0.79	90	0.57	0.82	70	0.53	0.76	70
Արգիճի	Վ. Գետաշեն	3.18	2.33	136	2.85	2.47	115	2.37	2.38	100
Գավառագետ	Նորատու	2.70	2.93	92	2.65	3.01	88	2.72	2.99	91

Մակերևութային ջրերի որակ

Սևանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 18 դիտակետում:

Ջկնագետ գետի ջրի որակը Սեմյոնովկա գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

Մասրիկ գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

Սոթք գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Կարճաղբյուր գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Վարդենիս գետի ջրի որակը Վարդենիկ գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Մարտունի գետի ջրի որակը Գեղհովիտ գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Արգիճի գետի ջրի որակը Լեռնահովիտ գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին և նոյեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Ծակքար գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

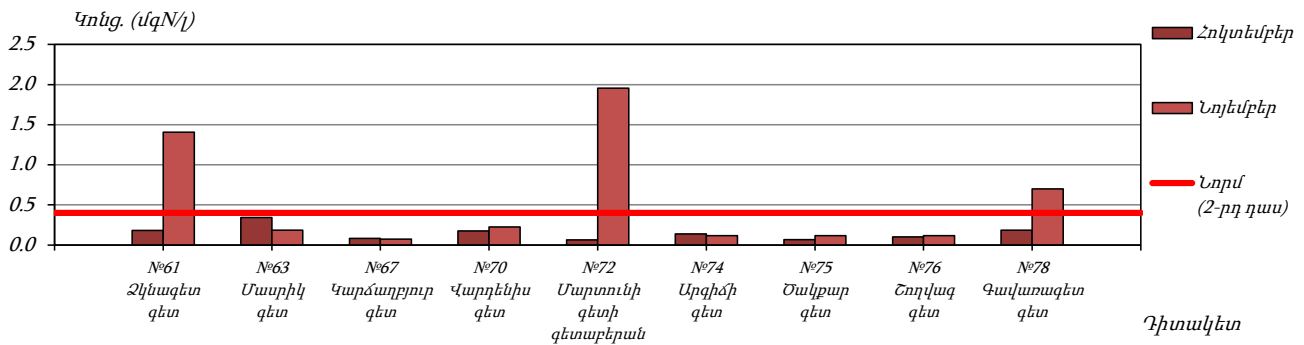
Շողվազ գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

Գավառագետ գետի ջրի որակը Ծաղկաշեն գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Արփա-Սևան ջրատարի ջրի որակը Ծովինար գյուղից հարավ-արևելք հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Ամռնիում իոն

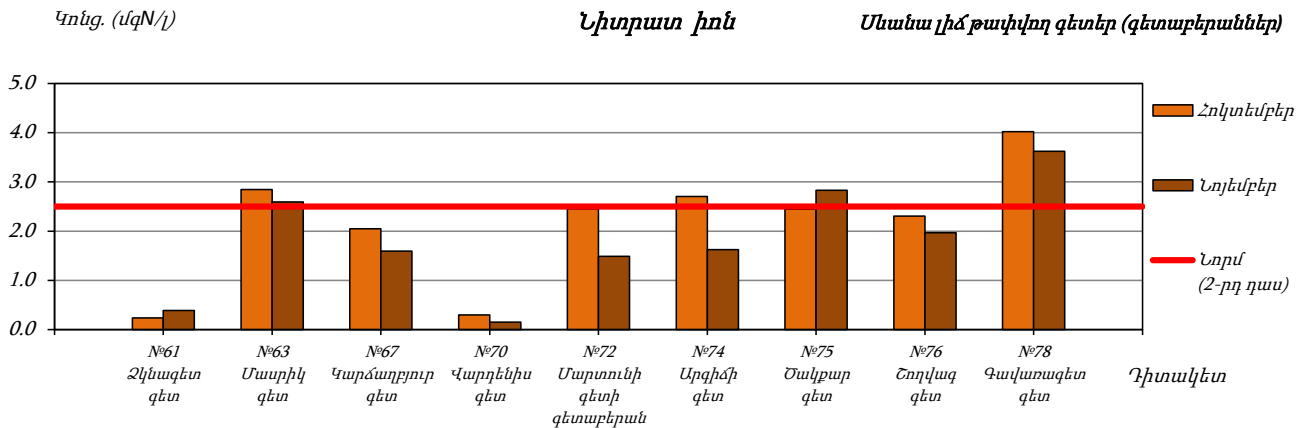
Սևանա լիճ թափվող գետեր (գետաբերաններ)

Գծապատկեր 72. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Նիտրատ իոն

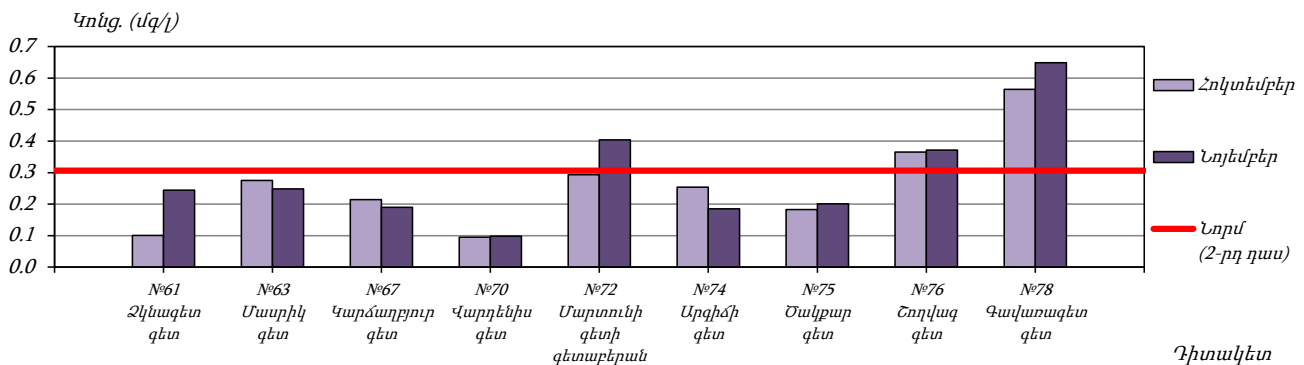
Սևանա լիճ թափվող գետեր (գետաբերաններ)

Գծապատկեր 73. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում նիտրատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ֆոսֆատ իոն

Սևանա լիճ թափվող գետեր (գետաբերաններ)

Գծապատկեր 74. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Սևանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 15 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

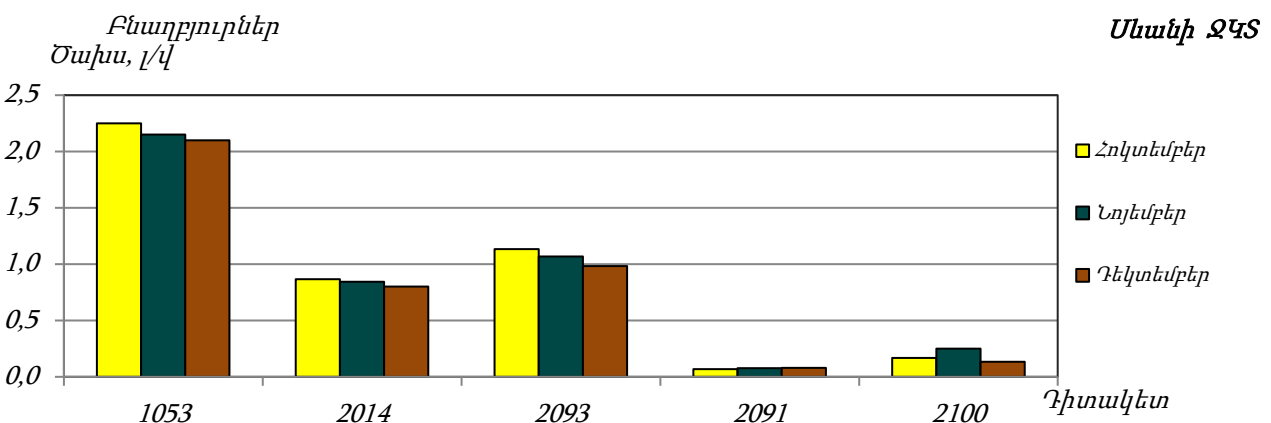
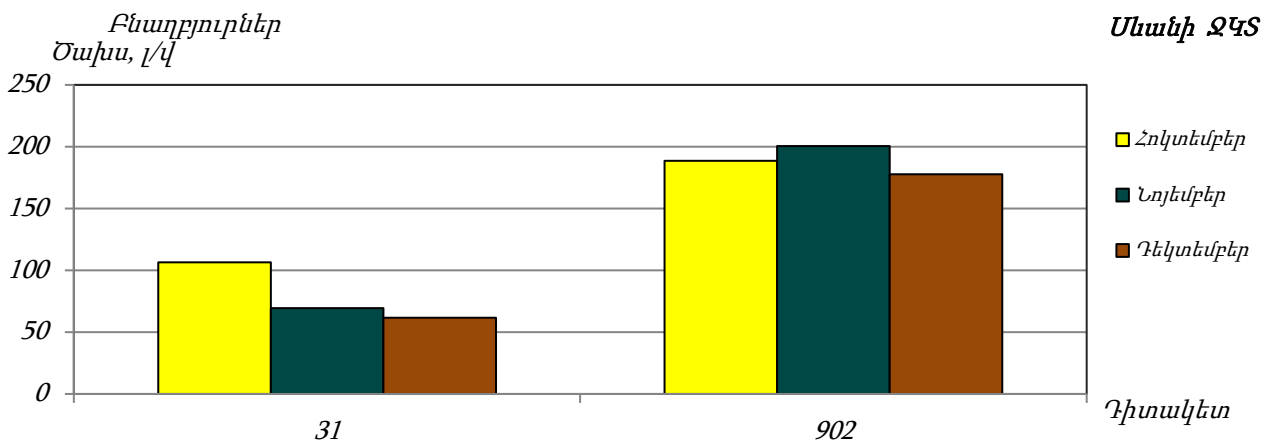
Վարդենիս քաղաքի (N1809, N1811, N1812), Վաղաշենի (N2090) և Դարանակ բնակավայրի (N2095) շատրվանող հորատացքերում հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին ջրի ծախսերն ու մակարդակները գրեթե անփոփոխ են՝ աննշան տատանումներով: N1810 դիտակետում նկատվել է ծախսի և մակարդակի բարձրացում:

Ջրի ծախսի նվազում է դիտվել Գանձակ (N2013) և Վաղաշեն (N2090) գյուղերի շատրվանող հորատանցքերի դիտակետերում: Դարանակ գյուղի (N2095) դիտակետի շատրվանող հորատանցքի ծախսը եղել է կայուն՝ աննշան տատանումով:

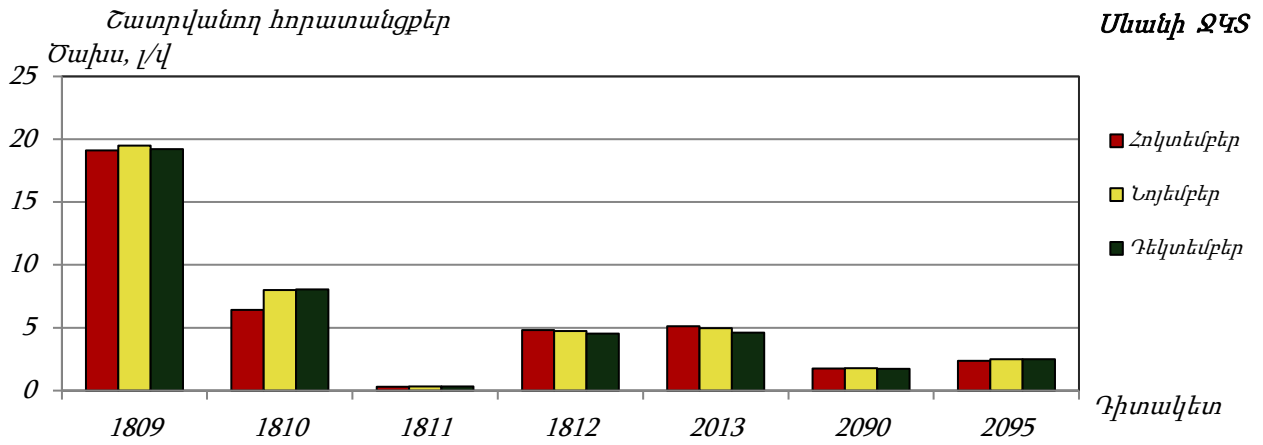
Նվազել են Ակունքի (N31, N902, N1053), Խաչաղբյուրի (N2093) և Լիճքի (N2100) դիտակետերի աղբյուրների ծախսը: Գավառ քաղաքի (N2014) և Աղբերք գյուղի (N2091) դիտակետերի ծախսը համեմատաբար կայուն է:

Լիճք գյուղի N2101 հորատանցքի մակարդակը համեմատաբար կայուն է:

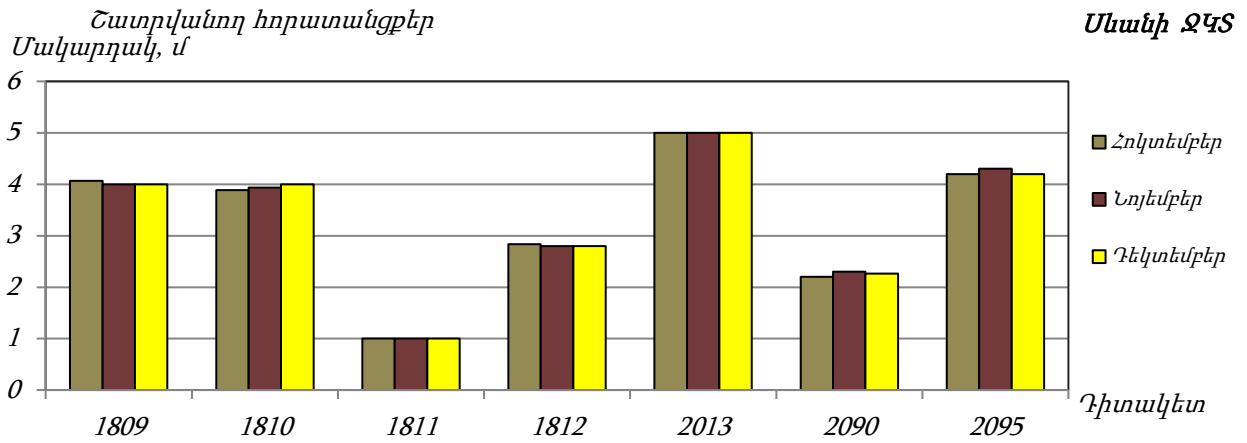
Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է Սևանի ՋԿՏ-ի 8 դիտակետում: Հանքայնացման, նիտրատ, սուլֆատ և քլորիդ իոնների պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

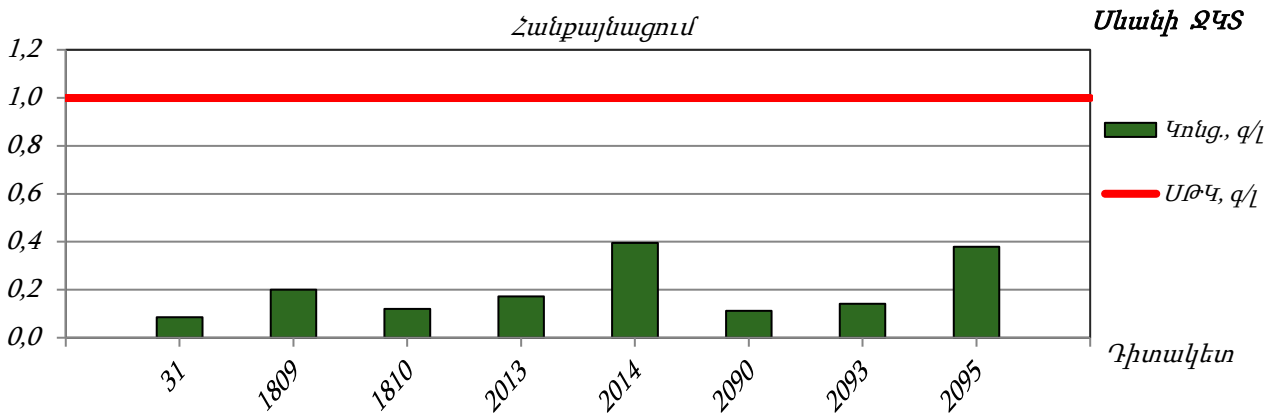
Գծապատկեր 75. Սևանի ՋԿՏ-ի բնաղբյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 76. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 77. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 78. Սևանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Սևանա լիճ

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում հիդրոլոգիական դիտարկումներ են իրականացվել Սևանա լճի 4 դիտակետում՝ (Սևանա թերակղզի, Շորժա, Կարճաղբյուր, Մարտունի): Հիդրոօդերևութաբանական տվյալների հիման վրա կազմվել է Սևանա լճի հոկտեմբեր, նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսների ջրային հաշվեկշիռը:

**Աղյուսակ 9. Սևանա լճի ջրային հաշվեկշիռը 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում
Հոկտեմբեր**

Ջրային հաշվեկշռի տարրերը	Ընդամենը (մլն. մ ³)				Բազմամյա բնութագրեր (մլն.մ ³) 1961–2023թթ.		
	Ըստ տասնօրյակների			Ամսվա ընթացքում	Նվազ.	միջին	Առավ.
	1	2	3				
ՄՈՒՏՔ							
Լիճը թափվող գետերով	11.47	14.26	14.47	40.20	20.7	37.8	57.4
Արփա-Սևան ջրատարով մուտք գործած ջրի ծավալը, այդ թվում ստորերկրյա ներհոսքը	0.86	0.86	0.78	2.50	0.00	7.79	18.8
Տեղումները լճի մակերևույթի վրա	5.00	46.7	3.80	55.5	6.30	42.7	112.3
Ստորերկրյա հոսք	2.60	2.60	2.70	7.90	4.20	6.60	12.5
Ընդամենը	19.93	64.42	21.75	106.10	56.6	91.0	166.9
ԵԼՔ							
Հրազդան գետով	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	21.4	156.0
Գոլորշացում լճի մակերևույթից	52.7	46.2	45.1	144.0	102.0	145.3	178.2
Ստորերկրյա հոսք	0.40	0.40	0.40	1.20	0.40	1.10	1.70
Ընդամենը	53.1	46.6	45.5	145.2	123.1	176.6	300.2
Կուտակում (նվազում)	-25.5	-25.4	-25.5	-76.4	-205.4	-92.2	2.60
Բացարձակ անկապք	-7.67	43.22	1.75	37.30		6.70	
Հարաբերական անկապք %	14.4	48.1	3.70	20.4	0.10	5.90	25.6

Բնութագրեր	Լճի մակարդակը, մ	Լճի մակերեսը, կմ ²	Լճի ծավալը, կմ ³
Ամսվա առաջին օրը	1900.52	1278.701	38.2022
Ամսվա վերջին օրը	1900.46	1278.130	38.1258
Միջին ամսական	1900.49	1278.415	38.1640

Մակարդակի փոփոխությունը ամսվա ընթացքում -0.06 (մ)
 Մակարդակի փոփոխությունը 01.01.24 31.10.24 ընթացքում 0.29 (մ)
 31.10.24 և 31.10.23 մակարդակի տարբերությունը 0.22 (մ)

Նույնքեր

Ջրային հաշվեկշռի տարրերը	Ընդամենը (մլն. մ ³)				Բազմամյա բնութագրեր (մլն.մ ³) 1961–2023թթ.		
	Ըստ տասնօրյակների			Ամսվա ընթացքում	Նվազ.	միջին	Առավ.
	1	2	3				
ՄՈՒՏՔ							
Լիճը թափվող գետերով	11.87	11.46	11.54	34.87	24.9	38.4	54.0
Արփա-Սևան ջրատարով մուտք գործած ջրի ծավալը, այդ թվում ստորերկրյա ներհոսքը	0.62	0.62	0.62	1.86	0.00	8.15	22.4
Տեղումները լճի մակերևույթի վրա	6.10	4.00	9.60	19.7	0.00	30.9	79.5
Ստորերկրյա հոսք	2.60	2.60	2.60	7.80	4.10	6.10	9.90
Ընդամենը	21.19	18.68	24.36	64.23	46.4	82.7	141.1
ԵԼՔ							
Հրազդան գետով	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	18.2	151.0
Գոլորշացում լճի մակերևույթից	42.6	34.8	24.6	102.0	80.6	116.4	151.5
Ստորերկրյա հոսք	0.40	0.40	0.40	1.20	0.40	1.10	1.70
Ընդամենը	43.0	35.2	25.0	103.2	93.9	142.0	260.1
Կուտակում (նվազում)	-12.8	-12.7	-12.8	-38.3	-218.2	-66.4	8.80
Բացարձակ անկապք	-9.01	-3.82	12.16	-0.67		6.90	
Հարաբերական անկապք %	21.0	10.9	32.7	0.65	0.40	7.00	25.9

Բնութագրեր	Լճի մակարդակը, մ	Լճի մակերեսը, կմ ²	Լճի ծավալը, կմ ³
Ամսվա առաջին օրը	1900.46	1278.130	38.1258
Ամսվա վերջին օրը	1900.43	1277.845	38.0875
Միջին ամսական	1900.44	1277.940	38.1003

Մակարդակի փոփոխությունը ամսվա ընթացքում -0.03 (մ)
 Մակարդակի փոփոխությունը 01.01.24 30.11.24 ընթացքում 0.26 (մ)
 30.11.24 և 30.11.23 մակարդակի տարբերությունը 0.23 (մ)

Ղեկտեմբեր

Ջրային հաշվեկշռի տարրերը	Ընդամենը (մլն. մ ³)				Բազմամյա բնութագրեր (մլն.մ ³) 1961–2023թթ.		
	Ըստ տասնօրյակների			Ամսվա ընթացքում	Նվազ.	միջին	Առավ.
	1	2	3				
ՄՈՒՏՔ							
Լիճը թափվող գետերով	11.23	11.15	12.39	34.77	20.7	36.9	51.4
Արփա-Սևան ջրատարով մուտք գործած ջրի ծավալը, այդ թվում ստորերկրյա ներհոսքը	0.62	0.62	0.68	1.92	0.00	7.94	22.9
Տեղումները լճի մակերևույթի վրա	0.10	4.20	7.30	11.6	0.40	22.7	56.4
Ստորերկրյա հոսք	2.60	2.60	2.70	7.90	4.20	6.20	7.90
Ընդամենը	14.55	18.57	23.07	56.19	43.1	71.7	108.4
ԵԼՔ							
Հրազդան գետով	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	19.5	177.0
Գոլորշացում լճի մակերևույթից	28.4	26.3	23.5	78.2	62.9	94.9	113.7
Ստորերկրյա հոսք	0.40	0.40	0.40	1.20	0.40	1.10	1.70
Ընդամենը	28.8	26.7	23.9	79.4	63.0	122.2	240.9
Կուտակում (նվազում)	-12.7	-12.8	-12.7	-38.2	-178.4	-57.3	24.9
Բացարձակ անկապ	-1.55	4.67	11.87	14.99		8.50	
Հարաբերական անկապ %	5.38	14.9	33.2	15.9	0.40	7.70	46.2

Բնութագրեր	Լճի մակարդակը, մ	Լճի մակերեսը, կմ ²	Լճի ծավալը, կմ ³
Ամսվա առաջին օրը	1900.42	1277.750	38.0748
Ամսվա վերջին օրը	1900.39	1277.464	38.0366
Միջին ամսական	1900.41	1277.655	38.0621

Մակարդակի փոփոխությունը ամսվա ընթացքում -0.03 (մ)
 Մակարդակի փոփոխությունը 01.01.24 31.12.24 ընթացքում 0.22 (մ)
 31.12.24 և 31.12.23 մակարդակի տարբերությունը 0.22 (մ)

2024 թվականի հոկտեմբերի 1-ին Սևանա լճի մակարդակը կազմել է 1900.52 մ, որը նախորդ տարվա նույն օրվա համեմատությամբ բարձր է եղել 22 սմ-ով: 2024 թվականի դեկտեմբերի 31-ին լճի մակարդակը կազմել է 1900.39 մ, որը նախորդ տարվա նույն օրվա համեմատությամբ բարձր է եղել 22 սմ-ով: 2024 թվականի հոկտեմբերի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը լճի մակարդակն իջել է 13 սմ-ով:

Արփա-Սևան ջրատարով Սևանա լիճ տեղափոխված ջրի ծավալը հոկտեմբեր ամսին կազմել է 2.498 մլն մ³, նոյեմբերին՝ 1.860 մլն մ³, դեկտեմբերին՝ 1.922 մլն մ³:

Այսպիսով, 2024 թվականին՝ հունվարի 1-ից դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ Արփա-Սևան ջրատարով Սևանա լիճ տեղափոխված ջրի քանակը կազմել է 185.146 մլն մ³:

2024 թվականին Սևանա լճից ոռոգման նպատակով ջրի բացթողումը սկսվել է հունիսի 16-ից և շարունակվել մինչև սեպտեմբերի 16-ը ներառյալ և, համաձայն Հրազդան ՀԷԿ-ի ջրանցքի Գեղամավան դիտակետի տվյալների, այդ ժամանակահատվածում լճից բացթողնված ջրի գումարային ծավալը կազմել է 131.038 մլն.մ³:

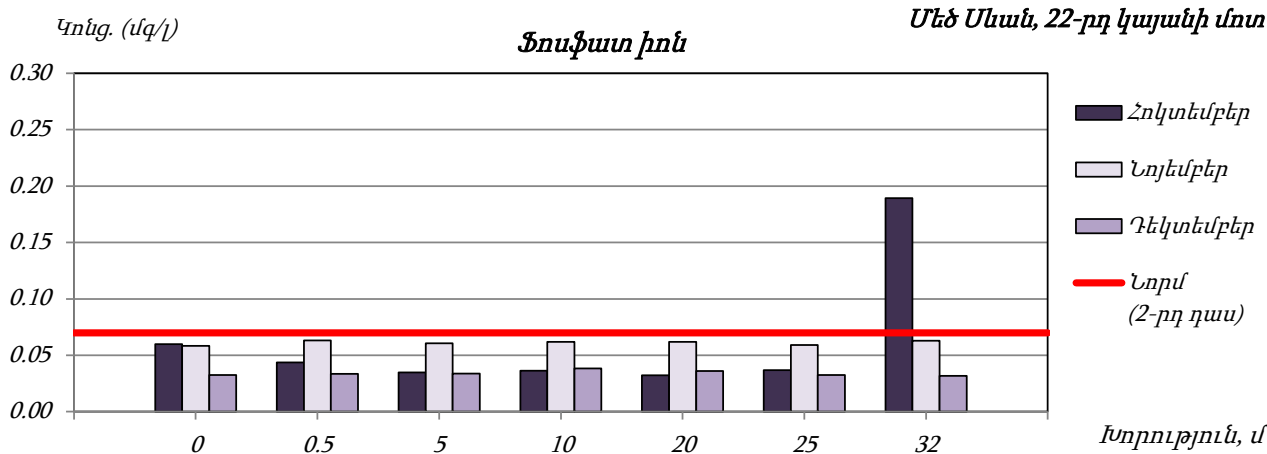
2024 թվականի հոկտեմբերի 1-ին Սևանա լճի մակերեսը կազմել է 1278.701 կմ², ծավալը 38.2022 կմ³, իսկ դեկտեմբերի 31-ին համապատասխանաբար՝ 1277.464 կմ² և 38.0366 կմ³:

Սևանա լճի ջրերի որակ

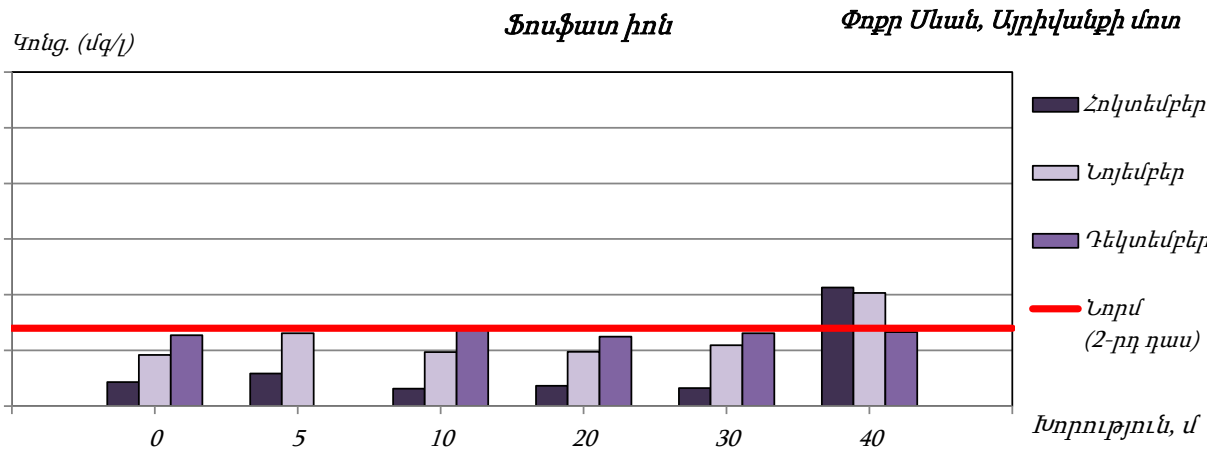
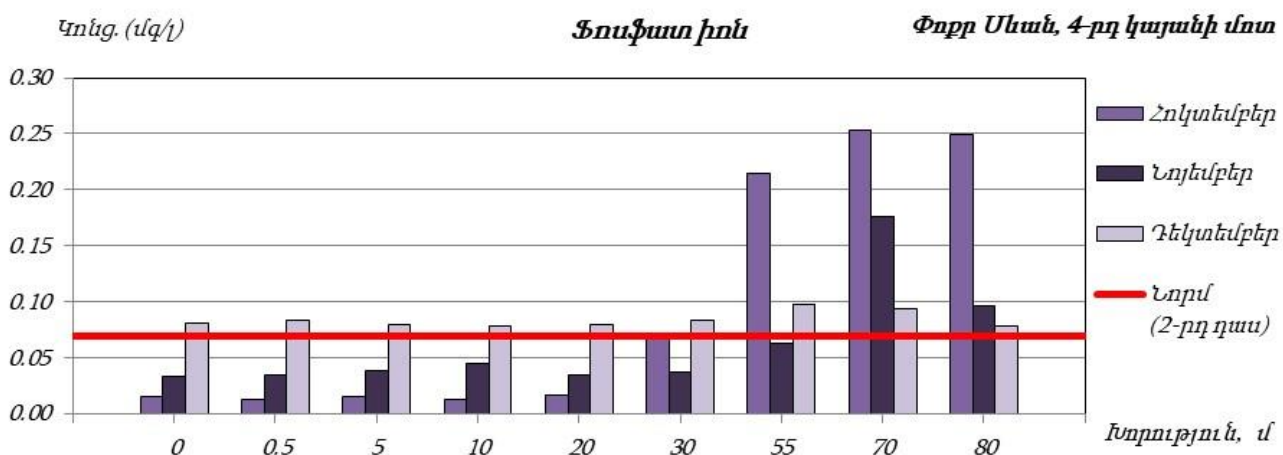
Սևանա լճի ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է Փոքր և Մեծ Սևանների 3 դիտակետում՝ տարբեր խորության շերտերում: Սևանա լճի ջրի որակի գնահատումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման Հավելված 12.1-ի համաձայն:

Մեծ Սևանի 22-րդ կայանի մոտ մակերևութային, 0.5մ և 5մ խորության շերտերում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 10մ խորության շերտում ջրի որակը հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), նոյեմբերին և դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), 20մ և 25մ խորության շերտերում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 30մ խորության շերտում ջրի որակը հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), նոյեմբերին և դեկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

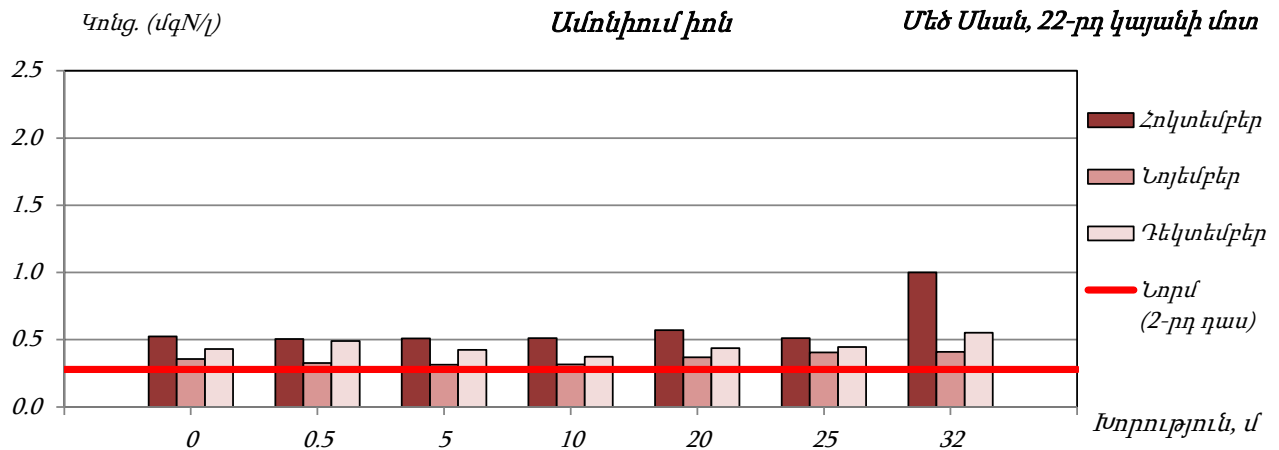
Փոքր Սևանի 4-րդ կայանի մոտ մակերևութային, 0.5մ և 5մ խորության շերտերում ջրի որակը հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), 10մ և 20մ խորության շերտերում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 30մ և 55մ խորության շերտերում ջրի որակը հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), նոյեմբերին և դեկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), 70մ և 80մ խորության շերտերում ջրի որակը հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս): Փոքր Սևանի Այրիվանքի մոտ մակերևութային, 10մ, 20մ և 30մ խորության շերտերում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 5մ խորության շերտում ջրի որակը հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 40մ խորության շերտում ջրի որակը հոկտեմբերին և դեկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

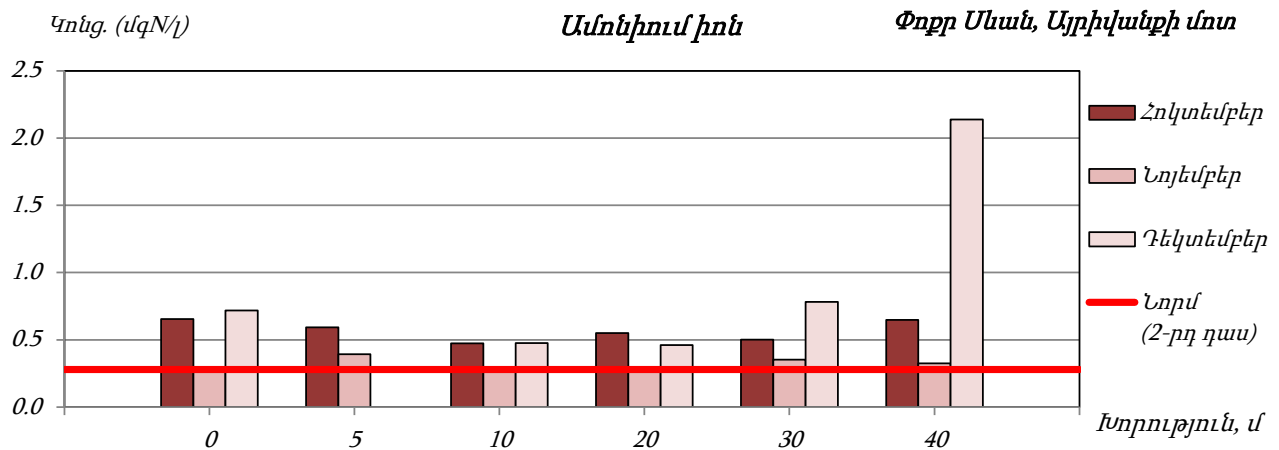
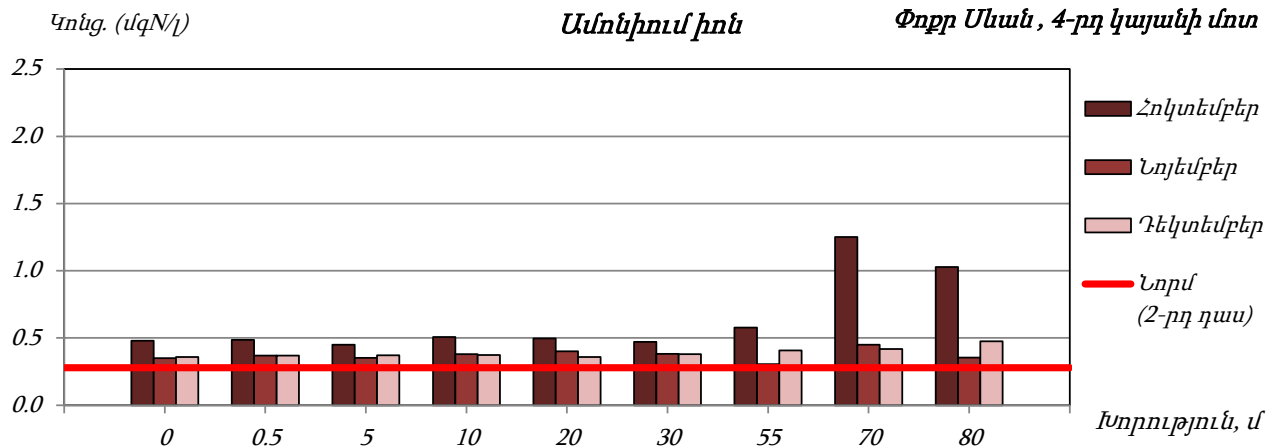
Գծապատկեր 79. Մեծ Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 80. Փոքր Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 81. Մեծ Սևանում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 82. Փոքր Սևանում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

**Արարատյան ջրավազանային կառավարման տարածք
Մակերևութային ջրեր**

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Արարատյան ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 12 դիտակետում. այդ թվում՝ 11 գետային և 1 ջրամբարային (Ագատի ջրամբար): Որոշ օպերատիվ դիտակետերի ջրի էլքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 10-ում:

Աղյուսակ 10. Արարատյան ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական էլքեր. մ ³ /վ								
		հոկտեմբեր			նոյեմբեր			դեկտեմբեր		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Ագատ	Գառնի	2.44	2.95	83	2.47	3.07	80	2.09	3.04	69
Վեղի	Ուրցաձոր	0.41	0.51	80	0.29	0.72	40	0.57	0.72	79
Արփա	Ջերմուկ	3.44	2.75	125	3.02	2.66	114	2.73	2.58	106
Արփա	Արենի	10.9	7.30	149	11.4	8.11	141	10.6	7.55	140

Մակերևութային ջրերի որակ

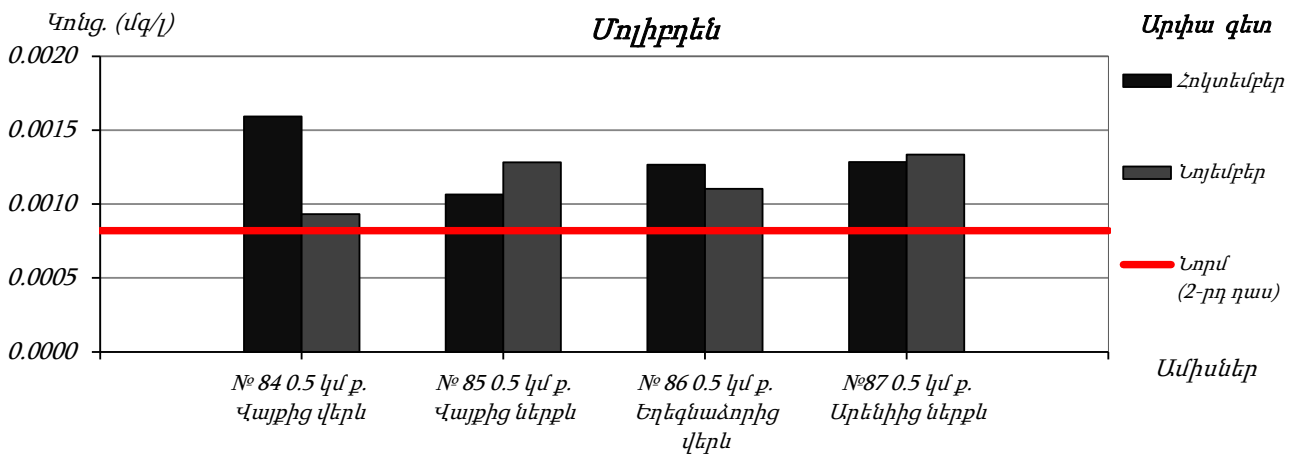
Վեղի գետի ջրի որակը Ուրցաձոր գյուղից վերև հասվածում նոյեմբերին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս):

Արփա գետի ջրի որակը Ջերմուկ քաղաքից վերև նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Վայք քաղաքից վերև՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Վայք քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Եղեգնաձոր քաղաքից վերև և Արենի գյուղից ներքև ջրի որակը հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

Դարբ գետի ջրի որակը գետաբերանում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

Եղեգիս գետի ջրի որակը Շատին գյուղից ներքև նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

Որոտան-Արփա ջրատարի ջրի որակը թունելի էլքից հասվածում հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

Գծապատկեր 83. Արփա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Արարատյան ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 23 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

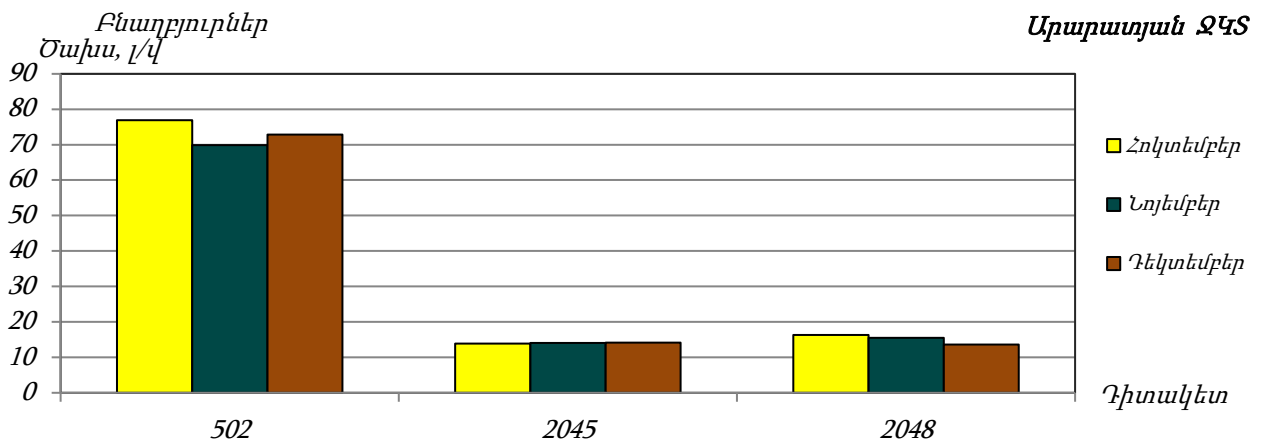
Հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին Արտաշատ քաղաքի (N2062) և Դալար գյուղի (N2063) շատրվանող հորատանցքերի ջրերի ծախսը ավելացել է: Սուրենավան գյուղի (N2067) շատրվանող հորատանցքում դիտվել է ծախսի նվազում շուրջ 0.40 լ/վ-ով:

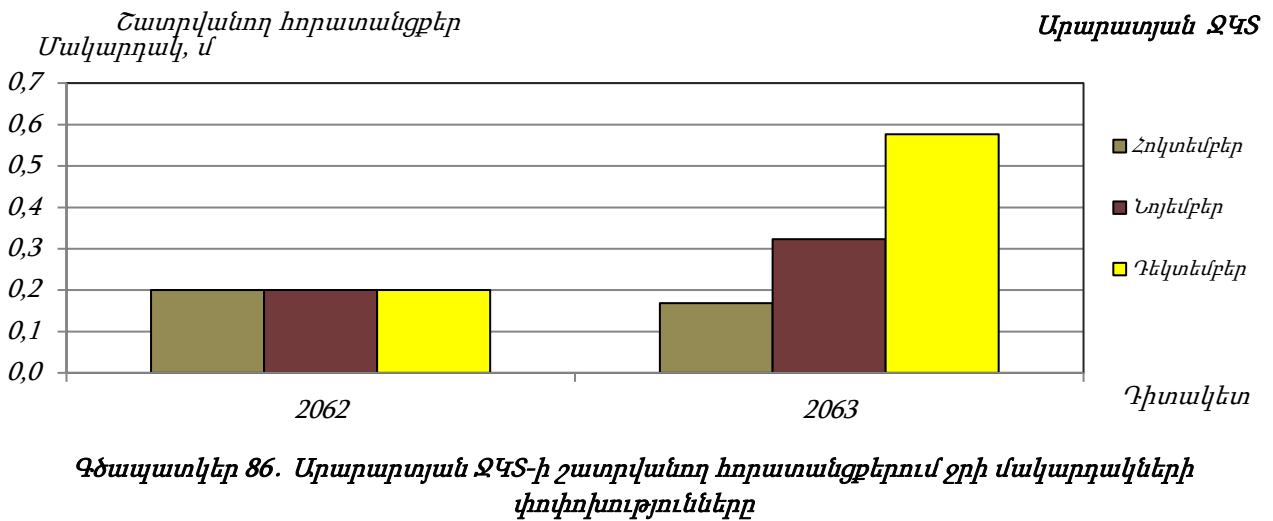
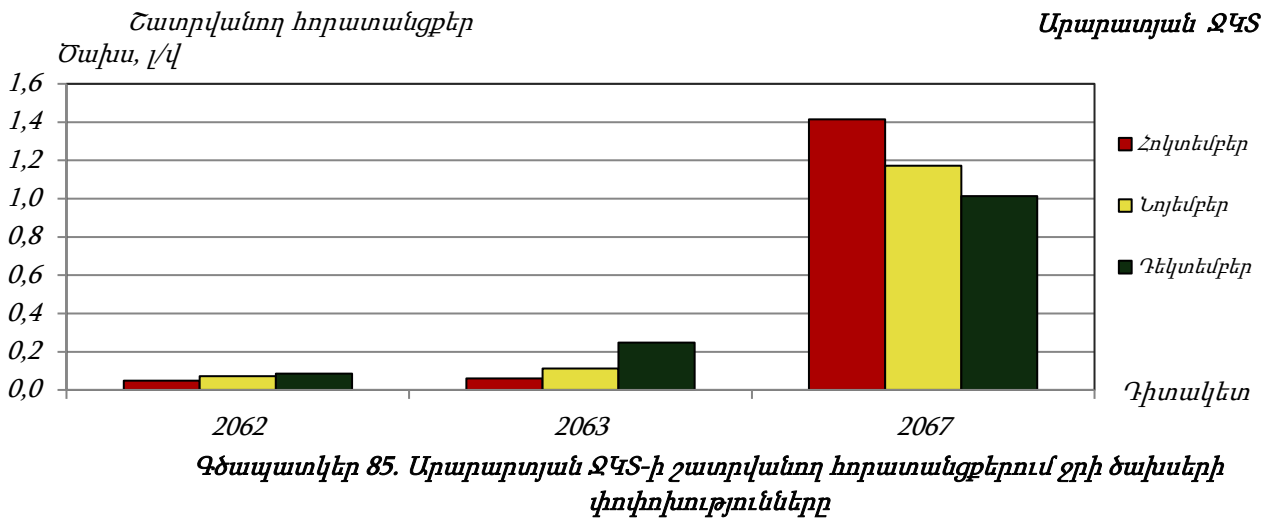
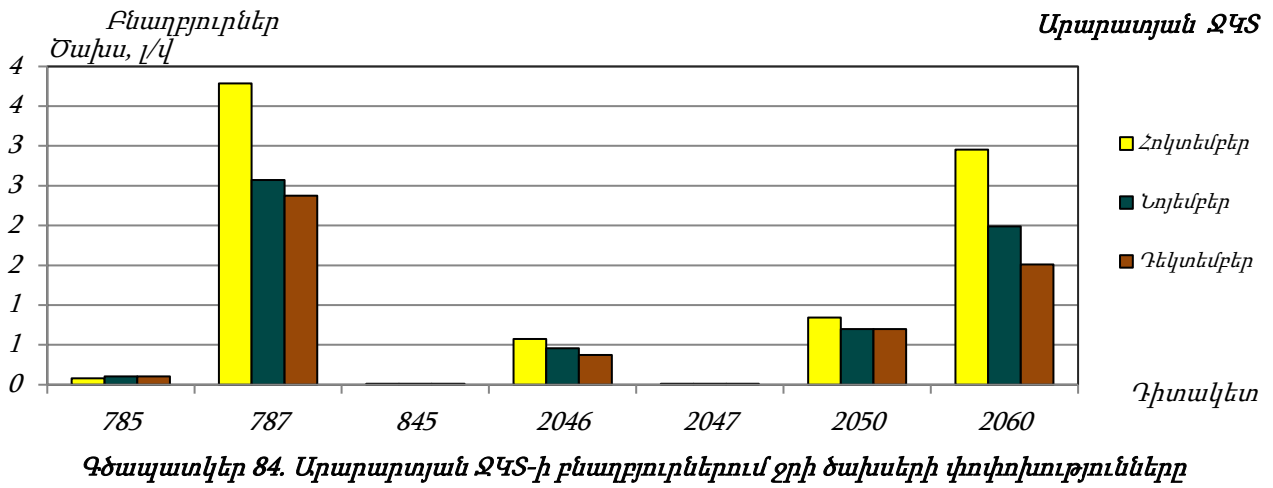
Արտաշատ քաղաքի (N2064, N2069), Մրգավետ գյուղի (N2052) հորատանցքներում դիտվել է ջրի մակարդակների բարձրացում: Ջրի մակարդակը իջել է Եղեգնուտ (N2065) գյուղի հորատանցքում, իսկ Լուսառատ (N2074) գյուղի և Արարատ քաղաքի (N2076) հորատանցքերում ջրի մակարդակը գրեթե չի փոփոխվել:

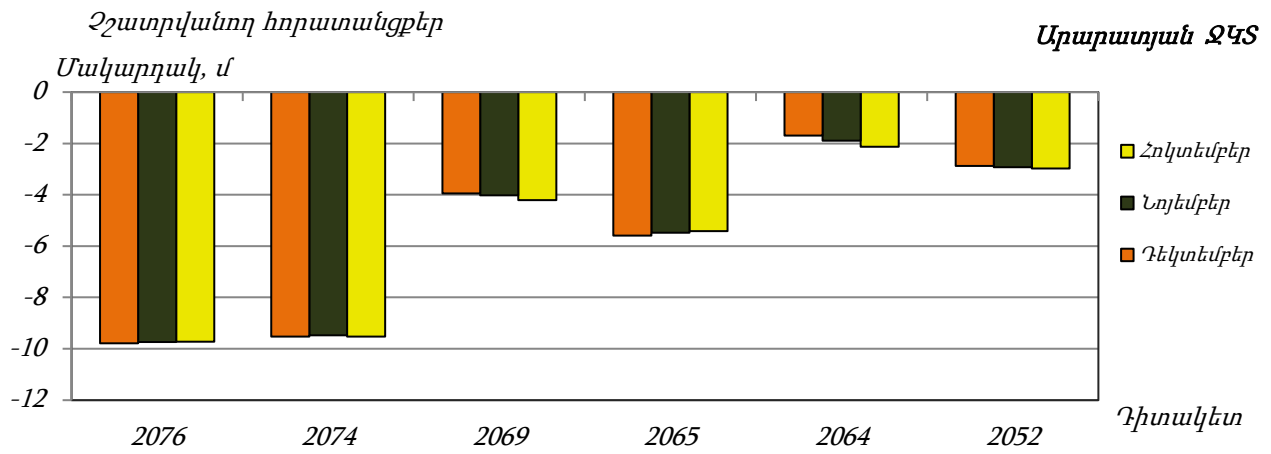
Վեդի քաղաքի (N2006) և Դալար գյուղի (N2072) գրունտային ջրհորներում դիտվել է ջրի մակարդակի բարձրացում, սակայն Արտաշատ քաղաքի (N2073) և Արմաշ գյուղի (N2075) գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակն իջել է համապատասխանաբար 0.91 և 0.17 մ-ով:

Մալիշկա (N502), Եղեգնաձոր (N787), Գառնի(N2046), Կեչուտ (N2060) գյուղերի և Ջերմուկ քաղաքի (N2048) բնաղբյուրներում դիտվել է ջրի ծախսի նվազում: Ագարակաձորի (N785), Գառնիի (N845, N2047) բնաղբյուրներում դիտվել է ջրի ծախսի կայուն վիճակ:

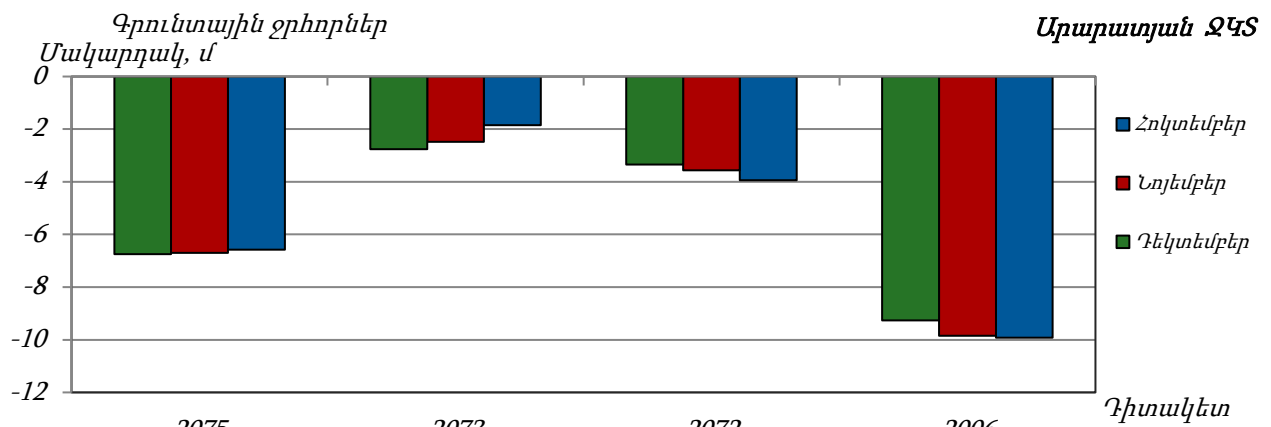
Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 10 դիտակետում: Սուրենավան գյուղի (N2067) դիտակետում հանքայնացումն ու քլորիդ իոնի կոնցենտրացիաները գերազանցել են համապատասխան ՍԹԿ-ները: Արտաշատ քաղաքի (N2069) դիտակետում գերազանցվել են հանքայնացումն ու նիտրատ իոնի կոնցենտրացիան:

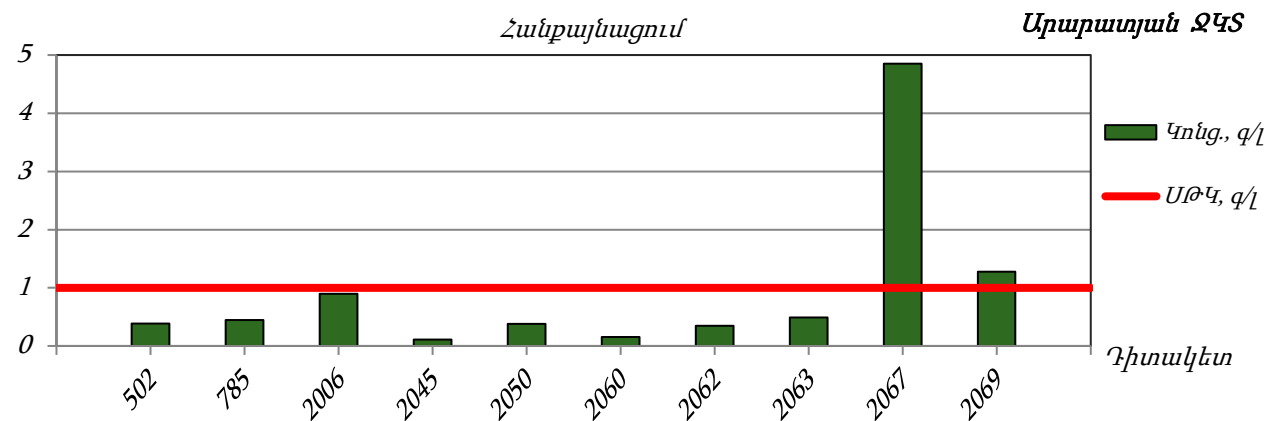

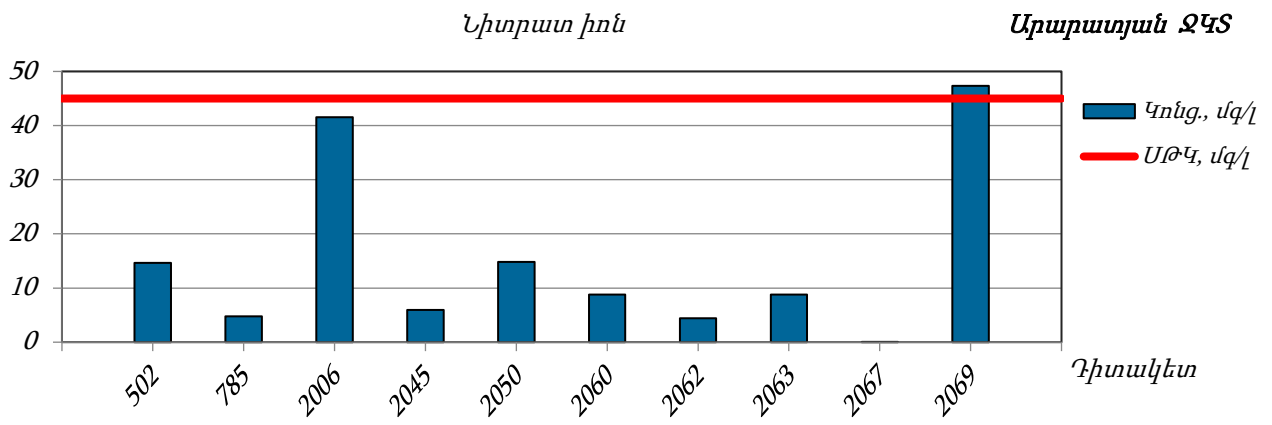
Գծապատկեր 87. Արարատյան ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

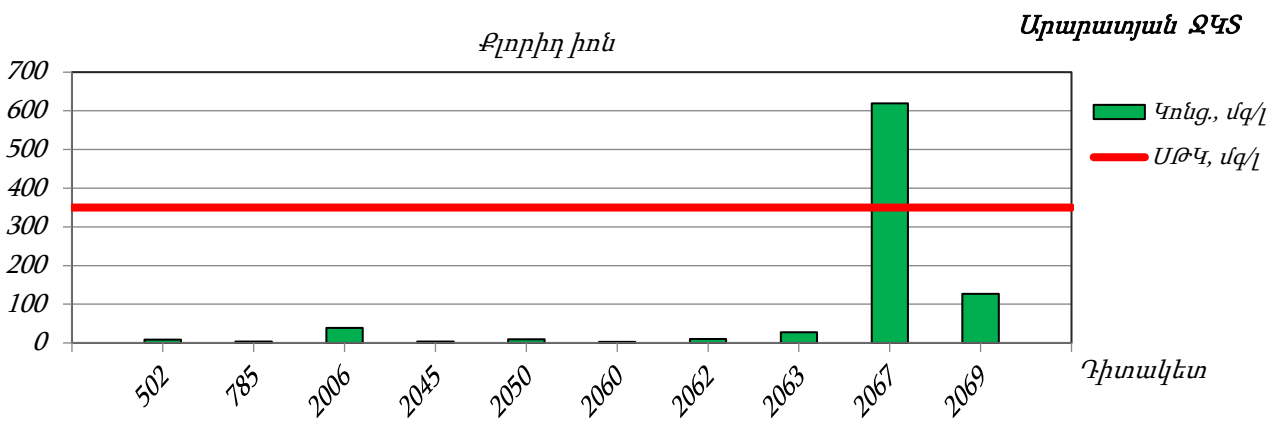
Գծապատկեր 89. Արարատյան ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 88. Արարատյան ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Գծապատկեր 89. Արարատյան ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի նիտրատների նիտրատ իոնի պարունակությունը

Գծապատկեր 90. Արարատյան ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի քլորիդների սուլֆատ իոնի պարունակությունը

Հարավային օրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Հարավային ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 9 դիտակետում: Որոշ օպերատիվ դիտակետերի դիտարկումներից ստացված ջրի էլքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 11-ում:

Աղյուսակ 11. Հարավային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական էլքեր. մ ³ /վ								
		հոկտեմբեր			նոյեմբեր			դեկտեմբեր		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Մեղրիգետ	Մեղրի	0.33	0.95	35	0.83	1.09	76	0.64	0.98	65
Ողջի	Կապան	1.02	2.53	40	1.02	2.07	49	0.94	1.61	58
Որոտան	Գորայք	2.40	2.07	116	2.40	2.02	119	2.38	1.99	120

Մակերևութային ջրերի որակ

Մեղրիգետ գետի ջրի որակը Մեղրի քաղաքից վերև հատվածում նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), նոյեմբերին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

Որոտան գետի ջրի որակը Գորայք գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Միսիան քաղաքից վերև հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Միսիան քաղաքից ներքև ջրի որակը հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), դեկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

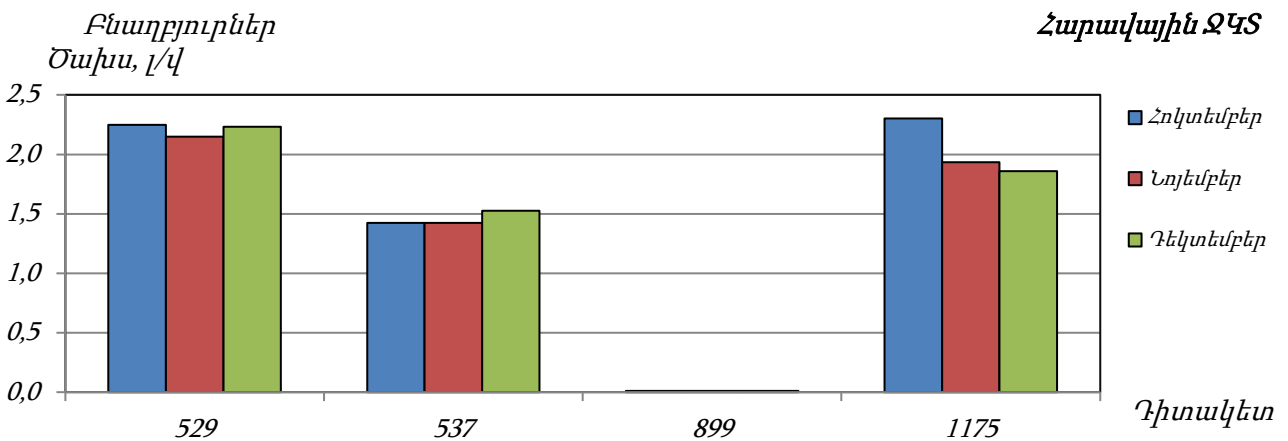
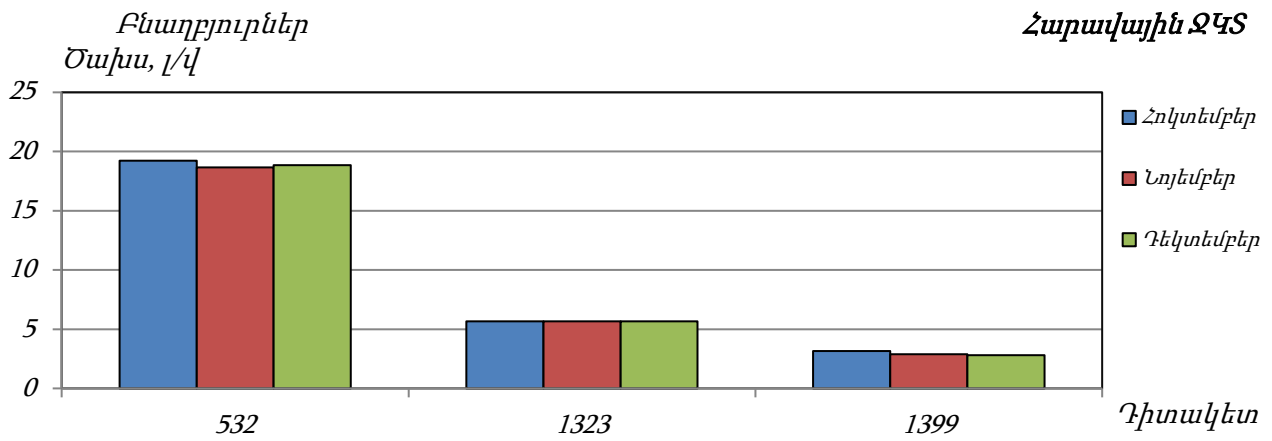
Միսիան գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

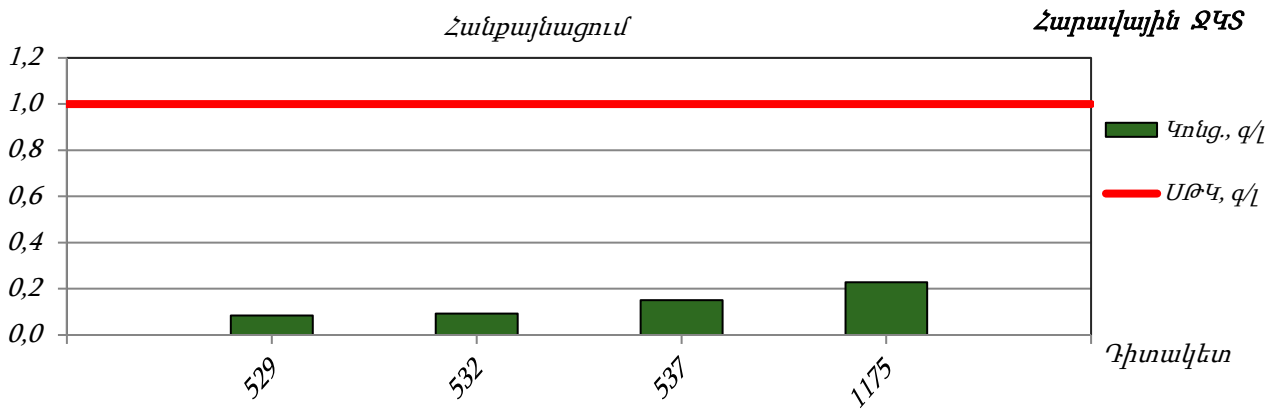
Հարավային ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 7 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի և ծախսի չափումներ:

Շաքի (N532), Անգեղակոթ (N1175) գյուղերի և Գորիս քաղաքի (N1399) բնաղբյուրներում դիտվել է ջրի ծախսի նվազում: Գորիսայք (N529), Սպանդարյան (N537), Անգեղակոթ (N1323) գյուղերի և Գորիս քաղաքի (N 899) դիտակետերում ջրի ծախսը եղել է անփոփոգ:

Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 4 դիտակետում: Հարավային ՋԿՏ-ի դիտակետերում հանքայնացումը, նիտրատ, սուլֆատ և քլորիդ իոնների պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Գծապատկեր 91. Հարավային ՉԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 92. Հարավային ՉԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանրայնացումը

Ջրամբարներ

Ախուրյանի, Արփիլիճ, Ազատի և Ապարանի ջրամբարներում իրականացվում են հիդրոլոգիական դիտարկումներ և ջրի որակի մոնիթորինգ, Մարմարիկի ջրամբարում իրականացվում են միայն հիդրոլոգիական դիտարկումներ, իսկ Կեչուտի ջրամբարում և Երևանյան լճում՝ միայն ջրի որակի մոնիթորինգ:

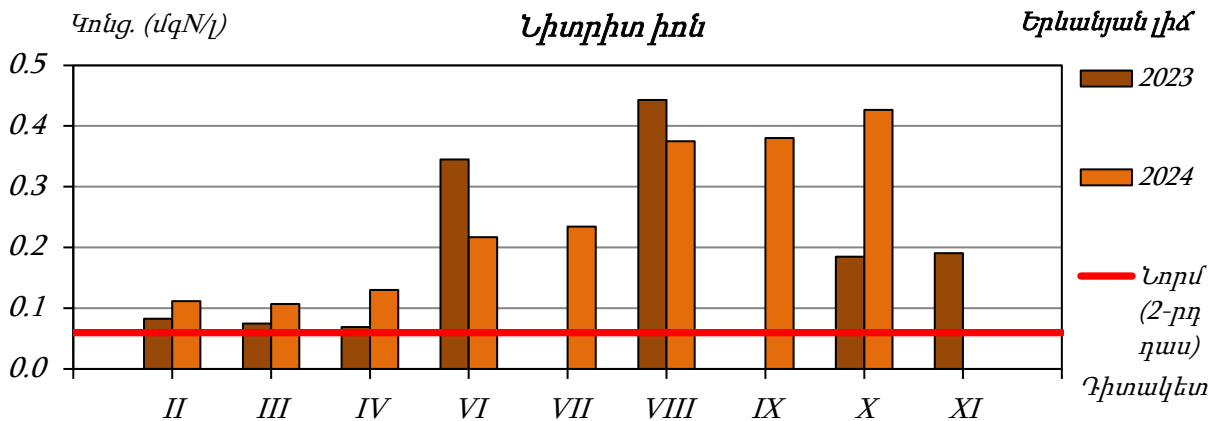
2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում ջրամբարների լցվածությունների մեծությունները եռամսյակի ամիսների վերջին օրերի դրությամբ ներկայացված են Աղյուսակ 15-ում:

Աղյուսակ 12. Ջրամբարների ջրայլցվածությունը 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում

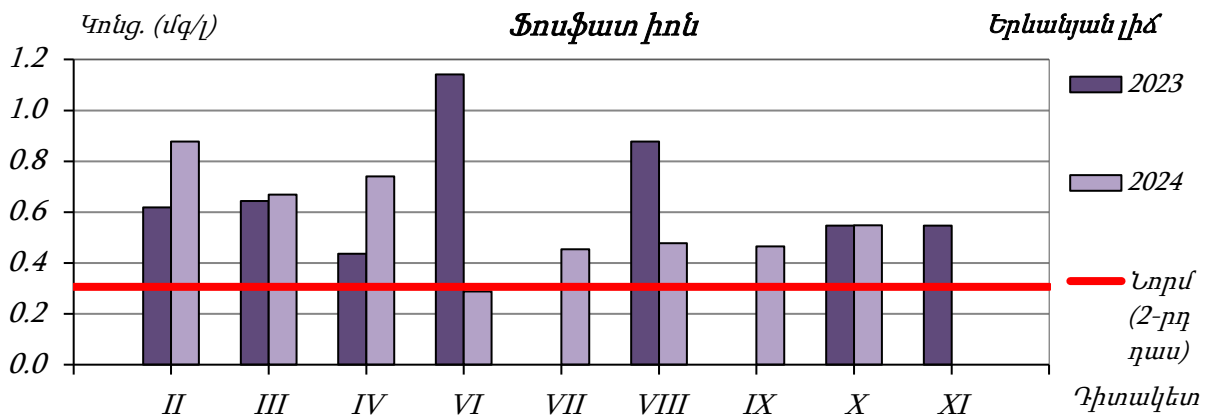
Ջրամբարի անվանումը	Ջրամբարի ընդհանուր ծավալը, մլն. խոր.մ	Փաստացի լցվածությունը, հոկտեմբերի 31-ի դրությամբ		Փաստացի լցվածությունը, նոյեմբերի 30-ի դրությամբ		Փաստացի լցվածությունը, դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	
		ընդամենը մլն. խոր.մ	ընդհանուր ծավալի նկատմամբ %	ընդամենը մլն. խոր.մ	ընդհանուր ծավալի նկատմամբ %	ընդամենը մլն. խոր.մ	ընդհանուր ծավալի նկատմամբ %
Ախուրյան	525	199.59	38	253.52	48	329.18	63
Ազատ	70	17.40	25	17.21	25	22.65	32
Ապարան	91	13.53	15	15.73	17	15.83	17
Մարմարիկ	24	3.16	13	4.34	18	5.23	22

Ջրամբարների ջրի որակ

Արփիլիճ ջրամբարի ջրի որակը նոյեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս): Ապարանի ջրամբարի ջրի որակը հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս): Երևանյան լիճ ջրամբարի ջրի որակը հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս): Ազատի ջրամբարի ջրի որակը հոկտեմբերին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս): Կեչուտի ջրամբարի ջրի որակը հոկտեմբերին և նոյեմբերին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս):

Գծապատկեր 93. Երևանյան լճում նիտրիտ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 94. Երևանյան լճում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Արաքս գետ

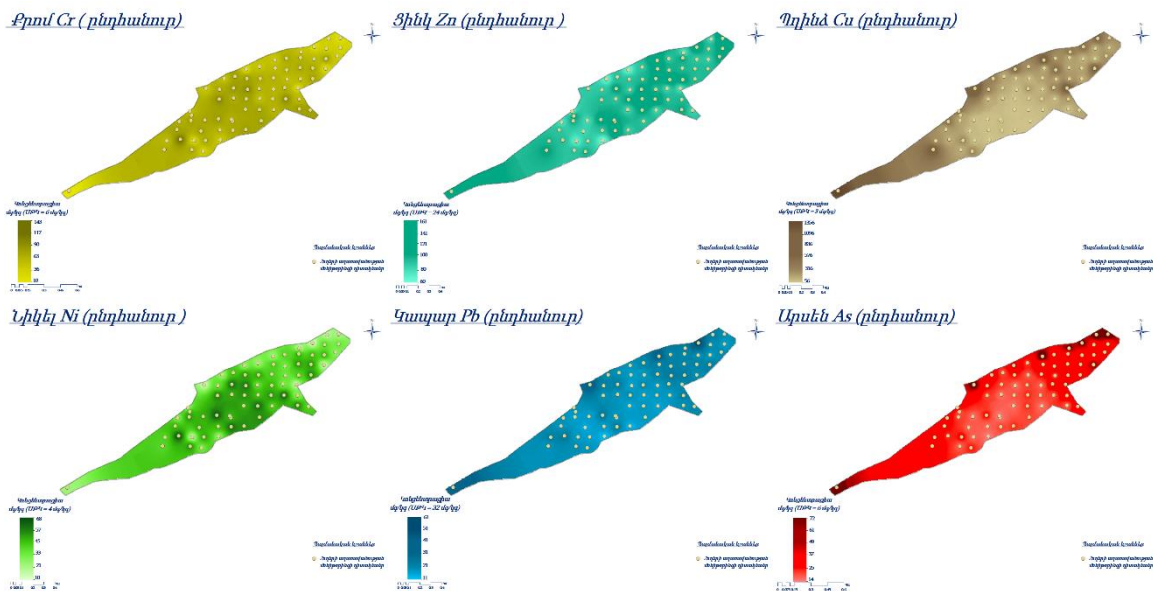
2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում դիտարկումներ են իրականացվել Արաքս գետի 6 դիտակետում: Որոշված ցուցանիշներից գերազանցվել են թթվածնի քիմիական պահանջարկի, թթվածնի հնգօրյա կենսաքիմիական պահանջարկի, ամոնիում, նիտրիտ և սուլֆատ իոնների, մագնեզիումի, պղնձի, քրոմի, նիկելի, մանգանի, վանադիումի, երկաթի, ալյումինի և սելենի համապատասխան ՄԹԿ-ները:

5. ՀՈՂԱՅԻՆ ԾԱԾԿՈՒՅԹ

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում հողային ծածկույթի՝ ծանր մետաղներով աղտոտվածության ուսումնասիրման համար դիտարկումներն իրականացվել են Սյունիքի մարզի Ողջիի փակված պոչամբարում, ինչպես նաև Տավուշի մարզի ֆոնային տարածքներում:

Սյունիքի մարզի Ողջիի պոչամբարում հանքարդյունաբերական տարածքում ուսումնասիրված հողերում քրոմի պարունակությունը գերազանցում է համապատասխան ՍԹԿ-ն՝ 1.7-29.3 անգամ, նիկելի պարունակությունը՝ 2.5-24.0 անգամ, պղնձի պարունակությունը՝ 18.7-499.0 անգամ, ցինկի պարունակությունը՝ 2.4-7.6 անգամ, արսենի պարունակությունը՝ 7.0-36.5 անգամ: Վանադիումի, կապարի, ծարիրի և մանգանի պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Սյունիքի մարզի Ողջիի պոչամբարում հողերի աղտոտվածության բաշխվածության քարտեզները ներկայացված են ստորև:

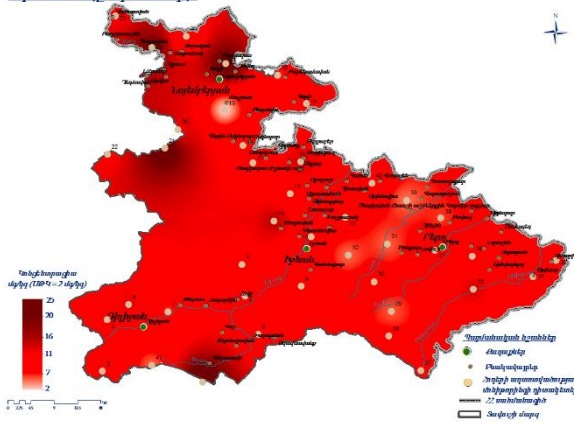
Տավուշի մարզի ֆոնային տարածքներում ուսումնասիրված հողերում իրականացվել են մետաղների ընդհանուր և ջրալուծ պարունակությունների որոշում: Ընդհանուր պարունակությունները գերազանցել են համապատասխան ՍԹԿ-ները քրոմինը՝ 1.9-13.5 անգամ, նիկելինը՝ 1.8-14.5 անգամ, պղնձինը՝ 4.4-51.4 անգամ, ցինկինը՝ 1.6-9.8 անգամ, արսենինը՝ 1.2-12.9 անգամ: Վանադիումի, կապարի, ծարիրի և մանգանի պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Հողերի որակի գնահատումն իրականացվում է ՀՀ առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանի համաձայն:

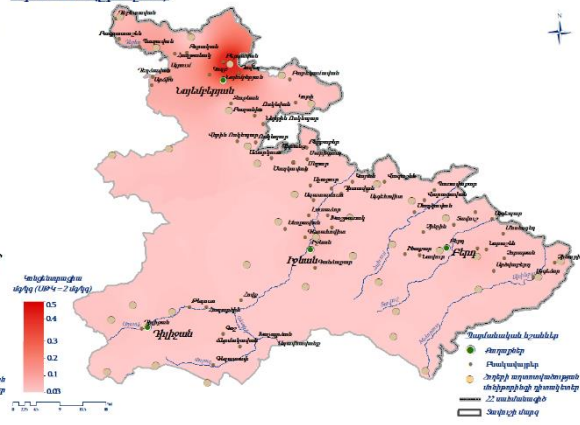
Տարրերի ընդհանուր պարունակությունները հողում հետազոտված նմուշներում շատ ավելի բարձր են դիտվում, քան ջրալուծ տարրերի պարունակությունները:

Տավուշի մարզի ֆոնային տարածքներում հողերի աղտոտվածության բաշխվածության քարտեզները ներկայացված են ստորև:

Արսեն As (ընդհանուր)

Արսեն As (ջրայում)

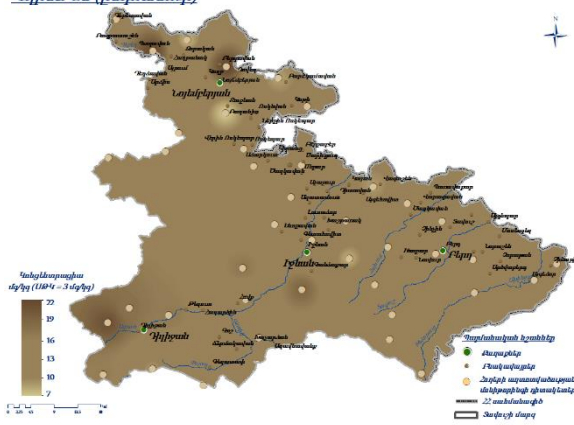
Քրոմ Cr (ընդհանուր)

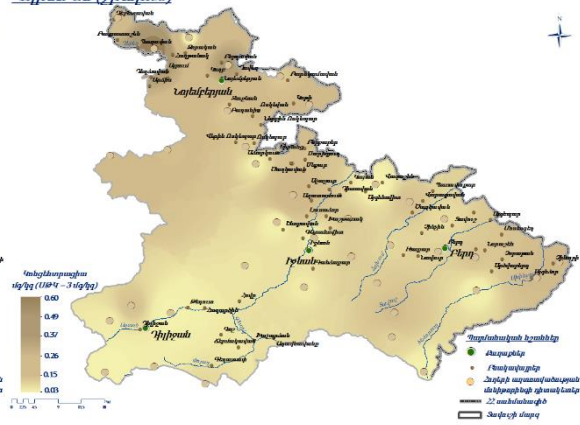
Քրոմ Cr (ջրայում)

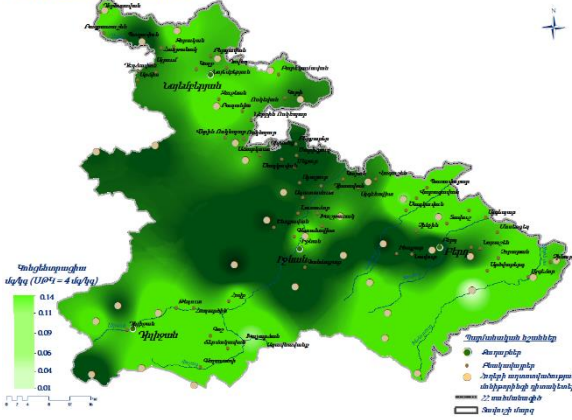
Պղինձ Cu (ընդհանուր)

Պղինձ Cu (ջրայում)

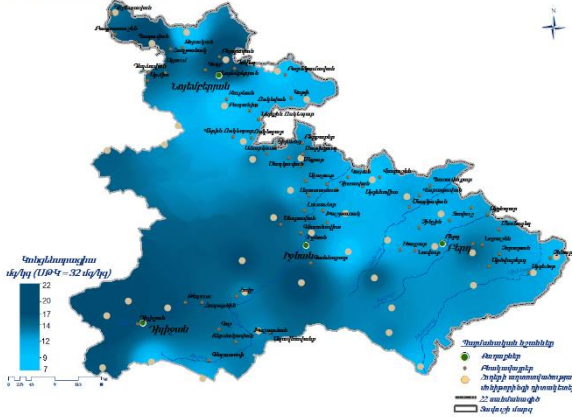
Նիկել Ni (ընդհանուր)

Նիկել Ni (գրայում)

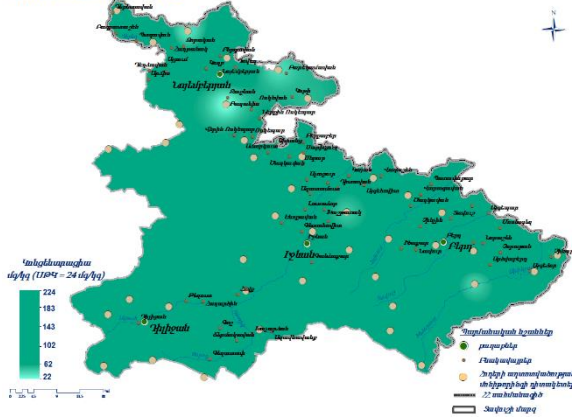
Կապար Pb (ընդհանուր)

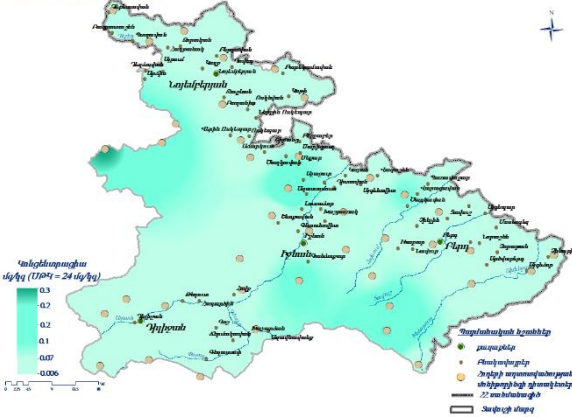
Կապար Pb (գրայում)

Ցինկ Zn (ընդհանուր)

Ցինկ Zn (գրայում)

6. ԱՆՏԱՌՆԵՐ

2024 թվականի 4-րդ եռամսյակում դաշտային դիտարկումներ են իրականացվել Հայաստան ՊՈԱԿ-ի Սևքարի, Նոյեմբերյանի, Ճամբարակի, Կապանի, Սյունիքի, Տաշիրի ա/տ-ն մասնաճյուղերի և «Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-տարածքներում:

Հատատեղեր

Սևքարի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2024թ.թ. համար նախատեսվել են 4044.21 խմ ընդհանուր ծավալով հատատեղեր, որից 149.06 խմ շինափայտ: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 2 հատատեղ, և խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Նոյեմբերյանի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2024թ. համար նախատեսվել են 6486 խմ ընդհանուր ծավալով հատատեղեր, որից 218.8 խմ՝ շինափայտ: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 3 հատատեղ, և խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Ճամբարակի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2024թ. համար նախատեսվել են 1942,58 խմ ընդհանուր ծավալով հատատեղեր, որից շինափայտ՝ 75,5-խմ: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 1 հատատեղ, և խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Կապանի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2024թ. համար նախատեսվել են 6013,62 խմ ընդհանուր ծավալով հատատեղեր: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 3 հատատեղ, և խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Սյունիքի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2024թ. համար նախատեսվել են 1874 խմ ընդհանուր ծավալով հատատեղեր: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 2 հատատեղ, և խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Տաշիրի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2024թ. համար նախատեսված են 1909,6 խմ ընդհանուր ծավալով հատատեղեր, որից շինափայտ՝ 160,07 խմ: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 4 հատատեղ:

Փայտանյութի մթերում

«Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի կողմից 2024թ. ընթացքում հաշվառվել է ընդհանուր 548 ծառ, ընդհանուր նախատեսվել 1162,03 խմ ընդհանուր ծավալով փայտանյութ:

2024 թ. հոկտեմբերի 25-ի դրությամբ «Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքներից ինքնապատրաստման եղանակով փայտանյութի բացթողում չի իրականացվել:

2024 թ. հոկտեմբերի 25-ի դրությամբ «Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքներում առկա փայտանյութի մնացորդը կազմում է 3011,2 խմ վառելափայտ և 305-խմ շինափայտ:

Անտառայահպանություն

«Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքում դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են անտառտնտեսության աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշվել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտինել2 /14.08.2023թ. և 02.09.2024թ./ արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված հատվածներում հայտնաբերվել է 1 անտառխախտման օջախ:

Շամախյանի տեղամասի 49-րդ քառակուսու 8-րդ հատվածում, արդյունքում պարզվեց, որ տվյալ հատվածում կային կողաշրջված ծառեր, որոնց վրա բացակայում էր համարակալումը, պիտակավորումը, և փայտանյութի մի մասը տեղում չէր:

Սևքարի ա/տ մասնաձյուղի տարածքում դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են անտառտնտեսության աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշվել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտինել2 /14.08.2023թ. և 24.09.2024թ./ արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները:

«Հայիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված հատվածներում խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Նոյեմբերյանի ա/տ մասնաձյուղի տարածքում դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են անտառտնտեսության աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշվել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտինել2 /19.08.2023թ. և 14.08.2024թ./ և /14.08.2023թ. և 23.08.2024թ./ արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները:

«Հայիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված հատվածներում խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Ճամբարակի ա/տ մասնաձյուղի դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են անտառտնտեսության աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշվել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտինել2 /14.08.2023թ. և 23.08.2024թ./ արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները:

«Հայիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված հատվածներում հայտնաբերվել է 4 անտառխախտման օջախ:

Դպրաբակի ա/պ 7-րդ քառակուսու 45-րդ հատվածում, արդյունքում պարզվեց, որ տվյալ հատվածում կային հատված կաղնի տեսակի ծառերի կոճղեր, որոնց վրա բացակայում էր համարակալումը, պիտակավորումը և մուրճի կնիքի հետքերը: Փայտանյութը տեղում չէր:

Դպրաբակի ա/պ 28-րդ քառակուսու 7-րդ հատվածում, արդյունքում պարզվեց, որ տվյալ հատվածում կար քամատապալ 86-սմ տրամագծով կաղնի տեսակի ծառ, որի վրա բացակայում էր համարակալումը, պիտակավորումը և մուրճի կնիքի հետքերը: Փայտանյութի մի մասը տեղում չէր:

Գետիկ ա/պ 23-րդ քառակուսու 21-րդ հատվածում, արդյունքում պարզվեց, որ տվյալ հատվածում կային հատված կաղնի, բոխի և հացենի տեսակի ծառերի կոճղեր, որոնց վրա բացակայում էր համարակալումը, պիտակավորումը և մուրճի կնիքի հետքերը: Փայտանյութը տեղում չէր:

Գետիկ ա/պ 34-րդ քառակուսու 3-րդ հատվածում, արդյունքում պարզվեց, որ տվյալ հատվածում կային հատված կաղնի տեսակի ծառերի կոճղեր, որոնց վրա բացակայում էր համարակալումը, պիտակավորումը և մուրճի կնիքի հետքերը: Փայտանյութը տեղում չէր:

Կապանի և Սյունիքի ա/տ մասնաձյուղի տարածքում դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են անտառտնտեսության աշխատակիցների հետ

համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշվել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտինել2 /11.08.2023թ. և 05.08.2024թ./ արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված հատվածներում խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Տաշիրի ա/տ մասնաճյուղի տարածքում դաշտային դիտարկում- ուսումնասիրություններն իրականացվել են անտառտնտեսության աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշվել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտինել2 /14.08.2023թ. և 24.08.2024թ./ արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները: «Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից ընտրանքային կարգով ուսումնասիրված հատվածներում խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Անտառվերականգնում

Աշխատանքային խմբի կողմից ուսումնասիրվել են **Սևքարի** ա/տ կողմից 2023թթ. ընթացքում իրականացված անտառապատման աշխատանքները:

Ուսումնասիրվել է Գետաշենի ա/պ 27-րդ քառակուսու 9-րդ հատվածում 2023թ. աշնանը 5հա-ի վրա խրամատային եղանակով և տնկման միջոցով իրականացված անտառապատված տարածքը, որտեղ գլխավոր ծառատեսակ էր ընտրվել կաղնին, իսկ ուղեկցողներ՝ հացենի, խնձորենի և թխկի: 1հա հաշվով տնկվել է 3000հատ տնկի, 3մ միջշարային և 1մ միջբույսային սխեմայով:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացված դիտարկումների արդյունքում պարզվել է, որ տարածքը ամբողջությամբ ցանկապատված էր և իրականացված էր խնամքի աշխատանքներ: Անտառմշակույթի ընդհանուր կաչողունակությունը հաշվարկվել է մոտ 30%:

Ուսումնասիրվել է **Նոյեմբերյանի** ա/տ մասնաճյուղի Ջուջևանի ա/պ 19-րդ քառակուսու 9-րդ հատվածում 2023թ. աշնանը 5հա-ի վրա փոսային եղանակով և տնկման միջոցով իրականացված անտառապատված տարածքը, որտեղ գլխավոր ծառատեսակ էր ընտրվել կաղնին, իսկ ուղեկցողներ՝ հացենի, խնձորենի և թխկի: 1հա հաշվով տնկվել է 3000հատ տնկի, 3մ միջշարային և 1մ միջբույսային սխեմայով:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացված դիտարկումների արդյունքում պարզվել է, որ տարածքը ամբողջությամբ ցանկապատված էր և իրականացված էր խնամքի աշխատանքներ: Անտառմշակույթի ընդհանուր կաչողունակությունը հաշվարկվել է մոտ 80%:

Ուսումնասիրվել է **Ճամբարակի** ա/տ մասնաճյուղի Կարմիրի ա/պ 8-րդ քառակուսու 29-րդ հատվածում 2023թ. աշնանը 8 հա-ի վրա խրամատային եղանակով և տնկման միջոցով իրականացված անտառապատված տարածքը, որտեղ գլխավոր ծառատեսակ էր ընտրվել սոճին, իսկ ուղեկցողներ՝ հացենի, խնձորենի և թխկի: 1հա հաշվով տնկվել է 3000հատ տնկի, 3մ միջշարային և 1մ միջբույսային սխեմայով:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացված դիտարկումների արդյունքում պարզվել է, որ անտառմշակույթի ընդհանուր կաչողունակությունը կազմում է մոտ 40%:

Տարածքը ամբողջությամբ ցանկապատված էր և իրականացված էր խնամքի աշխատանքներ:

Ուսումնասիրվել է **Սյունիքի** ա/տ Գորիսի մասնաճյուղի ա/պ 8-րդ քառակուսու 19 և 20-րդ հատվածում 2023թ. աշնանը 5 հա-ի վրա խրամատային եղանակով և տնկման միջոցով իրականացված անտառապատված տարածքը, որտեղ գլխավոր ծառատեսակ էր ընտրվել սոճին և կաղնին, իսկ ուղեկցողներ՝ հացենի, խնձորենի և թխկի: 1հա հաշվով տնկվել է 3000հատ տնկի, 3մ միջշարային և 1մ միջբույսային սխեմայով:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացված դիտարկումների արդյունքում պարզվել է, որ անտառմշակույթի ընդհանուր կաչողունակությունը կազմում էր մոտ 65-75%:

Տարածքը ամբողջությամբ ցանկապատված էր և իրականացված էր խնամքի աշխատանքներ:

Ուսումնասիրվել են **Տաշիրի** ա/տ մասնաճյուղի Տաշիրի և Մեծավանի ա/պ-ի 5 տարբեր հատվածներում 2023թ. աշնանը 45 հա-ի վրա խրամատային եղանակով և տնկման միջոցով իրականացված անտառապատված տարածքները, որտեղ գլխավոր ծառատեսակ էր ընտրվել սոճին (20000ՓԱՀ հատ և 15000 հատ) և կաղնին (30000հատ), իսկ ուղեկցողներ՝ հացենի (30000 հատ), թխկի (25000հատ), կեչի (13000 ՓԱՀ հատ) և խնձորենի (2000 հատ): 1հա հաշվով տնկվել է 3000հատ տնկի, 3մ միջշարային և 1մ միջբույսային սխեմայով:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացված դիտարկումների արդյունքում պարզվել է, որ անտառմշակույթի ընդհանուր կաչողունակությունը կազմում էր մոտ 75-80%:

Տարածքը ամբողջությամբ ցանկապատված էր: Իրականացվել էր խնամքի և լրացման աշխատանքներ:

Առաջարկություններ

1. Իրականացնել ուսումնասիրություններ քամատապալ և ձյունակոտոր հատվածներում, կազմակերպել հնարավոր միջոցառումներ փայտանյութի շահագործման համար: Հաշվի առնելով տարածքների գոտիականությունը՝ քամատապալ և ձյունակոտոր ծառերը հաշվառել և մթերել: Տարարածքներում առկա քամատապալ ծառերը հաշվառել և հատկացնել ազգաբնակչությանը:

2. Անտառապատման աշխատանքները նախատեսելու ժամանակ հաշվի առնել ծառատեսակների ընտրությունը, մասնավորապես գլխավոր ծառատեսակ որպես սոճին փոխարինել առավել որակյալ և լայնատերև ծառատեսակով, /կաղնի, հացենի, թխկի /քանի, որ դաշտում իրականացված դիտարկումների արդյունքները ցույց են տալիս, որ սոճենու կաչողունակությունը ցածր է, ինչպես նաև հաշվի առնելով այն փաստը, որ ՀՀ անտառային տարածքներում առկա են հիավանդություններով և վնասատուներով վարակված սուճուտներ, որոնց արդյունքում տեղի է ունենում համատարած չորացումներ:

3. Ճամբարակի անտառտնտեսություններում ստեղծել տնկարանային տնտեսություններ, ինչը մեծ կաչողունակություն կապահովվի և էապես կբարելավի անտառապատման աշխատանքները:

4. Կապանի և Սյունիքի ա/տ մասնաճյուղի տարածքներում 700-1500 մ.բ վրա հարավային, հարավ-արևելյան, հարավ-արևմտյան և հյուսիս-արևելյան լանջերում և հիմնականում ցածր լրիվություն ունեցող ծառուտներում կաղնու , տանձենու վրա աճում և զարգանում է կիսամակաբույժ *Viscum album* Սպիտակ Օմելա տեսակի թուփը, որը

աճելով ծառերի վրա խլում է ծառերից ջուր և հանքային աղերը հասցնելով մինչև ծառերի չորացման: Առաջարկվում է ստեղծել մասնագիտական խումբ և կատարել հետազոտություններ Սպիտակ Օմելայով վարաքված տարածքների մաշտաբը գնահատելու համար:

**Հավելված 1. Դիտակետերի տեղադրության ցանկ
Օդերևութաբանական կայաններ**

N	Մարզ	Օդերևութաբանական կայան	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
			լայնություն	երկայնություն
1	Շիրակ	Ամասիա	40.9503	43.7836
2	Արարատ	Անանուն լեռնանցք	39.8306	44.9919
3	Շիրակ	Աշոցք	41.0325	43.8700
4	Արագածոտն	Աշտարակ	40.2944	44.3428
5	Արագածոտն	Ապարան	40.5944	44.3639
6	Արագածոտն	«Ապարանի ջրամբար»	40.4844	44.4361
7	Արագածոտն	Արագած բարձրալեռ	40.4722	44.1811
8	Արարատ	Արարատ	39.8314	44.7083
9	Վայոց Ձոր	Արենի	39.7272	45.1883
10	Շիրակ	Արթիկ	40.6233	43.9550
11	Արմավիր	Արմավիր	40.1372	44.0475
12	Արարատ	Արտաշատ	39.9586	44.5375
13	Տավուշ	Բագրատաշեն	41.2453	44.8256
14	Գեղարքունիք	Գավառ	40.3486	45.1300
15	Շիրակ	Գյումրի	40.7628	43.8558
16	Սյունիք	Գորիս	39.5181	46.3383
17	Տավուշ	Դիլիջան	40.7411	44.8656
18	Կոտայք	Եղվարդ	40.3122	44.4828
19	Երևան	Երևան «Աերոլոգիական»	40.2172	44.4997
20	Երևան	Երևան «Արաբկիր»	40.1953	44.5122
21	Արմավիր	«Երևան ագրո»	40.1886	44.3986
22	Արագածոտն	Թային	40.3864	43.8931
23	Տավուշ	Իջևան	40.8717	45.1472
24	Արագածոտն	Ծաղկահովիտ	40.6361	44.2211
25	Սյունիք	Կապան	39.2042	46.4622
26	Արագածոտն	Համբերդ	40.3850	44.0936
27	Կոտայք	Հանքավան	40.6339	44.4836
28	Կոտայք	Հրազդան	40.4928	44.7611
29	Գեղարքունիք	Ճամբարակ	40.6011	45.3494
30	Գեղարքունիք	Մասրիկ	40.2075	45.7644
31	Գեղարքունիք	Մարտունի	40.1369	45.2969
32	Սյունիք	Մեղրի	38.8978	46.2425
33	Գեղարքունիք	Շորժա	40.5006	45.2717
34	Վայոց ձոր	Որոտանի լեռնանցք	39.6931	45.7117
35	Արարատ	Ուրցաձոր	39.9197	44.8272
36	Լոռի	Պուշկինի լեռնանցք	40.9092	44.4347
37	Վայոց ձոր	Ջերմուկ	39.8244	45.6750
38	Գեղարքունիք	Սեմյոնովկա	40.6597	44.8981
39	Գեղարքունիք	Սևան ՀՕԴ	40.5653	45.0083
40	Սյունիք	Սիսիան	39.5203	46.0297
41	Լոռի	Ստեփանավան	41.0019	44.4128

N	Մարզ	Օդերևութաբանական կայան	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
			լայնություն	երկայնություն
42	Լոռի	Վանաձոր	40.8389	44.4344
43	Գեղարքունիք	Վարդենիս	40.0050	45.2419
44	Լոռի	Տաշիր	41.1167	44.2792
45	Լոռի	Օձուն	41.0603	44.6103
46	Կոտայք	Ֆանտան	40.3953	44.6828

Մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտակետեր

Մարզ/ Քաղաք	Քաղաք	Դիտակայանի համար	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
			լայնություն	երկայնություն
Երևան	Երևան	1	40.20602	44.50543
		2	40.12840	44.47842
		7	40.18342	44.52350
		8	40.19103	44.56747
		18	40.17154	44.50842
Արարատ	Արարատ	1	39.84528	44.70159
Կոտայք	Հրազդան	1	40.54867	44.77135
	Ծաղկաձոր	1	40.53748	44.71850
Շիրակ	Գյումրի	1	40.80620	43.84835
Լոռի	Ալավերդի	1	41.09881	44.64245
		2	41.09145	44.65378
		3	41.09944	44.67538
	Վանաձոր	1	40.80320	44.51606
		2	40.80468	44.49322
		3	40.81444	44.47146

Մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական դիտակետեր

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի անվանում	Դիտակետի տեսակ	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հյուսիսային	1	Փամբակ	Շիրականուտ	ռեժիմային	40.8511	44.2350
	2	Փամբակ	Վանաձոր	օպերատիվ	40.8233	44.4635
	3	Փամբակ	Մեղրուտ	ռեժիմային	40.8160	44.5441
	4	Փամբակ	Թումանյան	օպերատիվ	40.9373	44.6291
	5	Դեբեդ	Այրում	օպերատիվ	41.1904	44.8985
	6	Լեռնաջուր	Լեռնապատ	ռեժիմային	40.8293	44.3893
	7	Տանձուտ	Վանաձոր	ռեժիմային	40.8069	44.4993
	8	Ալարեքս	Դեբեդ	օպերատիվ	40.9187	44.6442
	9	Չորագետ	Ստեփանավան	օպերատիվ	41.0134	44.3823
	10	Չորագետ	Գարգառ	օպերատիվ	40.9555	44.5935
	11	Տաշիր	Սարատովկա	օպերատիվ	41.0732	44.3132
	12	Գարգառ	Կուրթան	ռեժիմային	40.9599	44.5517
	13	Մարց իգետ	Թումանյան	ռեժիմային	40.9862	44.6531
	14	Աղստև	Ֆիդլետովո	ռեժիմային	40.7172	44.7303
	15	Աղստև	Դիլիջան	օպերատիվ	40.7621	44.9152
	16	Աղստև	Իջևան	օպերատիվ	40.8784	45.1437
	17	Գետիկ	Գոշ	օպերատիվ	40.7450	45.0247
	18	Պաղջուր	Գետահովիտ	օպերատիվ	40.9023	45.1386
	19	Կիրանց	Աճարկուտ	օպերատիվ	41.0348	45.0829
	20	Հախում	Ծաղկավան	օպերատիվ	40.9359	45.3345
	21	Տավուշ	Բերդ	ռեժիմային	40.8759	45.3982
Ախուրյան	22	Արաքս	Մուրմալու	ռեժիմային	40.0694	43.7970
	23	Ախուրյան	Պաղակն	օպերատիվ	41.0651	43.6621
	24	Ախուրյան	Ամասիա	օպերատիվ	40.9490	43.7901
	25	Ախուրյան	Կապս	ռեժիմային	40.8878	43.7421
	26	Ախուրյան	Ախուրիկ	օպերատիվ	40.7369	43.7782
	27	Ախուրյան	Հայկաձոր	ռեժիմային	40.5386	43.6506
	28	Ախուրյան	Բագարան	ռեժիմային	40.1369	43.6506
	29	Զկնուտ	Զորակերտ	ռեժիմային	41.0949	43.6605
	30	Աշոցք	Կրասար	ռեժիմային	41.0301	43.8206
	31	Բլլիգետ	Ջրաձոր	ռեժիմային	40.9098	43.7656
	32	Կարկաչուն	Ղարիբջանյան	օպերատիվ	40.7343	43.7874
	33	Զաջուռ	Զաջուռ	ռեժիմային	40.8476	43.9474
	34	Մեծամոր	Տարոնիկ	ռեժիմային	40.1239	44.1868
	35	Մեծամոր	Մեծամոր	ռեժիմային	40.0674	44.2859
	36	Մեծամոր	Ռանչպար	ռեժիմային	40.0307	44.3679
	85	Արփիլիճ ջրամբար	Պաղակն	օպերատիվ	41.0674	43.6532
86	Ախուրյանի ջրամբար	Ջրափի	օպերատիվ	40.5626	43.6455	

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի անվանում	Դիտակետի տեսակ	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հրազդան	37	Քասախ	Վարդենիս	օպերատիվ	40.5711	44.4094
	38	Քասախ	Հարթավան	օպերատիվ	40.4788	44.4411
	39	Քասախ	Աշտարակ	օպերատիվ	40.2901	44.3587
	40	Գեղարոտ	Արագած	ռեժիմային	40.4872	44.3677
	41	Շաղվարդ	Փարպի	ռեժիմային	40.3351	44.3138
	42	Հրազդանի ՀԷԿ-ի ջրանցք	Գեղամավան	օպերատիվ	40.5680	44.8995
	43	Հրազդան	Հրազդան	օպերատիվ	40.5224	44.7682
	44	Հրազդան	Արգել	օպերատիվ	40.3809	44.6054
	45	Հրազդան	Երևան	օպերատիվ	40.1593	44.4898
	46	Հրազդան	Հովտաշեն	ռեժիմային	40.0228	44.4419
	47	Մարմարիկ	Հանքավան	օպերատիվ	40.6351	44.4863
	48	Մարմարիկ	Աղավնաձոր	օպերատիվ	40.5715	44.6910
	49	Գոմուր	Մեղրաձոր	ռեժիմային	40.6019	44.6554
	50	Ծաղկաձոր	Ծաղկաձոր	ռեժիմային	40.5364	44.7198
	87	Ապարանի ջրամբար	Հարթավան	օպերատիվ	40.4848	44.4382
	92	Մարմարիկի ջրամբար	Արտավազ	օպերատիվ	40.6228	44.5616
Սևան	51	Զկնագետ	Ծովագյուղ	օպերատիվ	40.6176	44.9619
	52	Դրախտիկ	Դրախտիկ	ռեժիմային	40.5462	45.2122
	53	Փամբակ	Փամբակ	ռեժիմային	40.3849	45.5341
	54	Մասրիկ	Ծովակ	օպերատիվ	40.2189	45.6523
	55	Կարճաղբյուր	Կարճաղբյուր	ռեժիմային	40.1792	45.5822
	56	Արփա Սևան ջրատար	Ծովինար	օպերատիվ	40.1563	45.4947
	57	Վարդենիս	Վարդենիկ	օպերատիվ	40.1328	45.4428
	58	Մարտունի	Գեղհովիտ	օպերատիվ	40.0971	45.2831
	59	Արգիճի	Վերին Գետաշեն	օպերատիվ	40.1312	45.2549
	60	Ծաղկաշեն	Վաղաշեն	ռեժիմային	39.9980	45.2109
	61	Լիճք	Լիճք	ռեժիմային	40.1669	45.2432
	62	Բախտակ	Ծակքար	օպերատիվ	40.1683	45.2207
	63	Գավառագետ	Նորատուս	օպերատիվ	40.3775	45.1711
	88	Սևանա լիճ	Սևան թերակղզի	օպերատիվ	40.5628	45.0084
	89	Սևանա լիճ	Շորժա	օպերատիվ	40.4972	45.2700
	90	Սևանա լիճ	Կարճաղբյուր	օպերատիվ	40.1783	45.5644
91	Սևանա լիճ	Մարտունի	օպերատիվ	40.1623	45.3076	
Արարատյան	64	Ազատ	Գառնի	օպերատիվ	40.1097	44.7345
	65	Վեղի	Ուրցաձոր	օպերատիվ	39.9230	44.8264
	66	Արփա	Ջերմուկ	օպերատիվ	39.8378	45.6767
	67	Արփա	Եղեգնաձոր	օպերատիվ	39.7412	45.3247
	68	Արփա	Արենի	օպերատիվ	39.7322	45.2005
	69	Վայք	Զառիթափ	ռեժիմային	39.6289	45.5071
	70	Գլաձոր	Վերնաշեն	ռեժիմային	39.7905	45.3605
	71	Եղեգիս	Հերմոն	օպերատիվ	39.8765	45.4274
	72	Եղեգիս	Շատին	օպերատիվ	39.8208	45.2964
73	Արտաբուն	Արտաբունք	ռեժիմային	39.8554	45.3179	

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի անվանում	Դիտակետի տեսակ	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Արարատյան	74	Սելիմագետ	Շատին	օպերատիվ	39.8305	45.2961
	93	Ազատի ջրամբար	Լանջազատ	օպերատիվ	40.0655	44.5960
Հարավային	75	Սեղրիգետ	Սեղրի	օպերատիվ	38.9149	46.2314
	76	Ողջի	Քաջարան	ռեժիմային	39.1499	46.4121
	77	Ողջի	Կապան	օպերատիվ	39.2050	46.4121
	78	Գեղի	Կավճուտ	ռեժիմային	39.2065	46.2474
	79	Վաչագան	Կապան	ռեժիմային	39.1985	46.3956
	80	Որոտան	Գորայք	օպերատիվ	39.6865	45.7758
	81	Որոտան	Որոտան	օպերատիվ	39.4881	46.1371
	82	Որոտան	Տաթև ՀԷԿ	օպերատիվ	39.4273	46.3733
	83	Ծղուկ	Ծղուկ	օպերատիվ	39.6684	45.8443
	84	Գորիսգետ	Գորիս	օպերատիվ	39.5192	46.3329

Մակերևութային ջրերի որակի մոնիթորինգի դիտակետեր

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հյուսիսային	Փամբակ	1	0.5 կմ գյ. Խնկոյանից վերև	Հղումային	40.84789	44.02672
	Փամբակ	2	0.5 կմ ք. Մայիտակից ներքև	Գործառնական	40.83108	44.29681
	Փամբակ	3	1 կմ ք. Վանաձորից վերև	Գործառնական	40.84675	44.40758
	Փամբակ	4	0.5 կմ ք. Վանաձորից ներքև	Գործառնական	40.81389	44.50769
	Դեբեդ	5	0.5 կմ Մարց գետի թափման կետից ներքև	Գործառնական	40.99859	44.65354
	Դեբեդ	6	0.5 կմ ք. Այրումից վերև	Գործառնական	41.20257	44.90504
	Դեբեդ	7	Մահմանի մոտ	Աղտոտիչների տեղափոխման	41.22172	44.88339
	Չորագետ	8	0.5 կմ ք. Ստեփանավանից վերև	Հսկողական	41.01344	44.38164
	Չորագետ	10	Գետաբերան	Գործառնական	40.95783	44.63109
	Տաշիր	11	0.5 կմ գյ. Միխայելովկայից վերև	Հղումային	41.16904	44.26781
	Տաշիր	12	0.5 կմ գյ. Սարատովկայից ներքև	Հսկողական	41.05566	44.33864
	Մարց գետ	13	Գետաբերան	Գործառնական	40.98386	44.65898
	Ախթալա	14	Գետաբերան	Գործառնական	41.14967	44.77919
	Գարգառ	210	Ակունք	Հղումային	40.97106	44.40867
	Գարգառ	342	Գետաբերան	Հսկողական	40.95372	44.58012
	Շնող	343	Գետաբերան	Գործառնական	41.14547	44.83301
	Աղստև	15	1.2 կմ ք. Դիլիջանից վերև	Գործառնական	40.73207	44.81782
	Աղստև	16	0.5 կմ ք. Դիլիջանից ներքև	Գործառնական	40.75892	44.90480
	Աղստև	17	2 կմ ք. Բջևանից վերև	Գործառնական	40.85888	45.12481
	Աղստև	18	2 կմ ք. Բջևանից ներքև	Գործառնական	40.91377	45.15943
Գետիկ	19	0.5 կմ գյ. Վահանից վերև	Հղումային	40.57461	45.40817	
Գետիկ	20	Գետաբերան	Գործառնական	40.75971	45.02166	
Ախուրյան	Արաքս	25	0.9 կմ գյ. Հուշակերտից ներքև	Աղտոտիչների տեղափոխման	40.07982	43.75280
	Ախուրյան	31	1 կմ գյ. Ամասիայից վերև	Գործառնական	40.95883	43.79635
	Ախուրյան	32	1 կմ գյ. Ամասիայից ներքև	Գործառնական	40.94267	43.78777
	Ախուրյան	33	0.8 կմ ք. Գյումրիից վերև	Գործառնական	40.80424	43.79810

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Ախուրյան	Ախուրյան	34	5 կմ ք. Գյումրիից ներքև	Գործառնական	40.74380	43.78729
	Ախուրյան	35	0.5 կմ գյ. Բագարանից ներքև	Գործառնական	40.13618	43.65183
	Աշոցք	36	0.5 կմ գյ. Մուսայելյանից վերև	Հսկողական	40.98659	43.94436
	Աշոցք	37	Գետաբերան	Գործառնական	41.03280	43.82355
	Կարկաչուն	38	Գետաբերան	Գործառնական	40.73280	43.79404
	Մեծամոր	40	10 կմ ք. Վաղարշապատից հարավ	Գործառնական	40.09378	44.27545
	Մեծամոր	41	11 կմ ք. Վաղարշապատից հարավ-արևելք	Գործառնական	40.07371	44.28507
	Մեծամոր	42	0.5 կմ գյ. Ռանչպարից ներքև	Գործառնական	40.01670	44.37400
	Արփի լճի ջրամբար	109	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	41.06756	43.65364
	Ախուրյանի ջրամբար	110	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	40.56001	43.65449
Հրազդան	Արաքս	26	Հրազդան գետի թափ. կետից վերև	Աղտոտիչների տեղափոխման	39.97026	44.47332
	Արաքս	27	Հրազդան գետի թափ. կետից ներքև	Աղտոտիչների տեղափոխման	39.96577	44.48335
	Քասախ	43	0.5 կմ ք. Ապարանից վերև	Գործառնական	40.59530	44.34576
	Քասախ	44	0.5 կմ ք. Ապարանից ներքև	Գործառնական	40.58532	44.37516
	Քասախ	45	1 կմ ք. Աշտարակից վերև	Գործառնական	40.29888	44.37375
	Քասախ	46	3.5 կմ ք. Աշտարակից ներքև	Գործառնական	40.25667	44.31453
	Քասախ	47	Գետաբերան	Գործառնական	40.16574	44.25708
	Գեղարոտ	48	0.5 կմ գյ. Արագածից վերև	Հղումային	40.48888	44.31748
	Գեղարոտ	49	Գետաբերան	Գործառնական	40.48026	44.39616
	Շաղվարդ	50	0.5 կմ գյ. Փարպիից ներքև	Հսկողական	40.32051	44.31017
	Հրազդան	51	գյ. Գեղամավանի մոտ	Հղումային	40.57085	44.90705
	Հրազդան	52	0.5 կմ գյ. Քաղսիից ներքև	Գործառնական	40.49911	44.74314
	Հրազդան	53	0.5 կմ գյ. Արգելից ներքև	Գործառնական	40.37640	44.60682
	Հրազդան	54	0.5 կմ Արզնի ՀԷԿ-ից ներքև	Գործառնական	40.29530	44.59068
	Հրազդան	55	9 կմ ք. Երևանից ներքև. գյ. Դարբնիկի մոտ	Գործառնական	40.10388	44.38051
Հրազդան	225	գյ. Գեղանիստի մոտ	Գործառնական	40.14350	44.43295	

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հրազդան	Հրազդան	56	Գետաբերան	Գործառնական	39.99298	44.44586
	Մարմարիկ	57	0.5 կմ գլ. Հանքավանից վերև	Հղումային	40.66340	44.46692
	Մարմարիկ	58	Գետաբերան	Գործառնական	40.54579	44.75274
	Ծաղկաձոր (Տանձաղբյուր)	311	Ծաղկաձոր քաղաքից վերև	Հղումային	40.53427	44.69966
	Ծաղկաձոր (Տանձաղբյուր)	312	Ծաղկաձոր քաղաքից ներքև	Գործառնական	40.53535	44.74403
	Գետառ	59	Գետաբերան	Գործառնական	40.15528	44.47378
	Ապարանի ջրամբար	111	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	40.48508	44.43586
	Երևանյան լիճ	112	Ամբարտակի մոտ	Գործառնական	40.15528	44.47379
Սևան	Ջկնագետ	60	0.5 կմ գլ. Մեմյոնովկայից վերև	Հղումային	40.65337	44.89236
	Ջկնագետ	61	Գետաբերան	Գործառնական	40.61709	44.96272
	Մասրիկ	62	0.5 կմ գլ. Վերին Շորժայից վերև	Հղումային	40.07766	45.81844
	Մասրիկ	63	Գետաբերան	Գործառնական	40.22116	45.64453
	Սոթք	64	6 կմ գլ. Սոթքից վերև	Հղումային	40.23219	45.93922
	Սոթք	65	Գետաբերան	Գործառնական	40.20006	45.85181
	Կարճաղբյուր	66	0.5 կմ գլ. Ախպրաձորից վերև	Հղումային	40.09357	45.64391
	Կարճաղբյուր	67	Գետաբերան	Գործառնական	40.17948	45.58358
	Արփա-Սևան ջրատար	68	0.7 կմ գլ. Ծովինարից հարավ-արևելք	Գործառնական	40.15617	45.49490
	Վարդենիս	69	0.5 կմ գլ. Վարդենիկից վերև	Հղումային	40.13157	45.44433
	Վարդենիս	70	Գետաբերան	Գործառնական	40.15458	45.43939
	Մարտունի	71	0.5 կմ գլ. Գեղիովիտից վերև	Հղումային	40.07857	45.29405
	Մարտունի	72	Գետաբերան	Գործառնական	40.15060	45.30013
	Արգիճի	73	0.5 կմ գլ. Լեռնահովիտից վերև	Հղումային	40.03263	45.23684
	Արգիճի	74	Գետաբերան	Գործառնական	40.15569	45.26794
	Ծակքար	75	Գետաբերան	Գործառնական	40.18025	45.23165
	Շողվազ	76	Գետաբերան	Գործառնական	40.18562	45.22727
	Գավառագետ	77	0.5 կմ գլ. Ծաղկաշենից վերև	Հղումային	40.29327	45.04236
	Գավառագետ	78	Գետաբերան	Գործառնական	40.36399	45.17619
	Սևանա լիճ	115-ՄՍ	Ծափաթաղ-ափամերձ	Հսկողական	40.40914	45.46089
	Սևանա լիճ	115'-ՄՍ	Ծափաթաղ-կենտրոնական	Հսկողական	40.40508	45.44769
Սևանա լիճ	116-ՄՍ	Փամբակ-ափամերձ	Հսկողական	40.36483	45.53225	
Սևանա լիճ	116'-ՄՍ	Փամբակ-կենտրոնական	Հսկողական	40.36056	45.51911	
Սևանա լիճ	117-ՄՍ	Արեգունի - ափամերձ	Հսկողական	40.32406	45.59022	

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ		
					լայնություն	երկայնություն	
Սևան	Սևանա լիճ	117'-ՄՄ	Արեգունի-կենտրոնական	Հսկողական	40.32250	45.58400	
	Սևանա լիճ	118'-ՄՄ	Գիլի-ափամերձ	Հսկողական	40.25264	45.63047	
	Սևանա լիճ	118'-ՄՄ	Գիլի-կենտրոնական	Հսկողական	40.27633	45.59589	
	Սևանա լիճ	119'-ՄՄ	Արփա -ափամերձ	Հսկողական	40.16525	45.49514	
	Սևանա լիճ	119'-ՄՄ	Արփա-կենտրոնական	Հսկողական	40.22492	45.52719	
	Սևանա լիճ	120'-ՄՄ	Ծովինար-ափամերձ	Հսկողական	40.18842	45.45042	
	Սևանա լիճ	120'-ՄՄ	Ծովինար-կենտրոնական	Հսկողական	40.20692	45.45658	
	Սևանա լիճ	121'-ՄՄ	Մարտունի-ափամերձ	Հսկողական	40.16869	45.30122	
	Սևանա լիճ	121'-ՄՄ	Մարտունի-կենտրոնական	Հսկողական	40.18178	45.30433	
	Սևանա լիճ	123'-ՄՄ	Կարմիր գյուղ-ափամերձ	Հսկողական	40.28600	45.22214	
	Սևանա լիճ	123'-ՄՄ	Կարմիր գյուղ-կենտրոնական	Հսկողական	40.28728	45.27681	
	Սևանա լիճ	124'-ՄՄ	Նորատուս-ափամերձ	Հսկողական	40.39383	45.23767	
	Սևանա լիճ	124'-ՄՄ	Նորատուս-կենտրոնական	Հսկողական	40.38058	45.33211	
	Սևանա լիճ	125-ՓՄ	Գավառագետ-ափամերձ	Հսկողական	40.42908	45.19636	
	Սևանա լիճ	125'-ՓՄ	Գավառագետ-կենտրոնական	Հսկողական	40.44906	45.18486	
	Սևանա լիճ	126-ՓՄ	Այրիվանք-ափամերձ	Հսկողական	40.43736	45.11172	
	Սևանա լիճ	126'-ՓՄ	Այրիվանք-կենտրոնական	Հսկողական	40.45083	45.12369	
	Սևանա լիճ	127-ՓՄ	Մողելային-ափամերձ	Հսկողական	40.51261	45.00763	
	Սևանա լիճ	127'-ՓՄ	Մողելային-կենտրոնական	Հսկողական	40.51967	45.02730	
	Սևանա լիճ	128-ՓՄ	Լճաշեն-ափամերձ	Հսկողական	40.52589	44.96053	
	Սևանա լիճ	128'-ՓՄ	Լճաշեն-կենտրոնական	Հսկողական	40.52035	44.98335	
	Սևանա լիճ	129-ՓՄ	Ծովազուղ-ափամերձ	Հսկողական	40.61978	44.98456	
	Սևանա լիճ	129'-ՓՄ	Ծովազուղ-կենտրոնական	Հսկողական	40.61211	44.98269	
	Սևանա լիճ	130-ՓՄ	Գյունեյ-ափամերձ	Հսկողական	40.60908	45.04525	
	Սևանա լիճ	130'-ՓՄ	Գյունեյ-կենտրոնական	Հսկողական	40.60900	45.04631	
	Սևանա լիճ	131-ՓՄ	Շորժա-ափամերձ	Հսկողական	40.48975	45.25161	
	Սևանա լիճ	131'-ՓՄ	Շորժա-կենտրոնական	Հսկողական	40.49689	45.26961	
	Սևանա լիճ	122'-ՄՄ	24-րդ կայան-կենտրոնական	Հսկողական	40.23294	45.26084	
	Արարատյան	Արաքս	28	0.5 կմ ք. Արարատից ներքև	Աղտոտիչների տեղափոխման	39.79531	44.69093
		Վեդի	80	0.5 կմ գյ. Ուրցաձորից վերև	Հղումային	39.94499	44.87135

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Արարատյան	Վեդի	82	6 կմ ք. Արարատից ներքև	Գործառնական	39.85685	44.65946
	Արփա	83	0.5 կմ ք. Ջերմուկից վերև	Հղումային	39.83813	45.67713
	Արփա	84	0.5 կմ ք. Վայքից վերև	Գործառնական	39.68439	45.49831
	Արփա	85	0.5 կմ ք. Վայքից ներքև	Գործառնական	39.70796	45.42570
	Արփա	86	0.5 կմ ք. Եղեգնաձորից վերև	Գործառնական	39.74028	45.34383
	Արփա	87	0.5 կմ գյ. Արենիից ներքև	Գործառնական	39.72019	45.15524
	Դարբ	348	Ակունք	Հղումային	39.68577	45.68347
	Դարբ	349	Գետաբերան	Գործառնական	39.69361	45.56767
	Հերիեր	350	Ակունք	Հղումային	39.82403	45.54257
	Հերիեր	351	Գետաբերան	Գործառնական	39.69231	45.52348
	Եղեգիս	352	Գյ. Գետիկվանքից վերև	Հսկողական	39.92165	45.50629
	Եղեգիս	88	0.5 կմ գյ. Շատինից ներքև	Գործառնական	39.74831	45.31175
	Ազատի ջրամբար	113	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	40.07031	44.59475
	Կեչուտի ջրամբար	114	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	39.79164	45.64919
Հարավային	Արաքս	29	2 կմ ք. Ագարակից հարավ	Աղտոտիչների տեղափոխման	38.84120	46.16058
	Արաքս	30	2.5 կմ ք. Ագարակից հարավ-արևելք	Աղտոտիչների տեղափոխման	38.86553	46.21999
	Մեղրիգետ	89	0.5 կմ ք. Մեղրիից վերև	Հսկողական	38.91993	46.22443
	Մեղրիգետ	90	Գետաբերան	Գործառնական	38.88783	46.26517
	Կարձևան	344	Գետաբերան	Գործառնական	38.85865	46.21273
	Ողջի	91	1.7 կմ ք. Քաջարանից վերև	Հղումային	39.15683	46.09820
	Ողջի	92	1.8 կմ ք. Քաջարանից ներքև	Գործառնական	39.15026	46.19186
	Ողջի	93	0.8 կմ ք. Կապանից վերև	Գործառնական	39.22329	46.34842
	Ողջի	94	0.5 կմ Կապանի օդանավակայանից ներքև	Գործառնական	39.20059	46.46380
	Աճանան (Նորաշենիկ)	346	3 կմ գյ. Աճանանից վերև	Հղումային	39.25450	46.40259
	Աճանան (Նորաշենիկ)	347	գետաբերան	Գործառնական	39.20409	46.46215
	Գեղի	97	0.5 կմ գյ. Աջաբաջից վերև	Հղումային	39.25476	46.07290
	Գեղի	98	Գետաբերան	Գործառնական	39.19999	46.25915
	Որոտան	99	0.5 կմ գյ. Գորայքից վերև	Հղումային	39.68450	45.77656

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հարավային	Որոտան	100	3 կմ ք. Միսիանից վերև	Հսկողական	39.53677	46.01196
	Որոտան	101	6 կմ ք. Միսիանից ներքև	Գործառնական	39.51269	46.04594
	Որոտան	102	0.5 կմ գ. Տաթև ՀԷԿ-ից ներքև	Գործառնական	39.42683	46.37339
	Որոտան-Արփա ջրատար	353	Թունելի ելքից	Գործառնական	39.786969	45.657948
	Միսիան	103	0.5 կմ գ. Արևիսից վերև	Հղումային	39.40186	45.90044
	Միսիան	104	Գետաբերան	Գործառնական	39.51006	46.04898
	Վարարակ	106	5 կմ ք. Գորիսից վերև	Հղումային	39.53621	46.29426
	Վարարակ	107	1.5 կմ ք. Գորիսից ներքև	Գործառնական	39.48552	46.35916

Մտորերկրյա ջրերի մոնիթորինգի դիտակետեր

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Հուսիսային	2058	Աղբյուր	Տավուշ, գ. Հաղարծին	44.96478	40.77684
	2059	Աղբյուր	Տավուշ, գ. Հաղարծին	44.98589	40.76935
Ախուրյան	108	հորատանցք	Արմավիր, գ. Ակնաշեն	44.27833	40.09361
	2029	Աղբյուր	Շիրակ, ք. Գյումրիի (Չերքեզի ձոր)	43.82917	40.78861
	2030	Աղբյուր	Շիրակ, ք. Գյումրիի (Չերքեզի ձոր)	43.82917	40.79000
	2031	Աղբյուր	Շիրակ, ք. Գյումրիի. Վարդբաղ	43.81556	40.80139
	2032	Աղբյուր	Շիրակ, գ. Մարմաշեն (լիճ)	43.76000	40.84361
	2035	Աղբյուր	Շիրակ, գ. Մարմաշեն (բիսեսկա)	43.76056	40.84306
	2037	Աղբյուր	Շիրակ, ք. Գյումրիի. Վարդբաղ	43.81583	40.80083
	2038	Աղբյուր	Շիրակ, գ. Աշոցք	43.87556	41.02722
	2039	Աղբյուր	Շիրակ, գ. Աշոցք (Մմբուլի աղբ)	43.85861	41.03361
	2040	Աղբյուր	Շիրակ, գ. Աշոցք (Գարիկի աղբ)	43.86111	41.03389
	2041	Աղբյուր	Շիրակ, գ. Աշոցք (Ակոնեց աղբ)	43.86139	41.03417
	2077	Աղբյուր	Շիրակ, գ. Տողամարգ	43.87222	40.95000
	105	Հորատանցք	Արմավիր, գ. Եղեգնուտ	44.16444	40.08583
	152	Հորատանցք	Արմավիր, գ. Առատաշեն-Ապագա	44.22889	40.10972
	192	հորատանցք	Արմավիր, գ. Վարդանաշեն	44.20083	40.06028
	198	հորատանցք	Արմավիր, գ. Ակնաշեն	44.27833	40.09361
	1533	Հորատանցք	Արմավիր, գ. Վարդանաշեն	44.19000	40.05000
	1537	Հորատանցք	Արմավիր, գ. Արագափ	44.17028	40.04806
	1818	Հորատանցք	Արմավիր, գ. Առատաշեն-Ապագա	44.23000	40.11000
	2018	Հորատանցք	Արմավիր, գ. Տարոնիկ	44.18056	40.13222

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Ախուրյան	2024	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Բամբակաշատ	44.01722	40.09167
	2025	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Հայկական	44.03556	40.08528
	2026	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Տարոնիկ	44.18444	40.13972
	2057	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Ապագա	44.25194	40.08944
	2080	Հորատանցք	Արագածոտն, գյ. Արագածավան	43.65528	40.32556
	2081	Հորատանցք	Արագածոտն, գյ. Արտենի	43.76833	40.29167
	2082	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Մյասնիկյան	43.90611	40.18583
	2083	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գյ. Արտամետ	43.83667	40.10444
	2103	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Արմավիր	44.05667	40.09611
	2104	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Այգեշատ	44.03083	40.06444
	1521	Չատրվանող հորատանցք	Արմավիր, գյ. Գայ	44.31000	40.08944
	2001	Չատրվանող հորատանցք	Արմավիր, գյ. Ակնաշեն	44.28000	40.09167
	2002	Չատրվանող հորատանցք	Արմավիր, գյ. Տարոնիկ	44.19222	40.12278
	2021	Չատրվանող հորատանցք	Արմավիր, գյ. Ջրառատ	44.27139	40.06861
	2055	Չատրվանող հորատանցք	Արմավիր, գյ. Ակնաշեն. ԵՄ	44.28111	40.09556
	199	Ջրհոր	Արմավիր, գյ. Ակնաշեն	44.27861	40.09361
	2020	Ջրհոր	Արմավիր, գյ. Ապագա	44.25833	40.09028
	2022	Ջրհոր	Արմավիր, գյ. Լուսազյուղ	44.27111	40.09000
	2042	Ջրհոր	Շիրակ, գյ. Առափի	43.80833	40.77861
	2043	Ջրհոր	Շիրակ, գյ. Ախուրյան	43.90389	40.77861
Հրազդան	246	Աղբյուր	Կոտայք, գյ. Բջնի	44.69861	40.46583
	755	Աղբյուր	Արագածոտն, գյ. Ղազարավան	44.32833	40.33833
	970	աղբյուր	Երևան /ԵՄԶԷԿ/	44.48667	40.19111
	1297	Աղբյուր	Կոտայք, գյ. Մոլակ	44.69833	40.46694
	1636	Աղբյուր	Կոտայք, գյ. Կարբի	44.38694	40.32972

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Հրազդան	1832	Աղբյուր	Կոտայք, գյ. Սոլակ	44.69861	40.46750
	2051	Աղբյուր	Արագածոտն, ք. Ապարան «Միրո աղբյուր»	44.34806	40.59306
	2105	աղբյուր	Կոտայք, գյ. Բուժական /Համոյի/	44.52306	40.45722
	2107	աղբյուր	Արագածոտն, ք. Ապարան (Հետքաշ)	44.36111	40.58194
	2108	աղբյուր	Կոտայք, գյ. Բյուրական /Դունի/	44.26778	40.33528
	78	Հորատանցք	Արարատ, գյ. Միս	44.38806	40.05889
	2004	Հորատանցք	Արարատ, գյ. Ջրահովիտ	44.47583	40.04250
	2005	Հորատանցք	Արարատ, գյ. Հայանիստ	44.36722	40.12111
	2056	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Գրիբոյեդով	44.27667	40.10861
	2085	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Արագած	44.23139	40.21806
	2086	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Դոդս	44.27056	40.21778
	2087	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Աղավնատուն	44.25389	40.23528
	2088	Հորատանցք	Արմավիր, գյ. Լեռնամերձ	44.26528	40.25611
	2089	Հորատանցք	Արագածոտն, գյ. Կարբի	44.34139	40.02444
	2119	Հորատանցք	Արագածոտն, գյ. Փարպի	44.31194	40.31833
	1519	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, ք. Մասիս	44.42528	40.05583
	1523	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Հովտաշատ	44.34417	40.09139
	1526	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Դաշտավան	44.39639	40.10139
	1535	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Միս	44.39861	40.04694
	1536	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Միս	44.37750	40.06306
	2003	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Միս	44.38806	40.05472
	2007	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Ջրահովիտ	44.46917	40.04361
	2008	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Հովտաշեն	44.46028	40.01639
	2053	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Հովտաշեն	44.46333	40.01500
	2010	Ջրհոր	Արագածոտն, գյ. Նիգավան	44.30833	40.61361
	2011	Ջրհոր	Արագածոտն, գյ. Նիգավան	44.29611	40.61667
	2023	Ջրհոր	Արմավիր, գյ. Խորոնք	44.24222	40.13028

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Մևան	31	Աղբ. խումբ	Գեղարքունիք, գյ. Ակունք	45.71972	40.15250
	902	Աղբ. խումբ	Գեղարքունիք, գյ. Ակունք	45.72306	40.15694
	1053	Աղբյուր	Գեղարքունիք, գյ. Ակունք	45.72917	40.16194
	2014	Աղբյուր	Գեղարքունիք, ք. Գավառ	45.13194	40.35056
	2091	աղբյուր	Գեղարքունիք, գ. Աղբերք /Աղբուլախ/	45.27806	40.53306
	2093	Աղբյուր	Գեղարքունիք, գյ. Խաչաղբյուր	45.69167	40.16528
	2100	աղբյուր	Գեղարքունիք, գյ. Լիճք	45.23528	40.16056
	2101	Հորատանցք	Գեղարքունիք, գյ. Լիճք	45.23500	40.16056
	1809	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիք, ք. Վարդենիս	45.71000	40.18528
	1810	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիք, ք. Վարդենիս	45.70972	40.18417
	1811	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիք, ք. Վարդենիս	45.70944	40.18639
	1812	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիք, ք. Վարդենիս	45.70917	40.18694
	2013	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիք, գյ. Գանձակ	45.11583	40.31833
	2090	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիք, գյ. Վաղաշեն	45.32944	40.13444
	2095	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիք, գյ. Դարանակ	45.56611	40.36444
Արարատյան	502	Աղբյուր	Վայոց ձոր, գյ. Մալիշկա (Մոզի)	45.40806	39.71806
	785	Աղբյուր	Վայոց ձոր, գյ. Ագարակաձոր	45.34917	39.70444
	787	Աղբյուր	Վայոց ձոր, ք. Եղեգնաձոր	45.33083	39.75917
	2045	Աղբյուր	Կոտայք, գյ. Գառնի (Գևոյի)	44.74056	40.11444
	2046	Աղբյուր	Կոտայք, գյ. Գառնի (Գաբո- Բակո աղբ)	44.74139	40.11361
	2047	Աղբյուր	Կոտայք, գյ. Գառնի (Հեշտոյի աղբ)	44.74333	40.11778
	2048	Աղբյուր	Վայոց ձոր, ք. Ջերմուկ	45.67083	39.84250

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Արարատյան	2050	Աղբյուր	Վայոց ձոր, գյ. Ջեղեա	45.42389	39.70861
	2060	Աղբյուր	Վայոց ձոր, գյ. Կեչուտ	45.67639	39.81056
	845	Աղբյուր	Կոտայքի մարզ. գ Գառնի	44.72917	40.11972
	2052	Հորատանցք	Արարատ, գյ. Մրգավեստ	44.47889	40.03083
	2064	Հորատանցք	Արարատ, ք. Արտաշատ	44.52028	39.93639
	2065	Հորատանցք	Արարատ, գյ. Եղեգնավան	44.63194	39.83139
	2069	Հորատանցք	Արարատ, ք. Արտաշատ (Նորվզու)	44.54028	39.96389
	2074	Հորատանցք	Արարատ, գյ. Լուսառատ	44.59278	39.87639
	2076	Հորատանցք	Արարատ, գյ. Արարատ	44.70444	39.81944
	2062	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, ք. Արտաշատ	44.53139	39.93444
	2063	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Դալար	44.50917	39.95194
	2067	Հատրվանող հորատանցք	Արարատ, գյ. Սուրենավան	44.76778	39.78750
	2006	Ջրհոր	Արարատ, ք Վեղի	44.71889	39.90611
	2072	Ջրհոր	Արարատ, գյ. Դալար	44.51083	39.96278
	2073	Ջրհոր	Արարատ, ք Արտաշատ	44.51972	39.93639
	2075	Ջրհոր	Արարատ, գյ. Արմաշ	44.80583	39.76167
	Հարավային	529	Աղբյուր	Սյունիք, գյ. Գորայք	45.77722
532		Աղբյուր	Սյունիք, գյ. Շաքի	46.00139	39.56611
537		Աղբյուր	Սյունիք, գյ. Սպանդարյան	45.91250	39.62333
899		Աղբյուր	Սյունիքի մ.ք Գորիս	46.34250	39.51278
1175		Աղբյուր	Սյունիք, գյ. Անգեղակոթ	45.92194	39.57083
1323		Աղբյուր	Սյունիք, գյ. Անգեղակոթ	45.91528	39.57000
1399		Աղբյուր	Սյունիքի մ.ք Գորիս	46.32750	39.52111

Հավելված 2. Ցուցանիշների ցանկ

<u>Ավտոմատ դիտարկումներ</u>	<u>Մթնոլորտային օդում որոշվող</u> <u>Ակտիվ</u> <u>դիտարկումներ</u>	<u>Պասիվ</u> <u>դիտարկումներ</u>
1. Ածխածնի մոնօքսիդ	1. Փոշի 2. Փոշում մետաղներ. անիոններ 3. Ծծմբի երկօքսիդ 4. Ազոտի երկօքսիդ 5. Գետնամերձ օզոն	1. Ծծմբի երկօքսիդ 2. Ազոտի երկօքսիդ

Մակերևութային ջրերում որոշվող ցուցանիշների ցանկ

1. Ջերմաստիճան	24. Նատրիում
2. Գույն	25. Կայցիում
3. Հոտ	26. Մագնեզիում
4. Թափանցելիություն	27. Լիթիում
5. Կախության չոր նյութեր (ԿՉՆ)	28. Երկաթ
6. Էլեկտրահաղորդականություն	29. Մանգան
7. Լուծված թթվածին	30. Ալյումին
8. Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (ԹՔՊ)	31. Պղինձ
9. Թթվածնի հնգօրյա կենսաքիմիական պահանջարկ (ԹԿՊ ₅)	32. Քրոմ
10. Ջրածնային ցուցիչ	33. Յինկ
11. Ընդհանուր լուծված աղեր (ԸԼԱ)	34. Կոբալտ
12. Կոշտություն	35. Մոլիբդեն
13. Հիդրոկարբոնատ իոն	36. Կադմիում
14. Սուլֆատ իոն	37. Կապար
15. Քլորիդ իոն	38. Վանադիում
16. Ֆտորիդ իոն	39. Նիկել
17. Ֆոսֆատ իոն	40. Սելեն
18. Ընդհանուրֆոսֆոր	41. Արսեն
19. Նիտրատ իոն	42. Բերիլիում
20. Նիտրիտ իոն	43. Բարիում
21. Ամոնիում իոն	44. Բոր
22. Սիլիկատ իոն	45. Ծարիր
23. Կալիում	46. Անագ

Ստորերկրյա ջրերում որոշվող ցուցանիշների ցանկ

1. Գույն	21. Կալցիում
2. Հոտ	22. Տիտան
3. Ջրածնային ցուցիչ	23. Վանադիում
4. Ընդհանուր լուծված աղեր (ԸԼԱ)	24. Քրոմ
5. Ընդհանուր կոշտություն	25. Երկաթ
6. Չոր մնացորդ	26. Մանգան
7. Կախության չոր նյութեր (ԿՉՆ)	27. Կոբալտ
8. Նիտրատ իոն	28. Նիկել
9. Նիտրիտ իոն	29. Պղինձ
10. Սուլֆատ իոն	30. Ցինկ
11. Քլորիդ իոն	31. Արսեն
12. Ամոնիում իոն	32. Սելեն
13. Հիդրոկարբոնատ իոն	33. Ստրոնցիում
14. Լիթիում	34. Մոլիբդեն
15. Բերիլիում	35. Կադմիում
16. Բոր	36. Ֆոսֆոր
17. Նատրիում	37. Անագ
18. Մագնեզիում	38. Ծարիր
19. Ալյումին	39. Բարիում
20. Կալիում	40. Կապար

Տեղումներում որոշվող ցուցանիշների ցանկ

1. Ջրածնային ցուցիչ	19. Երկաթ
2. Նիտրատ իոն	20. Մանգան
3. Սուլֆատ իոն	21. Կոբալտ
4. Քլորիդ իոն	22. Նիկել
5. Ամոնիում իոն	23. Պղինձ
6. Ֆտորիդ իոն	24. Ցինկ
7. էլեկտրահաղորդականություն	25. Արսեն
8. Լիթիում	26. Սելեն
9. Բերիլիում	27. Ստրոնցիում
10. Բոր	28. Մոլիբդեն
11. Նատրիում	29. Կադմիում
12. Մագնեզիում	30. Ֆոսֆոր
13. Ալյումին	31. Անագ
14. Կալիում	32. Ծարիր
15. Կալցիում	33. Բարիում
16. Տիտան	34. Կապար
17. Վանադիում	35. Բիսմութ
18. Քրոմ	

Հավելված 3. Նորմերի և սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների ցանկ

Բնակավայրերում մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները

(ՀՀ կառավարության 2006թ. փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշում)

Վնասակար նյութի անվանումը	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա. մկգ/մ ³		Վտանգավորության դաս
	միջին օրական	առավելագույն միանվագ	
Ածխածնի մոնօքսիդ՝	3000	5000	4
Ազոտի երկօքսիդ	40	200	2
Ծծմբի երկօքսիդ՝	50	500	3
Փոշի **	150	500	3
Գետնամերձ օզոն	30	160	1

Հողում քիմիական նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները
ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010թ. հունվարի 25-ի N 01-Ն հրաման)

Նյութերի անվանում	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա. մգ/կգ
Վանադիում	150
Արսեն	2
Կապար	32
Ծարիր	2
Կոբալտ	5
Պղինձ	3
Նիկել	4
Ցինկ	23
Քրոմ	6
Մանգան	1500

* Ածխածնի օքսիդ

** Անհիդրիդ ձևային

*** Գախված մասնիկներ (Արարատ և Հրազդան քաղաքներում փոշու. ՍԹԿ-ն 0,1 մգ/մ³ է (փոշի անօրգանական (20-70)% SiO₂-ի պարունակությամբ))

**Մակերևութային ջրերի էկոլոգիական նորմերը
(ՀՀ կառավարության 2011թ. հունվարի 27-ի N 75-Ն որոշում)**

Ցուցանիշներ	Որակի դաս					Չափման միավոր
	1-ին (գերազանց)	2-րդ (լավ)	3-րդ (միջակ)	4-րդ (անբավարար)	5-րդ (վատ)	
Լուծված թթվածին	>7 կամՖԿ*	>6	>5	>4	<4	մգ Օ ₂ /լ
Թթվածնի կենսաքիմիական պահանջարկ (5 օր)	3	5	9	18	>18	մգ Օ ₂ /լ
Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (բիքրոմատային)	10	25	40	80	>80	մգ Օ ₂ /լ
Ամոնիումիոն	0.2 կամՖԿ	0.4	1.2	2.4	> 2.4	մգ N/լ
Նիտրիտիոն	0.01 կամՖԿ	0.06	0.12	0.3	>0.3	մգ N/լ
Նիտրատիոն	1 կամՖԿ	2.5	5.6	11.3	>11.3	մգ N/լ
Ֆոսֆատիոն	0.05 կամՖԿ	0.1	0.2	0.4	>0.4	մգ P/լ
Ցինկ. ընդհանուր	ՖԿ	100	200	500	>500	մկգ/լ
Պղինձ. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+20	50	100	>100	մկգ/լ
Քրոմ. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+10 (50)	100	250	>250	մկգ/լ
Արսեն. ընդհանուր	ՖԿ	20	50	100	>100	մկգ/լ
Կադմիում. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+1	ՖԿ+2	ՖԿ+4	>ՖԿ+4	մկգ/լ
Կապար. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+10	25	50	>50	մկգ/լ
Նիկել. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+10 (20)	50	100	>100	մկգ/լ
Մոլիբդեն. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 10	4xՖԿ կամ 25	8xՖԿ կամ 50	>8xՖԿ	մկգ/լ
Մանգան. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 100	4xՖԿ կամ 200	8xՖԿ կամ 500	>8xՖԿ	մկգ/լ
Վանադիում. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ+5 կամ 10	4xՖԿ	8xՖԿ կամ 100	>8xՖԿ	մկգ/լ
Կոբալտ. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 20	4xՖԿ կամ 50	8xՖԿ կամ 100	>8xՖԿ	մկգ/լ
Երկաթ. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 0.5	0.5	1	>1	մգ/լ
Կալցիում	ՖԿ	100	200	300	>300	մգ/լ
Մագնեզիում	ՖԿ	50	100	200	>200	մգ/լ
Բարիում	ՖԿ	2xՖԿ կամ 100	4xՖԿ կամ 250	1000	>1000	մկգ/լ
Բերիլիում	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	100	>100	մկգ/լ
Կալիում	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մգ/լ
Նատրիում	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մգ/լ
Լիթիում	ՖԿ	ՖԿ	-	2500	>2500	մկգ/լ
Բոր	ՖԿ	450	700	1000	>2000	մկգ/լ
Ալյումին	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	5000	>5000	մկգ/լ
Սելեն. ընդհանուր	ՖԿ կամ 10	20	40	80	>80	մկգ/լ
Ծարիր. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մկգ/լ
Անագ. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մկգ/լ
Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (պերմանգանատային)	5 կամՖԿ	10	15	20	>20	մգ Օ ₂ /լ
Ընդհանուր անօրգանական ազոտ	1.5 կամՖԿ	4	8	16	>16	մգ N/լ
Ընդհանուր ֆոսֆոր	0.1 կամՖԿ	0.2	0.4	1	>1	մգ P/լ
Քլորիդիոն	ՖԿ	2xՖԿ	150	200	> 200	մգ/լ
Սուլֆատիոն	ՖԿ	2xՖԿ	150	250	> 250	մգ/լ
Սիլիկատներ	ՖԿ	2xՖԿ կամ 10	4xՖԿ կամ 20	8xՖԿ	>8xՖԿ	մգ Si/լ
Ընդհանուր լուծված աղեր**	ՖԿ	2xՖԿ	1000	1500**	>1500	մգ/լ
Էլեկտրահաղորդականություն	ՖԿ	2xՖԿ	1000	1500**	>1500	մկՍիմ/սմ
Կոշտություն	2.8	10	20	40	<40	մգ էկվ/լ
Կախյալ յուրթեր***	ՖԿ	1.2xՖԿ	2xՖԿ (30)	4xՖԿ	>4xՖԿ	մգ/լ
Հոտ (20°C և 60°C)	<2 (բնական)	2 (բնական)	2	4	>4	բալ
Գույն	(բնական)	>5 (բնական)	20	30	>200	աստ.

Փանոթագրություն. Ցրի քիմիական ընդհանրական գնահատականը ձևավորվում է վտագույն որակ ցուցաբերող ցուցանիշի դասով: Եթե ջրի տարբեր ցուցանիշներ ընկնում են տարբեր դասերի մեջ, այս վերջնական դասակարգման մեջ հաշվի է առնվում վատագույնը:
 ՀՀ 14 խոշոր գետային ավազանների գետերի, գետերի առանձին հատվածների և վտակների ցուցանիշների ֆոնային կոնցենտրացիաները և էկոլոգիական նորմերի ամբողջական ցանկը տրված է <http://www.meteorology.am/> ինտերնետային կայքում:

*Ֆոնային կոնցենտրացիա
 **Հանքային ցուցում
 ***Կախված մասնիկներ

Մակերևութային ջրերի ձկնատնտեսական սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաներ*

Ցուցանիշները	Վնասակարության Լիմիտացված ցուցանիշը	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա. մգ/դմ³
Լուծված թթվածին	Ընդհանուր պահանջներ	6-ից ոչ պակաս
Թթվածնի կենսաքիմիական պահանջարկ (5 օր)	Ընդհանուր պահանջներ	3.0
Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (բիքրոմատային)	Ընդհանուր պահանջներ	30.0
Կախյալ նյութեր	Ընդհանուր պահանջներ	Կախյալ նյութերի պարունակությունը բնական ֆոնից չպետք է գերազանցի 0.75 մգ/դմ ³
Ցուսֆատ իոն	Ընդհանուր պահանջներ	3.5
Նիտրատ իոն	Սանիտարա- թունաբանական	40.0 (N/դմ ³ - 9.0)
Նիտրիտ իոն	Թունաբանական	0.08 (N/դմ ³ - 0.02)
Ամոնիումիոն	Թունաբանական	0.5 (N/դմ ³ - 0.39)
Սուլֆատ իոն	Թունաբանական	100.0
Քլորիդ իոն	Թունաբանական	300.0
Ընդհանուր երկաթ	Թունաբանական	0.5
Սելեն	Թունաբանական	0.001
Պղինձ	Թունաբանական	0.001
Յինկ	Թունաբանական	0.01
Ալյումին	Թունաբանական	0.04
Վանադիում	Թունաբանական	0.001
Քրոմ	Թունաբանական	0.001
Մանգան	Թունաբանական	0.01
Կալիում	Թունաբանական	50.0
Կալցիում	Թունաբանական	180.0
Մագնեզիում	Թունաբանական	40.0
Նատրիում	Թունաբանական	120.0
Կոբալտ	Թունաբանական	0.01
Նիկել	Թունաբանական	0.01
Արսեն	Թունաբանական	0.05
Կադմիում	Թունաբանական	0.005
Կապար	Թունաբանական	0.1
Բրոմ	Սանիտարա- թունաբանական	0.2
Սոլիբրեն	Թունաբանական	0.5
Ստրոնցիում	Թունաբանական	2.0

* М.Л.Кашинцев, Б.С. Степаненко, С.Н. Анисова Обобщенный перечень предельно допустимых концентраций и ориентировочно-безопасных уровней воздействия вредных веществ для воды рыбохозяйственных водоемов. Москва 1990г.

Ընդհանրացված ցուցանիշներով և բնական ջրերում հաճախ հանդիպող վնասակար քիմիական նյութերի և անտրոպոգեն ծագումով նյութերի թույլատրելի սահմանային կոնցենտրացիաների նորմերը

(ՀՀ առողջապահության նախարարի 2002թ. դեկտեմբերի 25-ի N 876 հրաման)

<i>Ցուցանիշներ</i>	<i>Միավոր</i>	<i>Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա</i>
<i>Ջրածնային ցուցիչ</i>	—	<i>6-9 սահմաններում</i>
<i>Ընդհանուր կոշտություն</i>	<i>մմոլ/լ</i>	<i>7.0 (10)</i>
<i>Նիտրատ իոն</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>45</i>
<i>Սուլֆատ իոն</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>500</i>
<i>Քլորիդ իոն</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>350</i>
<i>Բերիլիում</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.0002</i>
<i>Բոր</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.5</i>
<i>Ալյումին</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.5</i>
<i>Քրոմ</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.05</i>
<i>Երկաթ</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.3 (1.0)</i>
<i>Մանգան</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.1 (0.5)</i>
<i>Նիկել</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.1</i>
<i>Պղինձ</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>1.0</i>
<i>Ցինկ</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>5.0</i>
<i>Արսեն</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.05</i>
<i>Սելեն</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.01</i>
<i>Ստրոնցիում</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>7.0</i>
<i>Սոլիբրդեն</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.25</i>
<i>Կադմիում</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.001</i>
<i>Բարիում</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.1</i>
<i>Կապար</i>	<i>մգ/լ</i>	<i>0.03</i>

«Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն»
ՊՈԱԿ
Հասցե՝ ՀՀ, ք. Երևան, Չարենցի 46
Տեղեկատվական վերլուծության ծառայություն

Կայք էջ՝ meteomonitoring.am
Էլ. փոստ՝ hmc@env.am
Էլ. փոստ՝ iac@env.am
Հեռախոս՝ [\(010\) 55-21-86](tel:(010)55-21-86)